

Ma Jon

Ama Rhäväksäs

Ma Jems kä nä ma Jon di ma Sebedi qä nä ma Salome in uimiom. Iom di ama väiumärhindäkt kärqiomni i in dualat in nä ma Pita qä nä ma Andru. Ma Jon di sägäni na qa mamär qä nä ma Jisas bä va aa abuk di qat tamän sävät a nas toqortäqyia, “qärakni i ma Jisas aa snäng bät a qa mamär.” Ma Jon di ak na qa nämäni ama ngärhäqyisem da udiom na rha ama ngangda dä qa di ak na qa nämäni ama dävaung na rha qärarhani i rhi nä ma Jisas toqoräkt i ma Jisas ka märanas nä ma Jairus aa imgi dä qosaqi rhoqoräkt i ma Jisas aa ñämñämgi gia män maos näkt kä nä ma Jisas pä iosäkt ama ivärhäs kärqos i rhat tes äs i ma Getsemani. Ma Jon di qosaqi qa säm ba ama abukkina Ma Jon 1 dä Ma Jon 2 näkt Ma Jon 3 bä sävät Ama Ñämñäm Sage Ma Jon.

Ma Jon ga säm iva sage ama Jentailqäna qärarhani i rhat nanakt nä ma Jisas bä nak ka säm di sage ama ruvek moe vät ama ivätki.

Ma Jon maräkt ka qoar i mäniekt bä qa säm bä rhakt täkt aa abuk toqoräkt i qa säm doqortäqyia, “Dap tangät täkt di sa ngua säm a ngät ivakt iva ngänät nanakt i ma Jisas di ma Kraiss ma Ngämuqa aa emga na qa bä va bä ba ngän na ama iar ama sok täm ngät nävät aa ngärhipki.”

Iaagyäkt ama abuk kit täväksäs sävät ma Jisas i qa di ma Ngämuqa aa Emga na rhävuk. Ma Jon ga säm ma ama ngärhäqyet da unmem nä imek

kärqämekni i ma Jisas ka märhamän maräkt sävät a nas i aingo rhoqor vät aomni ama qäväläm gärqomni i qa qoar i aingo di ama bret na ama iar. Ama nañis ngät ama lat pä ma Jon aa abuk di ma Jon gat tes ngät i ama muqunän bä qa säm sävät ama ngärhäqyet da unmem ama moräs na ngät ama muqunän gängätni i sa ma Jisas ka mualat na ngät toqor vät aomni ama qäväläm gärqomni i qa rhong na ama rigi ma ama wain. Iangärhäkt ama muqunän di ngärhir qur ama ruvek i qa di auge na qa. Ma Jon ga märhamän masirhat sävät ma Jisas i ma Ngämuqa na qa dä va qale qa ma ama soktäm. Näkt kosaqi qa märhamän masirhat sävät ama Ngätmamäk kä na ama Ngärhoemga näkt ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa i qale rha rhoqor mäniekt gem ne. Sokt ma Jon gat tamän sävät ama tmäski e ma Kana dä sävät ma Jisas kä na ama evopki nae ma Samaria dä sävät ma Lasarus toqoräkt i ma Jisas ka märanas na qa.

Ama Qävälap Nasot A Ne

Ama Muqunäga Narhoer (1:1-18)

Ma Jisas Ka Nasäng Na Aa Lat (1:19-51)

Ma Jisas Aa Lat Ge Ama Ruvek (2-11)

Ama Tadenas Iva Savuk Nani Ma Jisas Aa Tñäpki (12-19)

Ma Jisas Ka Märanas Nämät Ama Tñäpki (20:1-29)

Ama Rharimini Sävät Ama Sameng Ama Mär Ngät Nage Ma Jon (20:30-31)

Ama Dängdängini Na Ngät Ama Enge (21)

Ama Enge Ngä Mu Ama Släqyige Vät A Nas

¹Mudu vät ama rharimini i as kaku ama ivätki qi na ama usäpki di sa qale ama Enge. Bä iangärhäkt

ama Enge di sa qale ngät ngä nä ma Ngämuqa. Bä iangärhäkt ama Enge di ma Ngämuqa. ² Näkt iangärhäkt ama Enge di sa qale ngät ngä nä ma Ngämuqa vät ama rharimini.

³ Iarhongäkt moe di irhong ngä män nävät a qa. Dap kaku guani ngä män näva aung anga iska. ⁴ Näkt ka di ama rharebäm na qa sa ama iar. Bä iangärhäkt ama iar di ama neraqa na ngät ba ama ruvek moe. ⁵ Näkt kosaqi iaqäkt ama neraqa di qat nañäm ba ama bängagi. Dap sokt di iaqyäkt ama bängagi di qaku mamär vät a qi iva qia rhän näva ama neraqa aa uväs.

⁶ Maos dä akni ama ruqa qa män gäarakni i ma Ngämuqa qa rhäk na qa qäarak i rhat tes ka i ma Jon. ⁷ Qa män iväkt iva qä sämaengätki sävät iaqäkt ama neraqa iva nävät ma Jon dä va ama ruvek ta rhat maengäkt. ⁸ Iaäkt ma Jon di qaku ama neraqa na qa. Dap ka män iväkt iva qä sameng sävät ama neraqa.

⁹ Dap ama engätki na qa ama neraqa qäarakni i qät boda ama neraqa ba ama ruvek moe diva qat dän sämäni ama ivätki. ¹⁰ Iaäkt ama neraqa di sa qale qa mäni ama ivätki. Bä ngätki i sa qa säm iarhongäkt moe nävät ama ivätki sokt di qaku ama ruvek nämäni qi rha lu mamär na qa. ¹¹ Qosaqi qa män sage aa ruvek sokt di iarhakt aa ruvek di qaku rha ar sä qa. ¹² Sokt di sage iarhakt kärerhae i sa rha ar sä qa sagem mes bä rhat nanakt na qa di sa qa voda rha ama rhares iva rha rhän i ma Ngämuqa aa es na rha. ¹³ Bä iarhakt kärerhae i ma Ngämuqa aa es na rha di sa qaku rha män nävät arhä mamäkkäna arhä biaska ura varhäm ama ruvek arhä snängaqa. Bä qosaqi qaku rha män

nävät ama ngärhaegurhini dap ta män doqoräkt i ma Ngämuqa aa es na rha dinguna rha män nävä ma Ngämuqa.

¹⁴ Näkt iaqäkt ama Enge di sa qa mu ama släqyige vät a nas bä qa män i ama ruqa bä iaqäkt ama ruqa di sa qale qa mänguräp mä ut bä ut lu aa murhämeska. Sa ut lu aa murhämeska i ma Ngämuqa aut mamäk aa emga ama sägäk na qa qarækni i rhäqäp ka na ama ñämsävätki ama mor qi dä na ama engätki.

¹⁵ Ma Jon ga sameng sävät a qa i qät näs masirhat i qat tamän doqortäqyia, “Rhak täkt di iaqäkt kärke i mäqi nguat tamän sävät a qa rhoqortäqyia, ‘Qärke iva as ka rhän nasot a ngo di ama moräs na qa vät ngua väs inguna mudu sa qa er qa män näkt sä ngo.’”

¹⁶ Bä nävät aa ñämsävätki ama mor qi dä sa ut moe ut ta iangärhäkt ama modämne qarängätni i ngät dän nasot a ne. ¹⁷ Ma Ngämuqa qa von ma Moses ta ama Muräkt. Dap ama ñämsävätki dä ama engätki di in män nage ma Jisas ma Krai. ¹⁸ As kaku aung sa qa lu ma Ngämuqa dap sokt ma Ngämuqa aa emga ama sägäk kärke i qa di ma Ngämuqa qaræk i sa qale qa da aa mamäk aa sdäm di qa qur a ut täm ga.

Ma Jon Ama Baptais Ka Qoar I Qa Di Qaku Ma Krai Na Qa

(1:19-28 / Mat 3:1-12 / Mak 1:1-8 / Luk 3:1-18)

¹⁹ Rhangät täkt di ma Jon aa enge sävät a nas toqoräkt i ama Judaqäna näva ama värhäm ama mor äm ma Jerusalem da rhäk na ama priskäna rhi

na ama Livaiqäna* ivakt iva rhi snanbät sä qa i qa di auge. ²⁰ Sukt di qa muqunäga sävät a nas i qa sameng sävät a nas mamär i qä qoar toqortäqyia, “Aingo di qaku ma Kraiis.” ²¹ Dä rha snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Bä nga rhoqoräkt dä sa auge na nge? Nga ainge di ma Elaija?” Dä qa muvät pät a rha rhoqortäqyia, “Qaku ma Elaija na ngo.” Dä qosaqi rha snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Nga ainge di iaqäkt kärak ma Ngämuqa aa vämginaqa?” Dä qa muvät toqortäqyia, “Qaku.”

²² Dä rha snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Dap auge na nge? Ngi von ut ta anga muvätki iva evär däm ut sä qi bä iarhakt kärarhae i sa rha rhäk na ut. Dä ngia rhamän doqor mäniekt sävät a nas?”

²³ Dä ma Jon ga muvät parhäm ma Aisaia ma Ngämuqa aa vämginaqa aa enge qärangätni i ngät tamän doqortäqyia, “Aingo di iaqäkt kärak i aa eguinga qät näs pät ama qräk dä bäs ama ivärhäs toqortäqyia, ‘Ngäni slaräkt na ama iska nanokt ma Engeska.’ ”

²⁴ Dä arhani ama Farisiqäna qärrarhani i sa rha rhäk na rha ²⁵ di rhi snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Dap mäniekt bä ngi baptais pät ama ruvek toqoräkt i nge di qaku ma Kraiis na nge ura ma Elaija ura iaqäkt kärak ma Ngämuqa aa vämginaqa?”

²⁶ Dä ma Jon ga muvät pät a rha rhoqortäqyia, “Aingo di ngu baptais pät ama ruvek na ama rigi. Dap mänguräp mä ngän di akni qa e qärakni i

* **1:19** ama Livaiqäna Ama Livaiqäna di ama priskäna na rha qärrarhani i rhat dräm dat tualat na ama ansäs i ama ruvek kärarhani i rhit tong ura rhit kut kärqärhongni i irhong ngärhi rhoer nanokt ama mabu ura sai dä rhat tualat i ama ulaqimärharhärhäkt na rha bä ba ama ansäspämgi ama mor qi.

qaku ngänät dräm a qa. ²⁷ Iaqäkt di qarak iva as dängdäng na qa nasot a ngo dä ama rhängämitnäm sa ama sandal nävät aa qariglem angät tpäs di qaku ama märqa na ngo iva ngu rhäväkt sä itnäm†.”
²⁸ Rhangät täkt moe ama lat di ngä märanas pa ama värhäm ama lel äm ma Betani rhage na ama rigi ma Jordan äkt i ma Jon gä baptais pät ama ruvek e.

Ma Jisas Ma Ngämuqa Aa Sipsip Ama Rhoem Ga

²⁹ Näkt nga duququ vät akni ama qunäga dä ma Jon ga lu ma Jisas i qat tet inamuk dä qa qoar toqortäqyia, “As ngäni lu ma Ngämuqa aa sipsip ama rhoem ga qarakni i qät ta ama ruvek nävät ama ivätki arha vuirhong nae. ³⁰ Rhak täkt di iaqäkt karak i mäqi nguat tamän sävät a qa rhoqortäqyia, ‘Ama ruqa qarakni iva as ka rhän nasot a ngo di ama moräs na qa vät ngua väs inguna mudu sa qa er qa män näkt sä ngo.’ ³¹ Näkt ngo di sa qaku nguat dräm a qa dap ama rharimini i ngua män bä ngu baptais pät ama ruvek na ama rigi divakt iva qunäga vät ama Israelqäna sä qa.”

³² Dä ma Jon gä sameng sävät a nas toqortäqyia, “Ngua lu ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa i qa rhoqor ama simängaqa i ar sä qa na rhävuk nädä ama usäpki arha ron bä qa muqun bä qale qa vät a qa. ³³ Dap padi mai qaku ngu naräm a qa sokt di iaqäkt karak i qa rhäk na ngo ivakt iva ngu baptais pät ama ruvek na ama rigi di sa qa qoar na ngo rhoqortäqyia, ‘Ama ruqa qarakni iva ngi lu ama

† **1:27** di qaku ama märqa na ngo iva ngu rhäväkt sä itnäm Rhangät täkt ama lat di ma ama rhäqäp nä imek di sokt ama latta ura ama latta va arhani arha rem dat tualat na ngät.

Qloqaqa ama Qumärqumärqa i ar sä qa bä qale qa gem ga di iaqäkt kärak iva qä baptais pät ama ruvek na ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa.³⁴ Sa ngua lu rhoqoräkt bä äkt i ngu qoar i rhak täkt di ma Ngämuqa aa emga.”

Ma Jisas Ka Mes Ama Narhoer Ta Ama Mudäsaqongda

(1:35-42/Mat 4:18-22/Mak 1:16-20/Luk 5:1-11)

³⁵ Duququ vät akni ama qunäga dä saqi as kale ma Jon i qat mair äkt kä na aiomni nävät aa mudäsaqongda. ³⁶ Bä nga rhoqoräkt i qa lu ma Jisas i qat tet e na rha dä qa qoar na iom doqortäqyia, “As ini lu ma Ngämuqa aa sipsip ama rhoem ga.” ³⁷ Bä rhoqoräkt i aa mudäsaqongiomet in nari i qa märhamän doqoräkt dä in met nasot ma Jisas.

³⁸ Dä ma Jisas ka ñäm da aa rhäng dä qa lu iom nasot a nas dä qa snanbät sä iom doqortäqyia, “Nani a en na agiqa?”

Dä in muvät pät a qa i ini snanbät toqortäqyia, “Rabai, qale nge qoe nai?” Ama rharimini sa ama rabai di qamorqa.

³⁹ Dä sa ma Jisas ka muvät pät a iom doqortäqyia, “Ini ang bä ini lu.” Dä soknga in met bä in lu äkt i qat tas e bä qali liom gem ga bä dängdäng i rhäksot nä iaqäkt ama qunäga inguna rhoqoräkt di sa säpbängang mamär.

⁴⁰ Ma Andru ma Saimon Pita aa lätkka di akni nävät iomäkt i in nari ma Jon aa sameng dä in met nasot ma Jisas. ⁴¹ Ama narhoeräm gärqomni i ma Andru qa mualat na äm di qa ñäm nani aa lätkka ma Saimon bä qa qoar na qa rhoqortäqyia,

“Sa ut män bät ma Mesaia.” Ama rharimini sä ma Mesaia di ma Kraiss.

⁴² Bä nga nasot toqoräkt dä qa met sä qa sage ma Jisas. Dä sa ma Jisas ka ñäm sävät a qa dä qa qoar na qa rhoqortäqyia, “Ainge di ma Saimon, ma Jon aa emga. Rhäkt diva rhat tes nge i ma Sefas.” Ma Sefas di rhoqorne nä ma Pita i ama rharimini di ama duiqa.

Ma Jisas Ka Mes Ma Filip Kä Nä Ma Nataniel

⁴³ Duququ vät akni ama qunäga dä ma Jisas ka mu aa snäng iva qa rhet säva ama ngärhäkka ma Galili. Näkt nga rhoqoräkt dä qa män bät ma Filip dä qa qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngit päs gua rhäng.” ⁴⁴ Näkt iaqäkt ma Filip di qa näva ama värhäm ama lel äm ma Betsaida rhoqor ma Andru qä nä ma Pita.

⁴⁵ Ma Filip ka män bät ma Nataniel dä qa qoar na qa rhoqortäqyia, “Sa ut män bät iaqäkt karak i mudu ma Moses ka säm sävät a qa vä ma Ngämuqa aa Muräkt bä qosaqi ma Ngämuqa aa vämginarha rha säm sävät a qa. Iaäkt di ma Jisas näva ama värhäm ama gaini na äm ma Nasaret karakni i ma Josep aa emga.”

⁴⁶ Bä nga ma Nataniel qa nari rhoqoräkt dä qa snanbät toqortäqyia, “Nga mamär iva guani anga mär ini ngä rhän na äkt ma Nasaret?”

Dä ma Filip ka muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Qoki as ngi ang bä ngi lu.”

⁴⁷ Bä nga rhoqoräkt i ma Jisas ka lu ma Nataniel i qat tet inamuk dä qat tamän sävät a qa i qä qoar toqortäqyia, “Iaäkt di ama engäkki na qa ama Israelqa qäarakni i qaku anga irasini gem ga.”

⁴⁸ Bã nga ma Nataniel qa nari rhoqorãkt dã qa snanbãt sã ma Jisas toqortãqyia, “Mãniekt bã ngiat drãm a ngo?”

Dã ma Jisas ka muvãt pãt a qa rhoqortãqyia, “Nak as toqorãkt i qaku ma Filip ka mes nge sagem ngo dã sa ngua lu nge rhoqorãkt i as ngiat muqun ba ama gosaqi arha rem.”

⁴⁹ Nga ma Nataniel qa nari rhoqorãkt dã qa qoar na qa rhoqortãqyia, “Qamorqa, ainge di ma Ngãmuqa aa emga bã ainge di ama Israelqãna arha vitnaqa.”

⁵⁰ Dã ma Jisas ka muvãt pãt a qa rhoqortãqyia, “Nga rhãkt di ngiat nanakt inguna ngua qoar na nge i sa ngua lu nge va ama gosaqi arha rem? Nak as pa ngi lu ama morirhong masirhat kãrqãrhongni i qaku rhoqorne nã rhãni rhãkt kãrqãni i ini ngã mãranas.” ⁵¹ Dã qosaqi qa qoar toqortãqyia, “Nguat tamãn sãrhãm ngãn na ama engãtki iva as ngãni lu i rhi rhar mãni ama usãpki bã va ngãni lu ma Ngãmuqa aa enselqãna i dãngdang dãm da rhãvit dã arhar sã rha inavuk sage ma Ruqa aa Emga.”

2

Ma Jisas Ka Rhong Na Ama Rigi Bã Qia Mãn I Ama Wain E Ma Kana

¹ Dã äkt pãt ama dãvaung na qa ama qunãga dã rha mualat na ama tmãski na ama rhitbodãmnane mãt ama vãrhãm ama lelãm ma Kana mãt ama ngãrhãktka ma Galili. Nãkt toqorãkt di qale ma Jisas aa nanãk e. ² Bã ma Jisas kã na aa mudãsaqongda di qosaqi rha rhãkne nani a rha sãvã iaqyãkt ama tmãski na ama rhitbodãmnane.

³ Näkt nga rhoqoräkt pa ama tmäski dä rhäksot na ama wain dä ma Jisas aa nanäk kia qoar na qa rhoqortäqyia, “Sa rhäksot na ama wain.”

⁴ Di nak ma Jisas ka movät pät a qi rhoqortäqyia, “Rhaktni, mäniekt bä ngiat tes pät a ngo sä rhäni rhäkt? As nguna gu qäväläm di as kaku äm ngä män.”

⁵ Dä ma Jisas aa nanäk kia qoar nä iarhakt kärarhae i rhit lu vät ama lat pa ama tmäski rhoqortäqyia, “Ngän dualat na agini qärqäni i qä qoaräs na ngän iva ngän dualat nä ini.”

⁶ Dap äkt glaqot di qale ama kain ama ngärhäqyet da sägäkt kărangättni i sa rha mualat na ngät na ama dui. Iangärhäkt ama kain di ama Judaqäna rhit tor nas nämät ngät parhäm arha morta arhä qärhong. Näkt asägäkt asägäkt nävät a ngät di mamär iva rhit täqäp ki na ama ruvek ama dävauung na rha da ama ngärhäqyisem bä sävät ama ruvek ama ngärhäqyet na rha da ama ngärhäqyisem na ama litaqäna na ama rigi.

⁷ Dä ma Jisas ka qoar na ama latta rhoqortäqyia, “Ngäni rhäqäp ama kain na anga reng.” Dä rha rhäqäp ngät bä savono.

⁸ Näkt ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Rhäkt di ngäni ok na ama kap nämät agukt bä va ngäni von ama latka qärakni i qät lu vät ama tmäski.”

Dä rha mualat toqoräkt parhäm ma Jisas aa enge ⁹ bä nga rhoqoräkt dä ama latka qärak i qät lu vät ama tmäski qa nakt närhä iaqyäkt ama rigi qäraktni i sa ma Jisas ka rhong na qi bä qia män i ama wain na qi dap toqoräkt di qaku qat dräm i iaqyäkt ama wain di sa qia män na qoe. Dap sokt iarhakt

kärrarhae ama latta i rha ok iaqyäkt ama rigi di rhat dräm. Bä rhoqoräkt i sa qa nakt närha ama wain dä qa mes iaqäkt kärak i rhit bodäm na qa särhage sagem mes ¹⁰ näkt ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Ama ruvek moe di rhit bon da ama mär qi mamär ama wain narhoer dä äkt nasot dä sa ama wain gäarakni i qaku ama mär qi mamär toqoräkt i ama ruvek di sa rha nakt masirhat. Dap ainge di nak sa ngia mu ama mär qi mamär ama wain bä va dängdäng na qi.”

¹¹ Rhakt täkt di ama narhuir qi ama nañis ki ama muqunängi qäarakni i ma Jisas ka mualat na qi e ma Kana va ama ngärhäktka ma Galili. Näkt iangärhäkt aa lat ngä muqunäga sa aa murhämeska. Bä qärrarhani aa mudäsaqongda di rhat nanakt na qa. ¹² Bä nga nasot dä ma Jisas kä na aa nanäk dä aa läktpek näkt sävät aa mudäsaqongda rha met mämane bä sämät ama värhäm ama mor äm ma Kaperneam. Bä nga sa äkt dä qale rha e vät ama marheka na ngät ama qunäng.

Ma Jisas Ka Qumär Ama Ansäspämgi Ama Mor Qi

(2:13-22 / Mat 21:12-17 / Mak 11:15-19 / Luk 19:45-48)

¹³ Bä nga rhoqoräkt i qorhäs mamär na ama qäväläm iva ama Judaqäna rha rhualat na ama tmäski iva rhat tuqunän bät ma Pasova dä ma Jisas ka met bä sae ma Jerusalem. ¹⁴ Näkt toqoräkt i ma Jisas ka mon säva ama ansäspämgi ama mor qi arha ivärhäm dä qa lu arhani ama ruvek kärarhani i rhit boda ama bulmakaoqäna ngä na ama sip-sipkäna näkt sävät ama ituap. Näkt kosaqi arhani

di rhat muqun ge ama lai bä rhit kutsasorhane na ama ligär. ¹⁵ Bä nga ma Jisas ka lu rhoqoräkt dä qa mualat na ama vugurqa na ama qoi bä qa qutmäs a rha moe rhi na arhä sipsipkäna ngä na ama bulmakaogäna nae näva ama ansäspämgi ama mor qi. Näkt kosaqi qa vrit nä iarhakt kärarhae i rhit kutsasorhane na ama ligär arhä ligärigleng näkt ka näpgoer na arhä lai.

¹⁶ Näkt ka qoar nä iarhakt kärarhae i rhit boda ama ituap toqortäqyia, “Ngäni rha iarhongäkt narhäkt bä sä dalek! Mäniekt bä ngänit dong nä gu mam aa vätki bä qia män i ama vätki qäarakni iva ama ruvek tit boda ama qärhong nani ama ligär väm gi.”

¹⁷ Bä nga aa mudäsaqongda rha nari rhoqoräkt dä vuk pät a rha nä ma Ngämuqa aa enge qärangätni i mudu sa rha säm a ngät kärangät i ngät tamän doqortäqyia, “Gu snängaqa ama qrot ka sävät gia vätki bä äkt iva sokot na ngo.”

¹⁸ Bä nga rhoqoräkt dä ama Judaqäna rha snanbät sä qa na ama qrot toqortäqyia, “Agi nañis ki ama muqunängi va ngi qur a ut täm gi iva qi sameng i sa ngia rha ama rhares nage ma Ngämuqa iva ngiat tualat nä rhärhong däkt moekt?”

¹⁹ Dä ma Jisas ka muvät pät a rha rhoqortäqyia, “Ngänin brut dä rhakt täkt ama ansäspämgi ama mor qi näkt pa saqi ngua rhair na qi da ama qunäng ama dävaung angärha ron.”

²⁰ Näkt nga ama Judaqäna rha nari rhoqoräkt dä rha muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Nak ta rhäk pät takt täkt ama ansäspämgi ama mor qi vät ama ruiom ama udiom näkt ama ngärhäqyet da sägäk ama qoeo. Dap nga ngätki i ngiat tu gi snäng i

mamär iva ngia rhair na qi da ama qunäng ama dävauung angärha ron?”

²¹ Sukt di iaqyächt ama vätki qäraktni i qat tamän sävät a qi di nak kaku ama ansäspämgi ama mor qi dap aa släqyige. ²² Bä nga nasot toqorächt i ma Jisas ka märanas nämät ama tñäpki dä vuk pät aa mudäsaqongda nä iangärhäkt aa enge. Näkt na äkt dä rhat nanakt nä iangärhäkt ama enge qärangättni i sa mudu rha säm a ngät bä sävät ama enge qärangättni i ma Jisas ka märhamän bät a ngät.

Ma Jisas Di Qat Dräm Ama Ruvek Moe Arha Iar Mamär.

²³ Bä nga rhoqorächt i qale ma Jisas e ma Jerusalem ba ama tmäski ma Pasova dä ama rhäqäp na rha ama ruvek ta lu iangärhäkt ama nañis ngät ama muqunän gärangättni i ma Jisas kat tualat na ngät bä rhat nanakt na qa. ²⁴ Sukt di ma Jisas kaku qat nanakt na rha inguna qat dräm ama ruvek moe arha iar mamär. ²⁵ Näkt kaku qät läk nani anga ruvek arhä sameng sävät ama ruvek arha lat inguna sa qat dräm ama ruvek mamär.

3

Mamär Iva U Rhän I Ama Iaräs Na Ut

¹ Dä qale akni ama ruqa e qärakni i qa nävät ama Farisiqäna qärak i rhat tes ka i ma Nikodemus kärak i qa nävät ama Judaqäna arhä narhoerta ama vit na rha. ² Bä nga näp bängagi dä qa män ge ma Jisas bä qa qoar na qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, sa ut dräm i nge di akni qärak i qä su ama ruvek kärak i qa män nage ma Ngämuqa. Ut dräm doqorächt inguna qaku mamär vät aung anga ruqa iva qa

rhualat na anga nañis ngät anga muqunän doqor nge i ngiat tualat na ngät kre i sa qaku ma Ngämuqa gem ga.”

³ Dä ma Jisas ka muvät i qä qoar na qa rhoqortäqyia, “Nguat tamän särhäm nge na ama engätki mamär i qaku mamär vät anga ruqa iva qä lu ma Ngämuqa aa Muräktpä m gre i saqi as kaku qa män i ama iaräs na qa rhoqor ama rhoemga qä rakni i qa män näva ama ngät nanäk.”

⁴ Bä nga ma Nikodemus ka nari rhoqoräkt dä qa snanbät sä ma Jisas toqortäqyia, “Nak nga mamär iva saqi as anga ruqa di anga ngät nanäk ki sa qa rhoqoräkt i sa mor qa? Ngätki mamär i qaku mamär vät a qa iva qa rhon säda aa nanäk arha ron maunmen bä saqi as pa qi sa qa.”

⁵ Dä ma Jisas ka muvät pä t a qa rhoqortäqyia, “Nguat tamän särhäm nge na ama engätki mamär i iaqäkt karak i qaku qa män i ama iaräs na qa nävät ama rigi dä nävät ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa di qaku mamär vät a qa iva qä namon sävä ma Ngämuqa aa Muräktpä m. ⁶ Ama släqyige di sa ige ngärhit sa ama släqyige dap ma Ngämuqa aa Qloqaqa di sa qät sa ama qloqaqa.

⁷ Bä mamär iva qale ngit särmän sävät gua enge, ‘Mamär iva anga ruqa diva rhi sa qa iva ama iaräs na qa nage ma Ngämuqa.’ ⁸ Inguna ama iarhakt ama ruvek moe qä rarhae i sa rha män näva ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa di rha rhoqor ama laurqi qä rakni i qi e varhäm at snängaqa maräkt bä ngiat nari vät at täqän sokt di qaku ngiat dräm i qiat dän na qoe ura qiat tet sa qoe. Di rhoqorne na ama ruvek kärerhani i ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qa sa rha.”

⁹ Bã nga ma Nikodemus ka nari rhoqorãkt dã qa snanbãt toqortãqyia, “Ngu lu va rhãrhong dãkt moe di mamãr iva irhong ngã rhãn doqor mãniekt?”

¹⁰ Dã ma Jisas ka muvãt pãt a qa rhoqortãqyia, “Nak ainge di ngiat drãm ngi su ama Israelqãna nãkt mãniekt bã qaku ngiat drãm dãrhong dãkt?”

¹¹ Nguat tamãn sãrhãm nge na ama engãtki mamãr i ut tamãn sãvãt iarhongãkt kãrqãrhong i sa ut drãm irhong bã qosaqi urhi sameng sãvãt kãrqãrhongni i sa ut lu irhong sokt di ngãn ama ruvek di qaku ngãnãt nanakt na ut sameng. ¹² Sa ngua mãrhãmãn sãrhãm ngãn sãvãt ama ivãtki at kãrhong nãkt kaku ngãnãt nanakt dap sa ngu lu va ngãnãt nanakt toqor mãniekt kre i nguat tamãn sãvãt ama usãpki at kãrhong?

¹³ “Nãkt kaku aung anga ruqa qãrakni i sa qa met sãda ama usãpki arha ron dap sokt ma Ruqa aa Emga ama sãgãk kãrakni i sa qa mãn nãda ama usãpki arha ron. ¹⁴ Rhoqorne nã ma Moses kãrakni i qa sek sa ama uiuvãrhaqa* vãt ama qrãk dã bãs ama ivãrhãs di qosaqi ma Ruqa aa Emga diva rhi sek sã qa rhoqorãkt ¹⁵ ivakt iva iarhakt ama ruvek moe qãrarhae i rhat nanakt na qa diva rha sa ama iar ama sok tãm ngãt.

Inguna Ma Ngãmuqa Sa Aa Snãng Bãt Ama Ruvek Nãvãt Ama Ivãtki

¹⁶ “Inguna ma Ngãmuqa sa aa snãng bãt ama ruvek nãvãt ama ivãtki bã äkt i sa qa von da aa emga qãrakni i ama sãgãk ivakt iva aung gãrakni i qat nanakt na qa diva qaku qã nañãp dap pa qa sa ama iar ama sok tãm ngãt. ¹⁷ Inguna ma

* **3:14** Nam 21:9

Ngämuqa di sa qaku qa rhäk na aa emga sämäni ama ivätki ivakt iva qa rhatnävämne na ama ruvek dap ka rhäk na qa ivakt iva qa rhumaiar na rha. ¹⁸ Näkt iaqäkt kârak i qat nanakt na qa di qaku qä narha ama rhäksärhäm nage ma Ngämuqa dap iaqäkt kârak i qaku qat nanakt di sa qa rha ama rhäksärhäm inguna sa qaku qat nanakt nä ma Ngämuqa aa emga ama sägäk.

¹⁹ “Bä rhom däkt di ama rharimini sa ama matnävämne i ama neraqa qa män sämäni ama ivätki sokt di ama ruvek di arhä snäng bät ama bängagi dap kaku rha ama neraqa inguna rhat tualat na ama vuirhong. ²⁰ Näkt iarhakt ama ruvek moe qärrarhae i rhat tualat na ama vuirhong di qaku nani a rha na ama neraqa inguna rhit len i varis kunäga sa arha vuirhong. ²¹ Sokt di iaqäkt kârak i qat tualat parhäm ama engäktki di sa qat dän sage ama neraqa ivakt iva ama ruvek moe di mamär iva rhi lu i iangärhäkt aa lat di ngät nage ma Ngämuqa.”

Ma Jon Ama Baptais Ka Sameng Säväät Ma Kraiis

²² Bä nga nasot tärhong däkt dä ma Jisas kä na aa mudäsaqongda rha met bä säväät ama ngärhäktka ma Judia bä qale qa e qä na rha dap kä baptais pät ama ruvek.

²³ Näkt toqoräkt di qosaqi ma Jon di qä baptais pät ama ruvek pät ama ivärhäm ma Ainon glaqot na ama värhäm ama gaini na äm ma Salim inguna äkt di masirhat na ama reng e. Bä ama ruvek di rhat dän basägos ivakt iva qä baptais pät a rha. ²⁴ Rhoqoräkt di as kaku rha mu ma Jon ba ama tpäskiarharhäng.

²⁵ Näkt maos dä ama enge ngä märanas mänguröp ma Jon aa mudäsaqongda rhi na akni nävät ama Judaqäna sävät iomäkt i ama ruvek ti qumär nas parhäm arha morta arhä qärhong. ²⁶ Dä rha män ge ma Jon bä rha qoar na qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, iaqäkt ama ruqa qäarak i sa qale qa qä na nge rhage na ama rigi ma Jordan bä qäarak i ngi sameng sävät a qa di nak sa qä baptais pät ama ruvek bä ama ruvek moe di rhat tet sagem ga.”

²⁷ Dä ma Jon ga muvät toqortäqyia, “Ama ruqa di sokt mamär iva qä rha ianiäkt kärqäni i sa ma Ngämuqa qa von ga rhäm ini näda ama usäpki arha ron. ²⁸ Näkt aingän maräkt di mamär iva ngäni sameng i sa ngua qoar toqortäqyia, ‘Aingo di qaku ma Kraisa na ngo dap aingo di sa ma Ngämuqa qa rhäk na ngo narhoer nanokt ka.’

²⁹ “Ma Kraisa di qa rhoqor ama gamoeqa qäarakni iva rhit bodäm na qa bä qa va rhät ama evopki. Dap aingo di ngo rhoqor iaqäkt ama gamoeqa aa ruaqa qäarak i qät lu vät a qa qäarak i sa qale qa dap kat nari ma nas bä rhäqäp ka na ama märmärgem doqoräkt i qät nari iaqäkt ama gamoeqa aa eginga. Iangärhäkt ama märmärgem di nga e gem ngo bä sa rhäqäp ngo na ngät mamär. ³⁰ Bä ma Jisas di mamär iva qa rhän i ama moräs na qa dap aingo di mamär iva ngua rhän i ama gaini na ngo.”

³¹ Iaäkt kärak iva qa rhän na rhävuk di qa enges tävuk daver ama ruvek moe dap iaqäkt kärak i qa narhe nävät ivät di qa nämäni ama ivätki dä qat tamän doqor ama ruqa nävät ivät. Näkt iaqäkt kärak iva qa rhän na rhävuk näda ama usäpki arha ron di sa qa enges tävuk mamär daver ama ruvek

moe. ³² Bä qa di qä sameng sävät iarhongäkt kärqärhong i sa qa lu irhong dä sävät iarhongäkt kärqärhong i sa qa nari irhong sokt di qaku aung gat nanakt na aa sameng. ³³ Bä aung anga ruqa qäarakni i sa qat tat maengäkt sa aa sameng di sa qä sämaengätki i ma Ngämuqa di qat tamän bät ama engätki. ³⁴ Inguna iaqäkt kärak i ma Ngämuqa sa qa rhäk na qa di qat tamän bät ma Ngämuqa aa enge inguna ma Ngämuqa qät täqäp ka masirhat na ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa.

³⁵ Ama Ngätmamäk di aa snäng bät ama Ngärhoemga dä sa qa mu iarhongäkt moe va aa rhäkt. ³⁶ Näkt iaqäkt kärak i qat nanakt na ama Ngärhoemga di sa qa sa ama iar ama sok täm ngät. Dap iaqäkt kärak i qaku qat nanakt na ama Ngärhoemga diva qaku qä nalu ama iar inguna ma Ngämuqa aa uraqi ama mor qi di sa qali qi vät a qa.

4

Ma Jisas Kä Na Ama Evopki Nae Ma Samaria

¹ Rhoqoräkt di ma Jisas ka räm i ama Farisiqäna sa rha nari sävät ama ruvek masirhat i rhat dän sagem ga bä qä baptais pät a rha bä rhit päs aa rhäng dap ma Jon di qaku masirhat na anga ruvek tat dän sagem ga. ² Sokt di sa qaku ngätki i ma Jisas kä baptais pät ama ruvek dap kärarhani aa mudäsaqongda rhi baptais pät a rha.

³ Bä nga ma Jisas ka räm doqoräkt dä qa met nae ma Judia bä saqi as sae ma Galili. ⁴ Näkt pa qoki qa rhet mät ama ngärhäktka ma Samaria. ⁵ Bä nga nasot dä qa män e mät ama värhäm gärqomni i rhat tes äm i ma Sikar e ma Samaria glaqot na

ama ivärhäm gärqomni i sa mudu ma Jekop ka von aa emga ma Josep tä bäm. ⁶ Näkt äkt pät iomäkt ama ivärhäm di qale ma Jekop aa qotnaqoanga e. Bä ma Jisas di arusus pät aa släqyige inguna sa qa met näva ama iska ama uiu qa dä qa muqun bät iaqäkt ama qotnaqoanga aa rhäkt. Rhoqoräkt di sa mäniqunäng mamär. ⁷ Näkt toqoräkt i qale qa äkt dä aktni ama ruqi nae ma Samaria qia män e ivakt iva qi ok anga rigi.

Bä nga ma Jisas ka lu qi dä qa qoar na qi rhoqortäqyia, “Nga mamär iva ngi von ngo ngu nakt?” ⁸ Rhoqoräkt di sa aa mudäsaqongda rha met sämät ama värhäm ma Sikar ivakt iva rhi vodäm bät anga tmäs.

⁹ Dä iaqyäkt ama ruqi nae ma Samaria qia qoar na qa rhoqortäqyia, “Ainge di nge nävät ama Judaqäna dap aingo di ama ruqi nävät ama Samariaqäna. Mäniekt bä va ngi nän ngo va ngi nakt?” Qia qoar na qa rhoqoräkt dinguna ama Judaqäna di qaku sägäni na rha rhi na ama Samariaqäna.

¹⁰ Bä nga ma Jisas ka nari rhoqoräkt dä qa muvät pät a qi rhoqortäqyia, “Ngakt bä vadi mai qunäga vät a nge sä ma Ngämuqa aa vänbon bä qosaqi iaqäkt kārak i qä nän nge iva qä nakt dä vadi mai ngi nän ga dä sa va qä von nge rha ama rigi na ama iar.”

¹¹ Dä qa ruqi qia qoar na qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, nge di qaku gi nga guani iva ngi ok nä ini inguna ma uqupka di ama dur da aa ron. Dap ngu lu va ngi rha iaqyäkt ama rigi na ama iar na qoe? ¹² Nak nga nge di ama moräs na nge masirhat tävuk daver aut mamäk ma Jekop kārakni i sa qa von ut tärhak täkt ama uqupka rhak täkt kārakni i

qa qä na aa es dä aa sipsipkäna rhit nakt nämät ka?”

¹³ Dä ma Jisas ka muvät pät a qi i qä qoar na qi rhoqortäqyia, “Iarhakt moe ama ruvek kârarhae i rhit näkt takt täkt ama rigi diva saqi as aqäsäk ta ¹⁴ dap aung gârakni i qät näkt ama rigi nagem ngo diva saqi as kaku aqäsä qa. Inguna ama rigi qâraktni iva ngu von ga rhäm gi diva qia rhän i ama rigi qâraktni i qiat dräm git don na nas tävit imuk da aa ron bä va qi von ga rha ama iar ama sok täm ngät.”

¹⁵ Dä qia qoar na qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, rhäkt di mamär iva ngi von ngo rhä iaqyâkt ama rigi iva saqi as kaku ngu natmet sarhäkt ivakt iva ngu naqäk anga rigi.”

¹⁶ Dä ma Jisas ka qoar na qi rhoqortäqyia, “Ngia rhet bä ngia rhes gia egutka dä saqi evär däm nge.”

¹⁷ Dä nak kia muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Qaku gu nga egutka.”

Nävät at muvätki dä ma Jisas ka qoar na qi rhoqortäqyia, “Qoki ngätki na nge rhoqoräkt i ngi qoar i qaku gi nga egutka. ¹⁸ Ama engätki di rhoqortäqyia, mäqi gia egutpek ama ngärhäqyet na rha näkt tak täkt kârak i sa qale qa gem nge rhäkt di qaku gia egutka na qa. Ngätki nä gia enge rhoqoräkt.”

¹⁹ Dä qârakt ka ruqi qia qoar toqortäqyia, “Qamorqa, rhäkt di sa ngua lu mamär i nge di nak akni na nge nävät ma Ngämuqa aa vämginarha. ²⁰ Aiut ut mamäkkäna di rhi nânsäs dä rhakt täkt ama damgi dap ngän ama Judaqäna di ngäni qoar i ama ivärhäm gârqomni iva ama ruvek moe rhi nânsäs e di ma Jerusalem.”

²¹ Dä ma Jisas ka muvät maräkt pät a qi rhoqortäqyia, “Rhaktni, mamär iva ngiat nanakt na ngo inguna sa qorhäs na ut sävät ama qäväläm iva äm ngä rhän gärqomni iva qaku ngi nänäs sage ama Ngätmamäk dä rhakt täkt ama damgi ura e ma Jerusalem. ²² Sökt di ngän ama Samari-aqäna di ngäni nänäs sage ianiäkt kärqäni i qaku ngänät dräm ini dap aiut di urhi nänäs sage qärqäni i ut dräm ini inguna ama mumaiar di ngät nävät ama Judaqäna. ²³ Nak as pa ama qäväläm ngä rhän bä rhäkt di sa äm ngä män iva ama engätki na rha ama ansäspämda diva rhi nänäs sage ama Ngätmamäk nävät ama qloqaga bä nävät ama engätki inguna iarhakt ama ansäspämda rhoqoräkt di ama Ngätmamäk kät ñäm nani a rha. ²⁴ Ma Ngämuqa di ama qloqaga bä iarhakt kärarhae i aa ansäspämda na rha di mamär iva rhi nänäs sagem ga nävät ama qloqaga bä nävät ama engätki.”

²⁵ Bä nga iaqyäkt ama ruqi qia nari rhoqoräkt dä qia qoar na qa rhoqortäqyia, “Nguat dräm i iaqäkt ma Mesaia qarak i rhat tes ka i ma Kraiss diva qa rhän. Näkt toqoräkt iva qa rhän dä va qä rhäväksäs ba ut sävät iarhongäkt moekt.”

²⁶ Dä ma Jisas ka qoar na qi mamär toqortäqyia, “Aingo rhäkt kärak i nguat tamän särhäm nge di iaqäkt.”

Sa Evär Dä Ma Jisas Aa Mudäsaqongda Sagem Ga

²⁷ Vät iomäkt ama qäväläm dä evär dä ma Jisas aa mudäsaqongda bä rha män bät a qa i qat tamän särhäm ne qä na ama evopki dä qräk mät ta nävät a iom. Sökt di qaku aung nävät a rha qa snanbät

sä qi rhoqortäqyia, “Ngu lu nani a nge na agiqa?”
ura sä qa rhoqortäqyia, “Mäniekt bä ngiat tamän
särhäm ne ngi na qi?”

²⁸ Nasot toqoräkt dä iaqyäkt ama ruqi qia
märanas daqule at kainaqi qäaraktni i qiat dräm gi
qäk ama reng sämät ki bä evär däm gi sävät arha
värhäm bä qia qoar na ama ruvek toqortäqyia,
²⁹ “As ngäni ang ivakt iva ngäni lu akni ama ruqa
qäaraktni i qa qoar na ngo sävät iarhongäkt moekt
kärqärhong i sa mäqi ngua mualat nä irhong.
Nguaräm ma Krais na qa.” ³⁰ Bä nga rhoqoräkt dä
vuk sä rha näva arha värhäm bä rha met iva sagem
ga.

³¹ Dap toqoräkt i sa iaqyäkt ama ruqi qia met
dä ma Jisas aa mudäsaqongda rhit tägär sä qa i rhi
qoar na qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, rhäkt di ngia
äs guani.”

³² Sukt di ma Jisas ka muvät i qa qoar to-
qortäqyia, “Aingo di gua tmäs iva nguat täs ngät
kärangättni i qaku ngänät dräm guani sävät a ngät.”

³³ Bä nga ma Jisas aa mudäsaqongda rha nari
rhoqoräkt dä rha qoar na ne rhoqortäqyia, “Sa
nguaräm aung ga ang sa anga tmäs bä ba qa.”

³⁴ Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Gua
tmäs di iomäkt iva nguat tualat parhäm iaqäkt aa
snängaqa qäarak i sa qa rhäk na ngo bä va ngu sot
nä iangärhäkt aa lat. ³⁵ Dä ngänät dräm ngäni qoar
toqortäqyia. ‘As anga levaet anga eqoan sae dä sa
va sräp ama tmäs iva rhit ta ngät.’ Ngu qoar na
ngän i mamär iva ngäni ñäm sävät ama et na ama
tmäs! Ama tmäs di sa sräp ngät mamär ivakt iva
ama ruvek ti ta ngät.

³⁶ “Bä sa rhäkt di iaqäkt kârak i qat dräm gät ta ama tmäs di sa qät ta aa rhitsek i iangärhäkt ama tmäs di nä iarhakt ama ruvek kârarhae i rhat nanakt bä rhit ta ama iar ama sok täm ngät. Qat tualat toqoräkt ivakt iva iaqäkt kârak i qät kutnanokt ama tmäs dä iaqäkt kârak i qät ta ama tmäs diva märmär gem iom moe. ³⁷ Inguna rhangät täkt di ngä sämaengätki na ama enge qârangätni i ngät tamän doqortäqyia, ‘Akni ama ruqa qät kutnanokt ama tmäs dap pa akni qät ta ngät.’ ³⁸ Ngua rhäk na ngän ivakt iva ngänit ta ama tmäs kârangätni i mäqi qaku ngän mualat nani a ngät. Sa arhani rha mualat toqoräkt dap täkt di ngän dualat ngän na rha i ngänit ta iangärhäkt ama tmäs kârangätni i sa sräp ngät.”

Ama Rhäqäp Na Rha Ama Samariaqäna Sa Rhat Nanakt Nä Ma Jisas

³⁹ Näkt toqoräkt dä ama rhäqäp na rha ama Samariaqäna di rhat nanakt na qa inguna nävät ka ruqi at sameng gârangät i qia qoar toqortäqyia, “Qa qoar na ngo sävät iarhongäkt moe qârqârhong i sa mäqi ngua mualat nä irhong.” ⁴⁰ Bä nga rhoqoräkt dä ama Samariaqäna rha met bä sagem ga dä rha qoar na qa iva qale qa qä na rha. Dä sa qale qa gem da vät ama qunängiom ama udiom.

⁴¹ Bä ama rhäqäp na rha ama ruvek di rhat nanakt inguna nävät aa enge. ⁴² Dä sa rha qoar nä qa ruqi rhoqortäqyia, “Ut di ut nanakt dinguna qaku sokt nävät agini qârqäni i sa ngia qoar na ut nä ini sävät a qa dap ut nanakt inguna rhäkt di sa ut nari bä ba nas bä ut dräm i rhak täkt ama ruqa di

qoki ngätki i qa di ma Mumaiar bä ba ama ruvek nävät ama ivätki.”

⁴³ Näkt nasot ama qunängiom ama udiom dä ma Jisas ka märanas bä qa met sae ma Galili. ⁴⁴ Bä rhoqoräkt dä sa qa qoar mamär i akni nävät ma Ngämuqa aa vämginarha di qaku anga qutdrir sävät a qa mät aa värhäm maräkt. ⁴⁵ Näkt nga rhoqoräkt i qa män e ma Galili dä ama Galiliqäna rha ar sä qa sagem mes inguna sa rha lu iarhongäkt moekt kärqärhong i qa mualat nä irhong ba ama tmäski ma Pasova e ma Jerusalem inguna rhoqoräkt di sa qale rha e.

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Narhoerqa Aa Emga

(4:46-54 / Mat 8:5-13 / Luk 7:1-10)

⁴⁶ Bä nga rhoqoräkt i qale qa e ma Galili dä saqi as ka met bä sae ma Kana äkt i sa mudu qa rhong na ama rigi bä qia män i ama wain. Näkt e ma Kaperneam di qale akni ama narhoerqa ama moräs na qa qärakni i aa emga di qat namas mät ama rämgi. ⁴⁷ Näkt nga rhoqoräkt i iaqäkt ama narhoerqa qa nari sävät ma Jisas i sa qa män e ma Galili nae ma Judia dä qa met bä sagem ga bä qa qoar na qa iva qä na qa ivakt iva qa rhumäräs pät aa emga inguna sa qorhäs iva qä ñäp.

⁴⁸ Bä nga rhoqoräkt dä ma Jisas ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Aingän ama ruvek di qaku mamär iva ngänät nanakt kre i qaku ngän lu anga muqunän näkt ama lat kärangätni i ngät dän masärmän.”

⁴⁹ Dä qä narhoerqa qa muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Morqa, mamär iva ngia rhet sae rhoqor täkt i varis ngua emga qä nañäp.”

⁵⁰ Bã nga rhoqorãkt dã ma Jisas ka muvãt pãt a qa rhoqortãqyia, “Rhãkt di mamãr iva evãr dãm nge. Sa ngia emga diva qat dãqãm.” Dã sa qã narhoerqa qa mãranas bã qa met inguna qa mat maengãkt sã ma Jisas aa enge.

⁵¹ Nãkt nga rhoqorãkt i as kat tet parhãm aa iska sãva vãt dã aa latta rha mãn bãt a qa bã rha sameng ba qa sãvãt aa emga i qat dãqãm. ⁵² Bã nga qa nari rhoqorãkt dã qa snanbãt sã rha nãrha ama qãvãlãm doqorãkt i mãrãs pãt aa emga dã rha qoar na qa rhoqortãqyia, “Mãqirhe vãt ama sãgãni sãpbãngang dã rhãksot na ama qãrnaqi nãvãt a qa.”

⁵³ Bã nga rhoqorãkt dã qunãga vãt iaqãkt ama rhoemga aa mamãk i iomãkt ama qãvãlãm di ama qãvãlãm marãkt kãrqomni i sa ma Jisas ka qoar na qa rhoqortãqyia, “Ngia emga diva qat dãqãm.” Bã nãvãt tangãt tãkt dã qa qã na aa ruvek moe va aa vãtka di rhat nanãkt nã ma Jisas.

⁵⁴ Rhangãt tãkt di qosãqi ama nañis ngãt ama muqunãn ama unmem na ngãt kãrangãtni i ma Jisas ka mualat na ngãt toqorãkt i qa met nae ma Judia bã sae ma Galili.

5

Ma Jisas Ka Mumãrãs Pãt Ama Rãmgivãrhaqa Vãt Ama Sabat

¹ Bã nasot iangãrhãkt dã aktni ama Judaqãna arha tmãski qia mãn e ma Jerusalem dã ma Jisas ka met bã sae. ² Dap e ma Jerusalem di ama qãrhopka qa e qãrakni i na ama Judaqãna arha enge di rhat tes ka i ma Betesda. Nãkt iaqãkt ama qãrhopka di qa e glaqot na ama vãrhãm ama morãm angãrha surqa aa tmongi qãraktni i rhat tes

ki i ama sipsipkāna angārha tmongi. Näkt namet iaqäkt ama qärhopka di ama ngärhäqyet na ap ama suqulap kärqapni i qaku rha adām namet ap kärqap i ap ngät mair sa ama ungi.

³⁻⁴ Näkt e di qale ama ruvek masirhat kārarahani i ama rämgi vät a rha rhi na ama säsurta rhi na ama vaktpärharha näkt sävät ama ngäñäpärharha. Rha moe rhat namas pä iaqyäkt ama ungi.*

⁵ Akni nävät iarhakt ama ruvek di sa ama rämgi qia rha qa vät ama ruqa ama rhäk täm ga da ama ngärhäqyisem da qäraet da dävaung na ngät ama qoeo. ⁶ Bä nga rhoqoräkt i ma Jisas ka lu qa i qat namas äkt dä qa räm i sa qale qa mät iaqyäkt ama rämgi vät ama uiu ngät ama rhodäm dä sa qa snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Nga nani a nge iva märäs pät a nge?”

⁷ Dä ama rämgivärhaqa qa muvät pät ma Jisas toqortäqyia, “Qaku anga ruqa iva qa rhatnärhäm ngo säva ama qärhopka rhoqoräkt i ama rigi sarhäktsarhäkt pät a qi. Bä nga rhoqoräkt i ngu siqut iva ngua rhon sae di nak ngäda akni qa er vät na ngo i qa mon samäk.”

⁸ Dä sa ma Jisas ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngia rhair näkt ngi rha gi gasgaska bä ngiat tet.”

* **5:3-4** Ma Jon ga sām dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qävälām ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha sām ma Jon aa enge i qoki rhoqorne dap taerhäni rhäkt ama qängärini di qosaqi rha sām ini sae. ‘Dap kale rha dä värhäm na ama rigi va ama qärhopka iva sarhäktsarhäkt pät a qi. 4 Inguna ama ensel nage ma Engeska qat dän bät ap ama qävälap säva ama qärhopka bä qat tu sarhäktsarhäkt pät ama rigi. Bä iaqäkt kärak i qa er qa mon säva ama rigi nasot toqoräkt i sarhäktsarhäkt pät a qi diva märäs pät a qa nämät agi rämgi qaraktni i qit ta qa.’

⁹ Dä qoki äkt di iaqäkt ama ruqa di märäs pät a qa dä sa qa rha aa gasgaska bä qat tet. Näkt tak täkt ama qunäga di ama Sabat.

¹⁰ Bä äkt i nga rhoqoräkt dä soknga ama Judaqäna rha qoar nä iaqäkt ama ruqa qarak i sa ma Jisas ka mumäräs pät a qa rhoqortäqyia, “Rhäkt di ama Sabat bä varhäm ama Muräkt diva qaku ngi nata gi rhatdingit.”

¹¹ Sökt di qa muvät pät a rha rhoqortäqyia, “Ama ruqa qarakni i qa mumäräs pät a ngo di sa qa qoar na ngo rhoqortäqyia, ‘Ngi rha gi rhatdingit bä ngiat tet.’”

¹² Bä nga rha nari rhoqoräkt dä rha snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Ngu lu agi a ruqa rhak täkt kärak i qa qoar na nge iva ngi rha gi rhatdingit bä ngiat tet?” ¹³ Sökt di iaqäkt ama ruqa qarak i sa märäs pät a qa di qaku qat dräm i auge iaqäkt inguna ma Jisas di sa qäbäs na qa mänguräp ama guläñgi na ama ruvek nä iarhakt kärarhae i qale rha e.

¹⁴ Näkt nga nasot tangät täkt dä ma Jisas ka män bät iaqäkt ama ruqa va ama ansäspämgi ama mor qi dä qa qoar na qa rhoqortäqyia, “As ngi lu i rhäkt di sa märäs pät a nge. Sa qale ngiat tualat na ama vuirhong i varis nga äkt dä va guani anga mor ini masirhat ini ngä namän bät a nge qärqäni i qaku rhoqorne nä qaraktni gia rämgi qaraktni i mäqi qia män bät a nge.” ¹⁵ Dä qa ruqa qa met bä qa qoar na ama Judaqäna arhä narhoerta sävät ma Jisas i qa mumäräs pät a qa. ¹⁶ Bä nävät tom däkt dä iarhakt ama narhoerta rhi sangäm nä ma Jisas nävät aa lat inguna qat tualat pät ama Sabat.

¹⁷ Sökt di ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Gu mamäk di vasägos dä sa qat tualat nä

qärangättni aa lat bä sarhäkt sävät tak täkt ama qunäga bä ngo di qosaqi nguat tualat.”

Ma Jisas Kä Nä Ma Ngämuqa Di Iom Doqorne

¹⁸ Bä äkt i nävät tom däkt dä ama Judaqäna rhi siqut ma ama qrot iva rhi veng ga inguna qaku sokt nävät iomäkt i qaku qat tet parhäm ama Muräkt sävät ama Sabat dap nguna qosaqi qat tes ma Ngämuqa i qa maräkt aa mamäk bä qä qoaräs i qa qä nä ma Ngämuqa di iom doqorne.

Ama Rhares Kärangättni Iva Ama Ngärhoemga Qat Tualat Na Ngät

¹⁹ Dä sa ma Jisas ka muvät päta rha nä rhakt täkt ama muvätki i qä qoar toqortäqyia, “Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i ma Ngämuqa aa emga di qaku mamär iva sokt ka qä namualat nä guani dap mamär iva sokt kat tualat nä ianiäkt kärqäni i qat lu aa mamäk i qat tualat nä ini. Inguna agini qärqäni i ama Ngätmamäk kat tualat nä ini di qosaqi ama Ngärhoemga diva qat tualat nä ini. ²⁰ Ama Ngätmamäk di qär qur ama Ngärhoemga rhä iarhongäkt moe qärqärhong i qat tualat nä irhong inguna ama Ngätmamäk di aa snäng bät ama Ngärhoemga. Nak as pa qräk mät ngän mamär nävät ama mor ngät masirhat ama lat iva as ama Ngätmamäk kär qur ama Ngärhoemga rhäm ngät. ²¹ Inguna ama Ngätmamäk di qat täranas na ama ñäpta näkt kät bon da rha ama iar dä qosaqi ama Ngärhoemga di qät bon da ama iar bä iarhakt kärarhae i nani a qa iva qä von da rhäm ngät.

²² “Näkt kosaqi ama Ngätmamäk di qaku qä namatnävämne na anga ruqa dap sa qa von da ama matnävämne moe ba ama Ngärhoemga ²³ ivakt

iva ama ruvek moe diva rhit kutdrir sage ama Ngärhoemga rhoqoräkt i rhit kutdrir sage ama Ngätmamäk. Näkt nga auge qarak i qaku qät kutdrir sage ama Ngärhoemga di qaku qät kutdrir sage ama Ngätmamäk iaqäkt karak i sa qa rhäk na qa.

²⁴ “Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i nga aung gäarakni i qat nari gua enge bä qosaqi qat nanakt nä iaqäkt karak i sa qa rhäk na ngo di sa qa rha ama iar ama sok täm ngät dap pa qaku rhi namatnävämne na qa inguna sa qa met daqule ama tñäpki bä särhage säva ama iar.

²⁵ “Näkt kosaqi nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i ama qäväläm nga e iva as äm ngä rhän bä sa rhäkt di äm ngä män iva ama ñäpta diva rhi nari ma Ngämuqa aa emga aa eguinga bä va iarhakt kârarhae i rha nari qa diva ama iar ta. ²⁶ Bä äkt i sa ama Ngätmamäk ka von da ama iar säva ama Ngärhoemga qoki rhoqor qa i ama iar nga e väm ga. ²⁷ Näkt kosaqi qa von ga rha ama rhares iva qa rhatnävämne na ama ruvek inguna qa di ma Ruqa aa Emga.

²⁸ “Bä va qale ngänit särmän sävät täni rhäkt inguna ama qäväläm nga e qarqomni iva äm ngä rhän iva iarhakt moekt kârarhae i rha e mät arha uqup kârangätni i mudu rha sasärhäm da mät ngät diva rhi nari aa eguinga ²⁹ dä va vuk sä rha. Näkt iarhakt kârarhae i sa rha mualat na ama märirhong diva rha rhâranas bä va ama iar ta dap kârarhani i sa rha mualat na ama vuirhong diva rha rhâranas bä va rha rhatnävämne na rha.

Iarhongäkt Kärqärhong I Irhong Ngärhi Samaengätki Nä Ma Jisas Aa Sameng Sävät A Nas

³⁰ “Qaku mamär vät a ngo iva sokt ngo ngu namualat nä guani dap nguat tatnävämne na ama ruvek di sokt parhäm iarhongäkt kärqärhong i sa ngua nari irhong. Bä äkt iva gu matnävämne diva ama räkt ngät inguna qaku nguat tualat sagem mes dap kinak nguat tualat sage iaqäkt kärak i qa rhäk na ngo.”

³¹ Näkt kosaqi ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngakt bä ngu sameng sävät a nas dä iangärhäkt gu sameng diva qaku ngä nalu i ama engätki na ngät. ³² Dap gu mamäk ka e näkt kä sameng sävät a ngo bä nguat dräm i aa sameng sävät a ngo di ama engätki na ngät. ³³ Sa ngän däkne sävät ma Jon dä qa sameng ba ngän na ama engätki sävät a ngo. ³⁴ Sokt di qaku ngut läk nani anga ruqa aa sameng sävät a ngo dap ngut puk pät a ngän nä rhärhong däkt ivakt iva ngäni rha ama mumaiar. ³⁵ Bä ma Jon di ama lirhäga qaräknä i qat dang bä qät bon da ama neraqa näkt ngän di nani a ngän bät ama qäväläm ama qot äm iva märmär gem ngän dä iaqäkt aa neraqa.

³⁶ “Dap aingo di ngo sa angätni ama sameng gärangätni i ama vit na ngät masirhat pä ma Jon aa sameng angät tpäs. Iangärhäkt ama sameng di ngät sävät ama lat kärangätni i sa ama Ngätmamäk ka von ngo rhäm ngät iva ngu sot na ngät. Dä iangärhäkt ama lat di rhangät täkt maräkt kärangät i nguat tualat na ngät bä ngät di ngärhi sameng i sa ama Ngätmamäk ka rhäk na ngo.

³⁷ “Bä ama Ngätmamäk käräknä i qa rhäk na ngo di sa qa maräkt ka sameng sävät a ngo. Sokt di as mudu qaku ngän nari aa eguinga dä qaku ngän lu

qa ³⁸ bā qosaqi qaku qale aa enge vām ngän inguna qaku ngänät nanakt nä iaqäkt kārak i sa qa rhāk na qa.

³⁹ “Ngänät dräm ngänit ñäm dä ma Ngämuqa aa enge angärha ron inguna ngän du angän snäng iva nävät a ngät dä va ngäni rha ama iar ama sok täm ngät dap iangärhäkt ma Ngämuqa aa enge di nak ngärhi sameng sävät a ngo ⁴⁰ sokt di ngän der ngän namet sagem ngo ivakt iva ngäni rha ama iar.”

⁴¹ Näkt kosaqi ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Aingo di qaku ngut läk nani ama ruvek arha ansäs ⁴² dap ngän di nguat dräm angäna iar. Bā qosaqi nguat dräm i qaku angän snäng bät ma Ngämuqa. ⁴³ Bā ngo di sa ngua män nävät gu mam aa ngärhipki sokt di qaku ngän nar sä ngo. Dap kre va akni anga ruqa qa rhän bā sagem ngän nävät aa ngärhipki maräkt diva ngäni ar sä qa. ⁴⁴ Ngu lu va ngänät nanakt toqor mäniekt kre i nani a ngän na angäna ansäs nagem ngän gane dap kaku angän anga qänäskänes iva ngäni rha iangärhäkt ama ansäs kārängät i ngät dän nage ma Ngämuqa ama sägäk?

⁴⁵ “Sokt di qale ngän namu angän snäng iva ngu rhäksärhäm ngän da ama Ngätmamäk aa saqong. Dap iaqäkt kārak iva qä rhäksärhäm ngän di ma Moses inguna qa di sa ngänät nanakt na qa. ⁴⁶ Ngakt bā sa ngänät nanakt nä ma Moses dä mamär iva ngänät nanakt na ngo inguna qa di sa qa säm sävät a ngo. ⁴⁷ Bā nga rhoqoräkt dä ngu lu va ngänät nanakt na agirhong gärqärhongni i nguat tamän bät irhong doqor mäniekt kre i qaku ngänät nanakt nä iarhongäkt kärqärhong i qa säm irhong?”

6

Ma Jisas Ka Von Da Ama Tmäs Bâ Ba Ama Ngärhäqyet Ama Tausengäna Na Rha Ama Ruvek
(6:1-15 / Mat 14:13-21 / Mak 6:30-44 / Luk 9:10-17)

¹ Näkt nasot tangät täkt dä ma Jisas ka met bä särhage na ama namuqa ma Galili iaqäkt kärak i qosaqi rhat tes ka i ama namuqa ma Taiberias.

² Näkt nga rhoqoräkt di ama gulän̄gi ama mor qi na ama ruvek di rhit päs aa rhäng inguna sa rha lu i qa mualat na ama muqunän ama nañis ngät pät ama räm̄givarharha. ³ Dä dang dä ma Jisas kâ na aa mudäsaqongda bä säda ama dabäm dä rha muqun. ⁴ Näkt toqoräkt di sa qorhäs na ama Judaqäna arha tmäski ma Pasova.

⁵ Bä nga rhoqoräkt i ma Jisas ka ñäm dävit bä qa lu ama mor qi ama gulän̄gi na ama ruvek i rhat tet iva sagem ga dä qa qoar nä ma Filip toqortäqyia, “Ngu lu va urhi vodäm bät anga bretkäna na qoe bä bä rhärha rhäkt ama ruvek iva rha äs ngät?” ⁶ Bä ma Jisas ka snanbät sä qa rhoqoräkt di nak kop pakt iva qä siqut na qa inguna sa ma Jisas ka er qat dräm iva qa rhualat toqoräkt.

⁷ Dä ma Filip ka muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Ama tbodäm bät ama udiom ama handretiom na ama qunäng angät titsek di qaku mamär iva rhi navodäm na ngät bä mamär vät anga bretkäna bä bä rhärha rhäkt ama ruvek moekt iva qäqi rha äs ama gaini nävät a ngät.”

⁸ Dä akni nävät aa mudäsaqongda qärakni i rhat tes ka i ma Andru qärak i ma Saimon Pita aa lätkka qa qoar nä ma Jisas toqortäqyia, ⁹ “Akni ama rhoemga qa e qärakni i qät ta ama ngärhäqyet ama

gaini na ngät ama bretkäna qärangätni i sa rha mualat na ngät nävät ama barli* näkt sävät ama udiom ama rhinämiom sokt di rhangät täkt ama tmäs di ama gaini na ngät mamär i qaku mamär iva bä ba ama ruvek ama rhäqäp na rha rhoqor täkt.”

¹⁰ Dä ma Jisas ka qoar na aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Ngäni qoar na ama ruvek iva rha rhuqun.” Rhoqoräkt di vät iosäkt ama ivärhäs di masirhat na ama mran bä iarhakt ama ruvek ta muqun i ama rhodäm sa ama gamoe di qorhäs iva ama ngärhäqyet ama tausengäna. ¹¹ Dä sa ma Jisas ka rha iangärhäkt ama bretkäna bä qa mes ama mär näkt ka matmät na ngät bä qa ruvek kärarhae i rhat muqun näkt kosaqi qa mualat toqoräkt sa ama rhinämiom bä rha rha bä mamär vät a rha.

¹² Näkt sa rhoqoräkt i iarhakt moekt ta mäsbä mamär vät a rha dä qa qoar na aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Ngän datma ama tmäsirhong gärqärhongni i sa rha mäsbä nävät irhong iva qale guani ngän narhar sä nas.” ¹³ Bä äkt i sa rha matma ama tmäsirhong nävät kärangät ka ngärhäqyet ama bretkäna na ama barli nasot kärarhani ama ruvek i sa rha mäsbä rha rhäqäp ama ngärhäqyisem da unbem ama urat na ngät.

¹⁴ Bä nasot toqoräkt i ama ruvek ta lu iaqyäkt ama muqunängi ama nañis ki qarakni i sa ma Jisas ka mualat na qi dä rhi nasäng iva rhat tamän doqortäqyia, “Bä ngätki mamär i rhak täkt di iaqäkt kärak ma Ngämuqa aa vämginaqa iva qa rhän sämäni ama ivätki.” ¹⁵ Näkt nga rhoqoräkt i ma Jisas ka

* **6:9** Ama barli di ngät toqor ama egat i rhat dräm dat täs angät garang.

räm iva rha rhän inguna nani a rha iva rha rhualat na ama ulaqi ivakt iva rha rhair na qa iva ama vitnaqa na qa dä saqi as sokt ka qa met na äkt bä säda ama damgi.

Ma Jisas Kat Tet Pät Ama Qoeväs Angärha Rhäng (6:16-21 / Mat 14:22-33 / Mak 6:45-52)

¹⁶ Bä nga rhoqoräkt i säpbängang mamär dä ma Jisas aa mudäsaqongda rha met bä samana säva ama namuqa aa rhäkt ¹⁷ bä rha veng sämät ama mlauski bä rha nasäng iva rhat tet särhage na ama namuqa sämät ama värhäm ma Kaperneam. Bä nga rhoqoräkt di sa rät pä bäs dap ma Jisas di as kaku qa män sagem da. ¹⁸ Näkt nga rhoqoräkt i sävät a rha i rhi ngang mät arhä mlauski dä ama laurqi ama qrot ki qia nasäng gi e bä ama vaeng ngä män.

¹⁹ Bä nga nasot ama ngärhäqyet ura ama ngärhäqyet da sägäk na ama kilomitaqäna i sa rha met pät a ngät dä nak as ta lu ma Jisas i namuk i qat tet pät ama qoeväs angärha rhäng iva sagem da. Bä nga rha lu qa rhoqoräkt dä rhit len masirhat.

²⁰ Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Nak kop aingo dap kale ngänit len.” ²¹ Bä nga rha nari rhoqoräkt dä nak as ta rhäknan däm ga sagem mes bä qoki vät iomäkt ama qäväläm dä arhä mlauski qia män dage äkt i mai iva rhat tet sae.

Aingo Di Ama Bret Na Ama Iar:

²² Näkt nga duququ vät akni ama qunäga dä ama gulänği na ama ruvek kärarhani i qale rha rhage na ama namuqa äkt i ma Jisas aa mudäsaqongda rha met nae di qunäga vät a rha i sokt ama sägäkt ama mlauski di qali qi e di sa qia met nae. Bä rhoqoräkt

di sa qaku ma Jisas ka muqun mät ki qä na aa mudäsaqongda dap sokt ta rha met mät ki. ²³ Näkt nasot iangärhäkt dä angätni ama mlaus näva ama värhäm ama mor äm ma Taiberias ngä män bä ngä mair glaqot nä iosäkt ama ivärhäs kärqos i ama ruvek ta mäs ama bretkäna e nasot i sa ma Engeska qa mes ama mär sävät a ngät. ²⁴ Bä nga rhoqoräkt i iaqyäkt ama gulänği na ama ruvek ta lu i qaku ma Jisas bä qosaqi qaku qärrarhani aa mudäsaqongda äkt dä sa rha muqun mät iangärhäkt ama mlaus bä rha met sae ma Kaperneam ivakt iva rhi nän nani ma Jisas. ²⁵ Bä nga rhoqoräkt i sa rha män bät a qa rhage vät ama namuqa aa rhäkt dä rha snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, qäsniangia män sarhäkt?”

²⁶ Dä ma Jisas ka muvät i qä qoar toqortäqyia, “Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i ngänit nän nani a ngo di qaku nävät ama muqunän ama nañis ngät kärangätni i sa ngän lu ngät dap nguna nävät iomäkt i ngän mäs ama bretkäna bä angän sarem. ²⁷ Bä mamär iva qale ngän natmualat nani ama tmäs kärangätni i mavamava na ngät dap mamär iva ngän dualat nani ama tmäs kärangätni i ngät säva ama iar ama sok täm ngät iangärhäkt kärangät i ma Ruqa aa Emga va qä von ngän däm ngät. Inguna qa di sa ma Ngämuqa qa von ga rha ama rhares iva qat tualat nä iarhongäkt.”

²⁸ Bä nga rhoqoräkt dä rha snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Ngu lu va u rhualat toqor mäniekt ivakt iva ut tualat na ama lat kärangätni i sa ma Ngämuqa nani a qa na ngät?”

²⁹ Dä ma Jisas ka muvät i qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Iangärhäkt ma Ngämuqa aa lat kärangät i nani a qa na ngät di rhoqortäqyia, va ngänät nanakt nä iaqäkt kärak i sa qa rhäk na qa.”

³⁰ Bä äkt i rha snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Ngu lu va agi anga muqunängi anga nañis ki qäraktni iva ngia rhualat na qi ivakt iva urhi lu qi dä va ut nanakt na nge? Ngu lu va ngia rhualat toqor mäniekt? ³¹ Aut mamäkkäna di sa mudu rha mäsa ama tmäs kärangättni i rhat tes ngät i ama mana vät ama ivärhäs ama qräk dä bäs di varhäm ama enge qärangättni i sa rha säm a ngät toqortäqyia, ‘Qa von da rha ama bretkäna qärangättni i ngät näda ama usäpki arha ron iva rhat täs ngät†.’ ”

³² Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i qaku ma Moses iaqäkt kärak i qa von da rhä iangärhäkt ama bretkäna qärangättni i ngät näda ama usäpki arha ron dap ngät di nage gu mam gäarak i qät bon ngän da ama engätki na ngät ama bret kärangättni i ngät näda ama usäpki arha ron. ³³ Inguna ma Ngämuqa aa bret di iaqäkt kärak i qat dän näda ama usäpki arha ron bä sarhe bä qät bon da ama iar bä ba ama ruvek nävät ama ivätki.”

³⁴ Dä soknga rha qoar na qa rhoqortäqyia, “Morqa, mänasäng narhäkt bä rhävit dä ngit bon ut tä iaqäkt ama bret.”

³⁵ Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Aingo di ama bret na ama iar. Näkt aung gäarakni i qa rhän sagem ngo diva qaku mamär iva saqi as anoeng mä qa bä qosaqi iaqäkt kärak i qat nanakt na ngo diva qaku mamär iva saqi as aqäsä qa.

† 6:31 ama Abuk na ama Mabu 78:24

³⁶ Sokt di sa ngua qoar na ngän i sa ngän lu ngo sokt di sa qaku ngänät nanakt. ³⁷ Iarhakt kärarhae moe ama ruvek i ama Ngätmamäk kät bon ngo rhäm da diva rha rhän sagem ngo bä iarhakt kärarhae iva rha rhän sagem ngo diva qaku ngu naqutmäs a rha.

³⁸ “Inguna sa ngua män na rhävuk näda ama usäpki arha ron bä sarhe di qaku va nguat tualat parhäm aingo gu snängaqa maräkt dap pa nguat tualat parhäm iaqäkt kärak i sa qa rhäk na ngo aa snängaqa. ³⁹ Näkt iaqäkt kärak i qa rhäk na ngo di varhäm aa snängaqa di qaku nani a qa iva ngu namusäng sa aung nävät iarhakt moe qararhae i sa qa von ngo rhäm da dap pa ngua rhäranas na rha vät ama dängdängini na qa ama qunäga. ⁴⁰ Inguna varhäm gu mam aa snängaqa di iarhakt kärarhae i sa rha lu mamär na ama Ngärhoemga bä rhat nanakt na qa diva rha sa ama iar ama sok täm ngät bä va ngua rhäranas na rha vät ama dängdängini na qa ama qunäga.”

⁴¹ Dä ama Judaqäna rha nasäng i rhat tamängus nävät aa enge inguna qa qoar toqortäqyia, “Aingo di iaqäkt ama bret kärak i sa qa män na rhävuk näda ama usäpki arha ron bä sarhe.” ⁴² Dä sa rhi qoaräs na ne rhoqortäqyia, “Nga qaku rhak täkt di nak kop ma Jisas ma Josep aa emga qararak i ut dräm aa mamäqiom? Ngu lu mäniekt bä mamär iva qä qoar toqortäqyia, ‘Sa ngua män näda ama usäpki arha ron bä sarhe?’ ”

⁴³ Dä ma Jisas ka muvät i qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Qale ngän damängus. ⁴⁴ Inguna qaku mamär vät anga ruqa iva qa rhän sagem ngo bä va ngua rhäranas na qa vät ama dängdängini na qa

ama qunäga qre i qaku ama Ngätmamäk kârakni i sa qa rhäk na ngo qä rha qa sagem ngo. ⁴⁵ Bä varhäm ama enge qârangätni i sa mudu ma Ngämuqa aa vämginarha rha säm a ngät kârangät i ngät tamän doqortäqyia, ‘Iarhakt moe diva ma Ngämuqa qä su rha‡.’ Ama ruvek moe qârarhani i rhat nari nämät ma Ngämuqa bä rhat tet parhäm aa enge diva rha rhän sagem ngo.

⁴⁶ “Qaku aung anga ruqa di sa qa lu ama Ngätmamäk dap sokt iaqäkt kârak i qa nage ma Ngämuqa di sa sokt ka qa lu qa. ⁴⁷ Dä sa nguut tamän särhäm ngän na ama engäktki i iaqäkt kârak i qat nanakt na ngo diva qä rha ama iar ama sok täm ngät.

⁴⁸ “Nak aingo di ama bret na ama iar. ⁴⁹ Bä mudu angän mamäkkäna di rhat täs ama mana vät ama qräk dä bäs ama ivärhäs sokt di rha ñäp. ⁵⁰ Dap tak täkt ama bret kârak i nguut tamän sävät a qa qârak i qat dän näda ama usäpki arha ron bä sarhe di mamär iva aung anga ruqa qa äs nävät a qa dä va qaku qä nañäp. ⁵¹ Aingo di iaqäkt ama bret ama ngät däqäm ga qârak i qa män näda ama usäpki arha ron bä sarhe. Näkt iaqäkt kârak i qat täs nävät iaqäkt ama bret diva qat däqäm basägos. Inguna rhak täkt ama bret kârak iva ngu vodäm ga nani ama ruvek nämäni rhakt täkt ama ivätki arha iar di gu släqyige na qa.”

⁵² Bä nga ama Judaqäna rha nari rhoqoräkt dä rhi nasäng i rhit beng bät a ne nävät ma Jisas aa enge i rhi qoar na ne rhoqortäqyia, “Ngu lu mäniekt iva rhak täkt ama ruqa di mamär iva qä von ut ta aa släqyige iva u äs ige?”

‡ 6:45 Ais 54:13

⁵³ Dä soknga ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Sa nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i ngakt bä qaku ngän namäs nävät ma Ruqa aa Emga aa släqyige bä qosaqi qaku ngän nanakt nävät aa biaska dä va qaku ngän narha iangärhäkt ama iar. ⁵⁴ Dap iaqäkt kârak i qat täs nävät gu släqyige dä qät nakt nävät gu biaska diva qat sangar ama iar ama sok täm ngät bä va ngua rhäranas na qa vät ama dängdängini na qa ama qunäga. ⁵⁵ Inguna gu släqyige di ama engätki na ngät ama tmäs bä qosaqi gu biaska di ama engätki na qi ama rigi. ⁵⁶ Bä äkt i iaqäkt kârak i qat täs nävät gu släqyige dä qät nakt nävät gu biaska di iaqäkt di sa qale qa mäni ngo bä ngo di sa qale ngo mäni qa.

⁵⁷ “Ama Ngätmamäk ama ngätdäqäm ga di sa qa rhäk na ngo bä nguat däqäm inguna nävät a qa di rhoqorne i iaqäkt kârak i qat täs nävät a ngo diva qat däqäm inguna nävät a ngo. ⁵⁸ Bä rhak täkt ama bret di iaqäkt kârak i qa män näda ama usäpki arha ron bä sarhe. Rhak täkt ama bret di qaku qa rhoqorne nä iangärhäkt ama bretkäna qärangät i angän mamäkkäna rha mäs ngät dä sa rha ñäp. Iaäkt kârak i qat täs nävät tak täkt ama bret diva qat däqäm mas.”

⁵⁹ Rhangät täkt ama enge di ma Jisas ka märhamän bät a ngät toqoräkt i qä su ama ruvek pa ama mämairqi e ma Kaperneam.

Ama Enge Na Ama Iar Ama Sok Täm Ngät

⁶⁰ Bä nga rhoqoräkt i ama ruvek kärarhani i rhat tet nasot ma Jisas ta nari iangärhäkt aa enge

dä ama rhäqäp na rha nävät a rha rha qoar toqortäqyia, “Nak tangät täkt di ama qrot ngät ama rhisu. Ngu lu mamär vät auge iva qä rha ngät?”

⁶¹ Sokt di ma Jisas di sa qat dräm i sa rhat tamängus pät iangärhäkt aa enge bä äkt i qa qoar toqortäqyia, “Nga rhangät täkt ama enge ngärhi slava na ngän? ⁶² Bä nga rhoqoräkt dä ngu lu vä ngän du angän snäng mäniekt kre i ngäni lu ma Ruqa aa Emga i dängdang däm ga rhävit sa äkt i mäqi qale qa e? ⁶³ Ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa di qät boda ama iar dap ama släqyige di qaku ige ngärhit boda guani. Bä iangärhäkt ama enge qarängät i sa ngua märhamän särhäm ngän na ngät di ama qloqaqa na ngät bä ngät di ama ngät däqäm ngät. ⁶⁴ Sokt di as arhani rha e nävät a ngän gärrarhani i qaku rhat nanakt.” Ma Jisas ka märhamän doqoräkt dinguna sa qat dräm mäk pät ama rharimini i qa nasäng na aa lat nä iarhakt kärarhae iva qaku rhat nanakt bä qosaqi auge iaqäkt kärak iva qä vodä ma Jisas säva aa ikkäna arhä rhäkt.

⁶⁵ Näkt kosaqi ma Jisas kä qoar na rha rhoqortäqyia, “Bä nga rhoqoräkt dä sa ngua qoar na ngän i qaku mamär iva anga ruqa qä namet sagem ngo qre i sa qaku ama Ngätmamäk ka von ga rha ama rhaes.”

⁶⁶ Bä nga iarhakt ama ruvek kärarhae i rhat tet nasot a qa rha nari rhoqoräkt dä ama rhäqäp na rha nävät a rha evär däm da bä saqi as kaku rhat tet nasot a qa. ⁶⁷ Dä soknga ma Jisas ka snanbät sä qararhani ama ngärhäqyisem da udiom na rha aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Nga nani a ngän iva qosaqi ngän det daqule ngo rhoqor iarhakt?” ⁶⁸ Dä

ma Saimon Pita qa muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Urha Engeska, ngu lu va auge qarak iva u rhet sagem ga? Inguna nge di ama enge na ama iar ama sok täm ngät nga e gem nge. ⁶⁹ Bä qosaqi ut nanakt bä ut dräm i nge di ma Ngämuqa aa Qumärqumärqa mamär.”

⁷⁰ Dä sa ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Nak ngän ama ngärhäqyisem da udiom na ngän di sa ngua armeng däm ngän. Sukt di akni nävät a ngän di ama iauska qa e mät ka.” ⁷¹ Ma Jisas ka märhamän doqoräkt di sävät ma Judas ma Saimon Iskariot aa emga iaqäkt karak i qa nävät ama ngärhäqyisem da udiom na rha aa mudäsaqongda qarak iva nasot dä va qä von däm ga säva aa ikkana arhä rhäkt.

7

Ma Jisas Ka Met Säva Ama Tmäski Va Ama Mämairväm Ama Me Ngät

¹ Näkt nga nasot tangät täkt dä ma Jisas kat tet tage rhage bä qä su ama ruvek muk pät ama ngärhäktka ma Galili. Ama rharimini rhoqoräkt di sa qale qa sañis na ama ngärhäktka ma Judia inguna ama Judaqäna nae di sa qale rha nani a qa iva rhi veng ga. ² Sukt di rhoqoräkt i qorhäs na ama qäväläm gärqomni iva ama Judaqäna rhat tuqunän na ama tmäski va ama mämairväm ama me ngät ³ dä sa ma Jisas aa läktpek ta qoar na qa rhoqortäqyia, “Qoki va ngia rhet narhäkt bä sae ma Judia iväkt iva iarhakt ama ruvek kārarae i rhat tet nasot a nge diva rhi lu qarängätni ama lat i ngiat tualat na ngät. ⁴ Inguna qaku anga ruqa qaräkni i nani a qa iva ama ruvek tat dräm aa lat

di qat dräm gä ngaip sä iangärhäkt aa lat. Dap nguna ngiat dräm ngiat tualat nä rhärhong däkt dä mamär iva sa ngi qur a nas bä ba ama ruvek moe.” ⁵ Ama rharimini i aa läktpek ta märhamän särhäm ga rhoqoräkt dinguna qäqi rha di qaku rhat nanakt na qa.

⁶ Bä nga rhoqoräkt dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Gu qäväläm di as kaku rhäkмамär na äm dap aingän di ama qävälap moe di märmärsäs gem ngän sa ap. ⁷ Ama ruvek nävät ama ivätki di qaku mamär iva ama vu da arha ron na ngän dap ama vu da arha ron na ngo dinguna ngu sameng sävät a rha i rhat tualat na ama vuirhong. ⁸ Rhäkt diva ngän det sae ma Jerusalem säva iaqyäkt ama tmäski. Dap ngo di as kaku ngu namet sae inguna gu qäväläm di as kaku rhäkмамär na äm.” ⁹ Bä nga nasot tangät täkt aa enge dä qale qa e ma Galili.

¹⁰ Näkt nasot toqoräkt i sa aa läktpek ta met säva ama tmäski dä nak as ka met nasot a rha sae. Sökt di qaku qat tet da ama ruvek arhä saqong dap kä ngaip nas.

¹¹ Bä nga rhoqoräkt iva ama tmäski dä ama Judaqäna arhä narhoerta rhit näm nani a qa dap ti snanbät toqortäqyia, “Ngu lu iaqäkt ama ruqa qa qoe nai?” ¹² Dap toqoräkt pa ama tmäski mänguräp ama gulañ na ama ruvek di vräs da ama enge bä rhit täkdasäkt na ne sä ma Jisas i arhani rhi qoar toqortäqyia, “Qa di ama mär qa ama ruqa.” Dap arhani rhi qoar toqortäqyia, “Qaku, nak kat dräm ga iras ta ama ruvek.” ¹³ Sökt di qaku aung nävät a rha qa märhamän masirhat toqoräkt mänguräp

ama ruvek moekt inguna rhit len iarhakt ama Judaqäna.

Ma Jisas Ka Su Ama Ruvek Pa Ama Ansäspämgi Ama Mor Qi

¹⁴ Näkt nga rhoqoräkt i sa mäni iaqyäkt ama tmäski mamär dä nak as ma Jisas ka met bä säva ama ansäspämgi ama mor qi bä qä nasäng i qä su ama ruvek.

¹⁵ Bä ama Judaqäna di qräk mät ta nävät aa rhisu dä rhi snanbät toqortäqyia, “Ngu lu rhak täkt ama ruqa qäarakni i qaku qa rha ama rhisu ama mor ngät di sa mäniekt bä aa mädräm ama mor ngät?”

¹⁶ Dä ma Jisas ka muvät i qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Rhangät täkt gu rhisu di qoki qaku ngät nagem ngo. Dap ngät dän nage iaqäkt karak i sa qa rhäk na ngo. ¹⁷ Ngakt bä nga aung gäarakni i nani a qa iva qa rhualat parhäm ma Ngämuqa aa snängaqa di mamär vät iaqäkt iva qä lu mamär i nga rhangät täkt gu rhisu di ngät dän nage ma Ngämuqa ura qoki ngät nagem ngo. ¹⁸ Inguna iaqäkt karak i qat tamän nävät aa qrot maräkt di qat tualat toqoräkt ivakt iva ama ruvek tit kutdrir sagem ga. Dap iaqäkt karak i qat tualat nani ama qutdrir iva sage iaqäkt karak i qa rhäk na qa di sa qat tamän na ama engätki bä qaku anga irasini sävät a qa. ¹⁹ Sa ma Moses ka von ngän dä ma Ngämuqa aa Muräkt sokt di qaku aung nävät angän di qat tet parhäm ngät. Ngu lu mäniekt bä ngäni siqut iva ngäni veng ngo?”

²⁰ Bä nga rhoqoräkt dä ama guläñgi na ama ruvek ta muvät päť a qa rhoqortäqyia, “Ainge di ama iauska qa e mät nge. Ngu lu auge qä siqut iva qä veng nge?”

²¹ Dä ma Jisas ka muvät i qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Sa ngua mualat na ama sägängät ama lat ama nañis ngät dä ngän moe di qräk mät ngän nävät a ngät. ²² Näkt nguna nävät ma Ngämuqa aa Muräkt nage ma Moses i qa qoar na ngän iva ngäni nädäkt angän släqyigleng bä äkt i rhoqor täkt iva vät ama Sabat dä ngänät dräm ngäni nädäkt ama rhoemga aa släqyige. Sokt di nak iangärhäkt ama Muräkt di qaku ngät nage ma Moses dap ngät nage angän mamäkkäna. ²³ Ngakt bä nga rhoqoräkt i vät ama Sabat di qoki mamär iva rhi däkt ama rhoemga aa släqyige varhäm ma Ngämuqa aa Muräkt nage ma Moses dä ngu lu mäniekt bä ngänir qur ngo inguna sa ngua mumäräs pät ama ruqa aa släqyige moe vät ama Sabat? ²⁴ Qale ngän datnävämne varhäm ianiäkt kärqäni i ama räkt ini gem ngän dap kinak mamär iva ngän datnävämne na ama räkt ngät ama matnävämne.”

Nak Nga Ma Jisas Di Ma Krais?

²⁵ Rhoqoräkt di arhani ama ruvek nae ma Jerusalem di rhi nasäng i rhi snanbät toqortäqyia, “Nga rhak täkt di ama ruqa qärak i rhi siqut iva rhi veng ga? ²⁶ Sokt di ngäni lu qa i nak kop ama qraräqa na qa i qat tamän mänguräp ama ruvek dap ama narhoerta di qaku rhat tamän bät anga enge sävät a qa. Nga sa ama narhoerta rhat nanakt i qa di ma Krais? ²⁷ Sokt di ut dräm äkt i rhak täkt ama ruqa qa män nae dap toqoräkt iva ma Krais ka rhän dä qaku aung Gä naräm i qa män na äkt.”

²⁸ Dä ma Jisas ka märhamän masirhat toqoräkt i qoki as kä su ama ruvek pa ama ansäspämgi ama mor qi i qä qoar toqortäqyia, “Qoki ngätki

rhoqoräkt i ngänät dräm a ngo bä qosaqi ngänät dräm äkt i ngo nae. Sokt di qaku ngua män sarhe varhäm gu snängaqa dap iaqäkt karak i sa qa rhäk na ngo di ama engätki na qa. Näkt ngän di qaku ngänät dräm a qa ²⁹ dap ngo di nguat dräm a qa inguna ngo di ngo nagem ga bä qa di sa qa rhäk na ngo.”

³⁰ Bä nga ama ruvek ta nari rhoqoräkt dä nani a rha iva rhi sangar a qa sokt di qaku aung nävät a rha qa rhäk pät a qa inguna aa qäväläm di sa as kaku rhäkмамär na äm. ³¹ Sokt di ama rhäqäp na rha nävät iaqyäkt ama guläñgi na ama ruvek di qoki as ta nanakt na qa. Bä nga rhoqoräkt dä rhi qoar toqortäqyia, “Qre va ma Krai ka rhän dä nga va qa rhualat na anga rhäqäp anga muqunän anga nañis ngät kărangätni i ngä vit masirhat pät tak täkt ama ruqa aa lat toqoräkt angät tpäs?”

Rha Rhäk Na Ama Ulaqimärharhärhäkt Näva Ama Ansäspämgi Ama Mor Qi Ivakt Iva Rhi Sangar Ma Jisas

³² Bä nga rhoqoräkt i ama Farisiqäna rha nari iaqyäkt ama guläñgi na ama ruvek i rhat tamän särhäm ne nä iarhongäkt ama engirhong sävät a qa dä ama priskäna ama moräs na rha rhi na ama Farisiqäna rha rhäk na ama ruvek kărarhani i rhit lu vät ama ansäspämgi ama mor qi ivakt iva rhi sangar a qa. ³³ Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Aingo diva qale ngo ngu na ngän bät ama qot äm ama qäväläm nak kop näkt saqi ngua rhet sage iaqäkt karak i qa rhäk na ngo sarhe. ³⁴ Näkt toqoräkt iva ngua rhet dä va ngänit ñäm nani a ngo sokt diva qaku ngän namän bät a ngo

bä qosaqi äkt iva qale ngo e di qaku mamär vät a ngän iva ngän namet sae.”

³⁵ Dä rha goar na ne rhoqortäqyia, “Ngu lu rhak täkt ama ruqa di qat tu aa snäng iva qa rhet sa qoe nai ivakt iva qaku ut namän bät a qa? Nga va qa rhet sa gläius sa äkt i qale ut kärhae mänguräp ama Jentailqäna bä va qä su rha? ³⁶ Ngakt bä nga rhoqoräkt dä ngu lu ama rharimini mäniekt bä qa goar toqortäqyia, ‘Va ngänit ñäm nani a ngo sokt diva qaku ngän namän bät a ngo’ bä qosaqi qa goar toqortäqyia, ‘Äkt i qale ngo e di qaku mamär vät a ngän iva ngän namet sae?’”

Ama Reng Na Ama Rigi Ama Ngätdäqäm Gi

³⁷ Näkt nga rhoqoräkt pät ama dängdängini na qa ama qunäga qäarakni i ama moräs na qa ama qunäga vät iaqyäkt ama tmäski dä ma Jisas ka mair bä qa näs i qa goar toqortäqyia, “Ngakt bä aung gäarakni i aqäsä qa di mamär iva qä ang sagem ngo bä qä nakt. ³⁸ Bä auge qäarak i qat nanakt na ngo di ma Ngämuqa aa enge ngärhi goar iva ama reng na ama rigi ama ngätdäqäm gi va qiat dän bä qi ngang näväm ga.” ³⁹ Qa märhamän doqoräkt di qa muqunäga sävät ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qäarakni i iarhakt kärarhae i rhat nanakt na qa diva nasot dä va rhi rha qa. Näkt as mudu inamäk bä sävät iomäkt ama qäväläm di as kaku ma Ngämuqa qa von da ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa inguna ma Jisas di as kaku rha sek sa aa ngärhipki.

Matmät Ama Ruvek Inguna Nävät Ma Jisas

⁴⁰ Bä nga rhoqoräkt i arhani ama ruvek nävät iaqyäkt ama guläñgi ta nari iangärhäkt aa enge

dä rha qoar toqortäqyia, “Qoki ngäktki mamär i rhak täkt ama ruqa di iaqäkt kärak i ma Ngämuqa aa vämginaqa.” ⁴¹ Bä qosaqi arhani di rha qoar toqortäqyia, “Qa di nak ma Kraiss.” Dap koki as arhani di rhi snanbät toqortäqyia, “Ngu lu mäniekt bä va ma Kraiss di nak kop pa qa rhän nae ma Galili?” ⁴² Nga qaku ngäktki rhoqoräkt i ma Ngämuqa aa enge ngät tamän i ma Kraiss diva akni nävät ma Devit aa enevaqi näkt pa qa rhän nämät ama värhäm ama gaini na äm ma Betlehem äkt i mudu ma Devit nae?” ⁴³ Näkt nga rhoqoräkt dä matmät ama ruvek inguna nävät ma Jisas. ⁴⁴ Bä arhani ama ruvek di nani a rha iva rhi sangar a qa sokt di qaku aung nävät a rha qa rhäk pät a qa.

⁴⁵ Näkt nga nasot dä nak as ama ulaqimärharhärhäkt näva ama ansäspämg i ama mor qi evär däm da bä sage ama priskäna ama moräs na rha rhi na ama Farisiqäna dä iarhakt ama narhoerta rha snanbät sä iarhakt toqortäqyia, “Mäniekt bä qaku ngän män sä qa sarhe?”

⁴⁶ Dä iarhakt ama ulaqimärharhärhäkt ta muvät toqortäqyia, “As mudu qaku aung i qat tamän doqor tak täkt ama ruqa.”

⁴⁷ Bä nga rhoqoräkt dä ama Farisiqäna rha snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Nga rhoqoräkt di ngäni qoar i qosaqi qa iras täm ngän?” ⁴⁸ As ngäni lu i ama tpäskinarha dä ama Farisiqäna di qaku rhat nanakt na qa. ⁴⁹ Sokt di iaqyäkt ama gulänqi na ama ruvek di sa rhat nanakt iarhakt kärarhae i qaku rhat dräm mamär nä ma Ngämuqa aa Muräkt. Rha di sa qale rha vä ma Ngämuqa aa rhäksärhäm.”

⁵⁰ Dä akni nävät ama Farisiqäna ma Nikodemus iaqäkt kärak i sa mäqi qa met sage ma Jisas

ka snanbät sa arhani nävät iarhakt ama narho-
erta rhoqortäqyia, ⁵¹ “Nga varhäm aut muräkt di
mamär iva urhi rhäksärha anga ruqa narhoer näkt
nasot dä urhit träm i qat tualat toqor mäniekt?”

⁵² Dä rha muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Nak nga
ainge di qosaqi nge nae ma Galili? As ngi lu ma
Ngämuqa aa enge mamär dä va ngi lu i ngät tamän
i qaku ma Ngämuqa anga vämgingaqa qä namän nae
ma Galili.”

Ama Ruqi Qäraktni I Qia Qavatnävätlägut

⁵³ [*Bä nasot toqoräkt dä rha moe rha met säva
arha vät

8

¹ dap ma Jisas di qa met säda ama damgi ama
gaini na qi ama Damgi na ama Olip. ² Näkt duququ
vät duququs mamär dä saqi as ka män bä säva ama
ansäspämgi ama mor qi bä ama rhäqäp na rha ama
ruvek tat dän bä sagem ga dä qa muqun bä qä
nasäng i qä su rha.

³ Bä nga rhoqoräkt i qä su rha dä ama
Skraipkäna rhi na ama Farisiqäna rha män gem ga
sa ama ruqi qäraktni i rha sangar a qi rhoqoräkt i
qi qavatnävätlägut bä rha mair na qi dä qa guläñgi
at saqong nä qa ruvek ⁴ näkt ta qoar nä ma Jisas
toqortäqyia, “Qamorqa, rhakt täkt ama ruqi di ut
sangar a qi inguna qia qavatnävätlägut. ⁵ Varhäm
ma Ngämuqa aa Muräkt di ma Moses kat tamän
ma ama grot särhäm ut iva urhi rhumät na ama

* **7:53** Ma Jon ga säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm
ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Jon aa enge i goki
rhoqorne dap ama qängärirhong ma 7:53 bä sävät ma 8:11 di arhani
nävät a rha di sa qaku rha säm irhong sae.

ruqi rhoqor takt täkt na ama dui bä va qi ñäp. Bä nga rhoqoräkt dä ngu lu ainge di ngiat tamän mäniëkt?”

⁶ Nävät tangät täkt arhä snanbät di rhi siqut nä ma Jisas i rhit ñäm nani anga rharimini ivakt iva rhi rhäksärhäm ga. Sökt di ma Jisas ka angär bä qä nasäng i qät säm bät ivät na aa rhäktka.

⁷ Bä nga rhoqoräkt i qoki rhat naingbät mät ka i rhi snanbät sä qä rhoqoräkt dä qä sek aa uväs bä qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngakt bä auge nävät a ngän di qaku aa anga vuini di mamär iva qä er qä rhu qi na anga duiqa.” ⁸ Bä nasot toqoräkt dä saqi qä angär bä qät säm bät ivät. ⁹ Näkt nga nävät iangärhäkt aa enge dä arhani qärrarhani i rha nari qä di rhi nasäng i asägäk asägäk tat tet i mänasäng nävät ama srurha mamär näkt sä rha moëkt bä äkt bä sökt nävät ma Jisas kä nä qä ruqi qäraktni i qoki as kiat mair.

¹⁰ Dä ma Jisas ka mair bä qä snanbät sä qi rhoqortäqyia, “Rhaktni, qärrarhae rha qoe? Nga qaku aung iva qä rhäksärhäm nge?”

¹¹ Dä sa qärakt ka ruqi qia qoar toqortäqyia, “Morqa, qop kaku aung.”

Dä ma Jisas ka qoar na qi mamär toqortäqyia, “Bä nga rhoqoräkt dä qosaqi aingo di qaku ngu narhäksärhäm nge. Dap täkt di ngia rhet sökt di saqi as pa qale ngi narhäk pät anga vuini.”]

Aingo Di Ama Neraqa Bä Ba Ama Ruvek Pät Ama Ivätki

¹² Dä saqi as ma Jisas ka märhamän särha ama ruvek i qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Aingo di ama neraqa bä ba ama ruvek pät ama ivätki. Näkt iaqäkt karak i qät päš gua rhäng di qaku mamär iva

qä natmet pät bängangit angät tpäs dap pa qa sa ama neraqa na ama iar.”

¹³ Dä soknga ama Farisiqäna rha märhamän ma ama qrot särhäm ga rhoqortäqyia, “Iangärhäkt gi sameng di qaku ama engätki na ngät inguna rhäkt di qoki nge maräkt ngia män bä ngi sameng sävät a nas.”

¹⁴ Dä ma Jisas ka muvät pät a rha i qä qoar toqortäqyia, “Näma dä ngo maräkt ngu sameng sävät a nas sokt di iangärhäkt gu sameng di ama engätki na ngät inguna nguät dräm äkt i sa ngua män nae bä qosaqi nguät dräm äkt iva ngua rhet sae. Dap ngän di qaku ngänät dräm i ngua män na qoe nai bä qosaqi qaku ngänät dräm äkt iva ngua rhet sae.

¹⁵ Näkt aingän di ngän datnävämne na ama ruvek arha lat parhäm ama ruvek arhä snängaqa dap ngo di qaku ngu namatnävämne na aung anga ruqa aa lat. ¹⁶ Sokt di ngakt bä nga nguät tatnävämne na ama ruvek arha lat dä qarängätni gu matnävämne di ama räkt ngät inguna qaku sokt ngo nguät tatnävämne dap ngu na ama Ngätmamäk kärakni i sa qa rhäk na ngo un datnävämne. ¹⁷ Näkt käqi varhäm angän Muräkt maräkt di sa rha säm i ngakt bä ama udiom ama ruiom ini sameng sävät ani di iomäkt in sameng di ngärhi qoar i ianiäkt di ama engätki nä ini. ¹⁸ Dap aingo di ama sägäk na ngo qaräk i qä sameng sävät a nas. Näkt kosaqi akni qaräk i qä sameng sävät a ngo di ama Ngätmamäk kärakni i sa qa rhäk na ngo.”

¹⁹ Bä nga rhoqoräkt dä rhi nasäng i rhi snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Ngu lu iaqäkt gi mam ga qoe?”

Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Aingän di qaku ngänät dräm a ngo bä qosaqi gu mamäk.

Inguna vadi mai ngänät dräm a ngo dä qosaqi vadi mai ngänät dräm gu mamäk.”

²⁰ Rhangät täkt ama enge qärangät i qa märhamän bät a ngät di rhoqoräkt i qä su ama ruvek pa ama ansäspämgi ama mor qi glaqot na ama ivärhäs kärqosni i rhat dräm dat tu ama vänbon na ama ligär e. Sökt di qaku aung ga sangar a qa inguna as toqoräkt di aa qäväläm di as kaku rhäkмамär na äm.

²¹ Näkt saqi as ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Aingo diva ngua rhet daqule ngän bä va ngänit ñäm nani a ngo sökt diva ngäni ñäp mät angäna vuirhong. Inguna äkt iva ngua rhet sae di qaku mamär vät a ngän iva ngän namet sae.”

²² Bä äkt i ama Judaqäna rhi snanbät sä ne rhoqortäqyia, “Nga va qä veng näs inguna sa qa qoar i äkt iva ngua rhet sae di qaku mamär vät a ngän iva ngän namet sae?”

²³ Dä ma Jisas di qop kat tamän i qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Aingän di ngän narhe dap aingo di ngo na rhävuk. Bä aingän di ngän nämäni rhakt täkt ama ivätki dap aingo di qaku ngo nämäni rhakt täkt ama ivätki. ²⁴ Bä äkt i sa ngua qoar na ngän iva ngäni ñäp mät angäna vuirhong inguna ngakt bä qaku ngänät nanakt i ngo di iaqäkt kärak i ngu sameng i aingo di iaqäkt di qoki va ngäni ñäp mät angäna vuirhong.”

²⁵ Bä nga rha nari rhoqoräkt dä rha snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Ngu lu auge na nge?”

Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Nak kop toqor varhäm gärangätni gua enge moe inamäk kärangät i sa ngu sameng sävät a nas.” ²⁶ “Nak as masirhat nä gua enge sävät a ngän sä iarhongäkt

kärqärhong iva ngua rhatnävämne na ngän bät irhong angät tpäs. Sukt di iaqäkt kärak i qa rhäk na ngo di qat dräm ama engätki bä sukt agirhong gärqärhongni i sa ngua nari irhong nämät ka di nguat tamän särha ama ruvek nävät ama ivätki nä irhong.”

²⁷ Sukt di rhoqoräkt di qaku rhat dräm i nak ma Jisas kat tamän särhäm da sävät ama Ngätmamäk.

²⁸ Bä nga rhoqoräkt dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngakt bä sa ngän sek sä ma Ruqa aa Emga dä va ngäni räm i aingo di iaqäkt kärak i ngu sameng i aingo di iaqäkt bä ngo di qaku sukt ngo ngu namualat nä guani dap sukt nguat tamän bät iarhongäkt kärqärhong i ama Ngätmamäk sa qa su ngo rhäm irhong. ²⁹ Näkt iaqäkt kärak i qa rhäk na ngo sarhe di qaku qa met daqule ngo dap kale qa gem ngo inguna vasägos dä nguat tualat nä qarängätni ama lat i märmär gem ga nävät a ngät.”

³⁰ Bä nga rhoqoräkt i as kat tamän bät iangärhäkt ama enge dä sa ama rhäqäp na rha ama ruvek tat nanakt na qa.

Ama Engätki Va Qia Rhuisiska Vät A Ngän

³¹ Dä soknga ma Jisas ka qoar nä iarhakt ama Juddaqäna qararhani i rhat nanakt na qa rhoqortäqyia, “Ngakt bä ngän det parhäm gu rhisu di aingän di nak gu mudäsaqongda mamär. ³² Bä va ngänät dräm ama engätki bä va iaqyäkt ama engätki qia rhuisiska vät a ngän.”

³³ Dä rha muvät päta qa rhoqortäqyia, “Nak aiut di ma Abraham aa qarhae na ut bä as mudu qaku qali lut i ama latta mavängam ba aung aa rem. Ngu

lu mäniekt bä va ngi qoar iva ngia rhuisiska vät a ut?”

³⁴ Dä sa ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i iarhakt moe qärrahae i rhat tualat na ama vuirhong di iarhakt di qale rha va ama vuirhong angärha rem. ³⁵ Näkt ama latka mavängam gäarakni i qale qa va akni aa rem di qaku qa nämäni ama enevaqi ma ama soktäm dap ama ruqa aa emga di sa qale qa ma ama soktäm mäni iaqyäkt ama enevaqi. ³⁶ Bä äkt i ngakt bä ma Ruqa aa Emga sa qa muisiska vät a nge diva isiska vät a nge mamär. ³⁷ Bä nguat dräm i ngän di ma Abraham aa qärhae. Sokt di nani a ngän masirhat iva ngäni veng ngo inguna qaku ngänät nanakt nä qärangätni gua enge. ³⁸ Näkt aingo di nguat tamän särhäm ngän nä iarhongäkt kärqärhong i sa ngua lu irhong doqoräkt i qale ngo ge gu mam dap ngän di ngän dualat nä iarhongäkt kärqärhong i sa ngän nari irhong nämät angän mamäk.”

Ma Sämga Aa Es Na Ngän

³⁹ Bä nga rha nari rhoqoräkt dä rha muvät toqortäqyia, “Ma Abraham di aut mamäk.”

Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngakt bä ma Abraham aa es na ngän mamär dä vadi mai mamär iva ngän dualat na ama lat kärangätni i sa ma Abraham ga mualat na ngät. ⁴⁰ Aingo di sa ngua sameng ba ngän na ama engätki qarakti i ngua nari qi nage ma Ngämuqa dap täkt di nani a ngän iva ngäni veng ngo. Ma Abraham di mudu qaku qa mualat na agung anga lat toqoräkt. ⁴¹ Dap

ngän di ngän dualat nä iarhongäkt kärqärhong i qoki angän mamäk kat tualat nä irhong.”

Bä nga rhoqoräkt dä rha muvät pät a qa i rha märhamän särhäm ga na ama qrot toqortäqyia, “Aiut di qaku ama rhoes na ut kärarhani i sa rha män nävät ama qavatka. Sokt aut mamäk ama sägäk bä iaqäkt di ma Ngämuqa.”

⁴² Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngakt bä ma Ngämuqa di nak angän mamäk na qa di mamär iva angäna snäng bät a ngo inguna ngua män nage ma Ngämuqa bä rhäkt di sa qale ngo rhe. Bä qosaqi qaku ngua män barhäm gu snängaqa dap ka maräkt ka rhäk na ngo. ⁴³ Mäniekt bä qaku qunäga vät a ngän sä rhangät täkt gua enge? Ama rharimini qärqäni i qaku qunäga vät a ngän sä gua enge dinguna qaku nani a ngän iva ngän namat maengäkt sä ngät. ⁴⁴ Aingän di angän mamäk ma Sänga bä nani a ngän iva ngän dualat parhäm aa snängaqa. Näkt ka di sa qat dräm gä veng ama ruvek mänasäng nävät ama rharimini. Bä qa di qaku qat dräm gat tualat parhäm ama engätki inguna qaku ama engätki qia e gem ga. Bä nga rhoqoräkt iva qä iras dä qat dräm gat tualat parhäm aa snängaqa maräkt inguna qa di ama irasmätka bä ama irasirhong angät mamäk.

⁴⁵ “Bä äkt i qaku ngänät nanakt na ngo inguna nguat tamän bät ama engätki. ⁴⁶ Nga mamär iva aung nävät a ngän gä qoaräs na ngo sävät anga vuini qärqäni i sa ngua mualat nä ini? Ngakt bä nga nguat tamän bät ama engätki dä mäniekt bä qaku ngänät nanakt na ngo? ⁴⁷ Iarhakt kärarhae i ma Ngämuqa aa es na rha di rhat nari ma Ngämuqa aa enge. Bä ama rharimini qärqäni i qaku ngänät

dräm ngänät nari ngät dinguna qaku ma Ngämuqa aa es na ngän.”

As Toqoräkt I Qaku Rha Sa Ma Abraham Dä Sa Qale Ngo

⁴⁸ Dä ama Judaqäna rha muvät pät a qa i rhi snanbät toqortäqyia, “Nga ngätki na ut toqoräkt i urhi qoar i nge di ama Samariaqa na nge dä ama iauska qa e mät nge?”

⁴⁹ Dä ma Jisas ka qoar toqortäqyia, “Aingo di qaku ama iauska qa e mät ngo dap ngut kutdrir sage gu mamäk sokt di aingän di qaku ngänit kutdrir sagem ngo. ⁵⁰ Bä aingo di qaku ngut ñäm nani ama murhämeska bä ba nas dap akni qa e qärakni i qät ñäm nani ama murhämeska bä ba ngo bä qa diva qat tatnävämne na ama ruvek. ⁵¹ Näkt nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i ngakt bä iaqäkt kärak i qat tet parhäm gua enge di qa di qaku mamär iva qä nañäp.”

⁵² Dä soknga ama Judaqäna rha qoar na qa rhoqortäqyia, “Nak täkt di ut dräm i nge di ama iauska qa e mät nge inguna ma Abraham gä nä qärrarhani ma Ngämuqa aa vämginarha di sa rha ñäp. Dap nge di ngi qoar i iaqäkt kärak i qat tet parhäm gia enge di qaku mamär iva qä nañäp. ⁵³ Nak nga nge di ama moräs na nge masirhat pät aut mamäk ma Abraham aa uväs? Ma Abraham di sa qa ñäp bä qosaqi sävät kärarhani ma Ngämuqa aa vämginarha. Ngu lu ngiat tu gi snäng i nge di auge na nge?”

⁵⁴ Dä sa ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Ngakt bä ngut sek sä gu ngärhipki dä iaqäkt gu murhämeska di qaku mamär vät guani na qa. Dap sokt gu mamäk kärakni i ngäni qoar i angän Ngämuqa na

qa di iaqäkt karak i qät sek sä gu ngärhipki. ⁵⁵ Bä näma dä qaku ngänät dräm a qa sokt di aingo di nguät dräm a qa. Ngakt bä nga vadi mai ngua qoar i qaku nguät dräm a qa dä va ama irasmätka na ngo rhoqor ngän sokt di nak nguät dräm a qa bä nguät tet parhäm aa enge. ⁵⁶ Bä angän mamäk ma Abraham di qä qok masirhat nävät iomäkt iva qä lu gu mänmänäs. Bä qa lu äs dä märmär gem ga.”

⁵⁷ Dä soknga ama Judaqäna rha qoar na qa rhoqortäqyia, “Nga sa ngia lu ma Abraham doqoräkt i gi qoeo di as kaku ama ruiom ama udiom da ama ngärhäqyisem na ngät?”

⁵⁸ Dä sa ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Nguät tamän särhäm ngän na ama engätki i as toqoräkt i qaku rha sa ma Abraham dä sa ngo di sa qale ngo.” ⁵⁹ Bä nga rha nari rhoqoräkt dä rha mat ma ama dui ivakt iva rhi rhumät na qa sokt di ma Jisas ka ngaip nas bä up na qa i qa lir qa met näva ama ansäspämgi ama mor qi.

9

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Ruqa Ama Säsur Qa

¹ Näkt nga rhoqoräkt i ma Jisas ka met näva ama ansäspämgi ama mor qi bä qat tet parhäm aa iska dä qa lu ama ruqa qarakni i qa säsur mänasäng doqoräkt i rha sa qa. ² Dä aa mudäsaqongda rha snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, ngu lu auge qa mualat na ama vuini bä äkt i rha sa rhak täkt ama ruqa i ama säsur qa? Nga rhak täkt ama ruqa ura aa mamäqiom?”

³ Dä ma Jisas ka qoar toqortäqyia, “Qaku rhak täkt ama ruqa bä qosaqi qaku qärqiomni aa mamäqiom da mualat na anga vuini dap ka män i ama säsurqa na qa divakt iva ama ruvek diva rhi lu ma Ngämuqa aa lat pät kärangättni aa iar. ⁴ Bä nga rhoqor täkt i as ge qunäga dä mamär iva ut tualat nä iaqäkt kärak i qa rhäk na ngo aa lat inguna qorhäs iva bängagi iva qaku aung gä namualat. ⁵ Näkt as toqor täkt i qale ngo mäni ama ivätki di ama neraqa na ngo bä ba ama ruvek nävät ama ivätki.”

⁶ Bä nga nasot iangärhäkt aa enge dä qa qot pät ivät näkt ka näpgoer na ama ivätki qi na aa rhäbänngi näkt ka mat a qi bä qa mu qi vät ka ruqa aa mänap angärha rhäng. ⁷ Näkt ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngia rhet bä ngi rhor nas mät ama egoga qärakni i rhat tes ka i ma Siloam.” Näkt iaqyäkt ama ngärhipki i Siloam di na ama Judaqäna arha enge di rhoqortäqyia, qa rhäk na qa. Bä äkt i iaqäkt ama ruqa qa met bä qa rhor nas näkt sa qa män säva vät i qat nañäm.

⁸ Dä qärrarhani ama ruvek i rhat dräm dat tas glaqot na qa bä sävät kärarhani i mudu rhat lu qa i qä nän nani anga ligär di rhi snanbät sä ne rhoqortäqyia, “Nguaräm dak täkt ama ruqa di nak kop iaqäkt kärak i qat dräm gat muqun bä qä nän nani anga ligär.” ⁹ Dä arhani rha qoar i nak kop iaqäkt. Dap arhani di rha qoar toqortäqyia, “Qaku, nak kop kat nañäm doqor qa.” Sökt di qa ruqa maräkt di qop kat tamän doqortäqyia, “Nak kop aingo rhäkt.”

¹⁰ Bä äkt i rhoqoräkt dä rha snanbät sä qa mamär toqortäqyia, “Dä ngu lu mäniekt bä äkt i ngiat

nañäm?”

¹¹ Dä sa qa muvät toqortäqyia, “Ama ruqa qäarakni i rhat tes ka i ma Jisas ka näpgoer na ama ivätki qi na aa rhäbäñgi näkt ka mu qi vät gu mänap angärha rhäng. Näkt ka qoar na ngo iva ngua rhet sämät ama egoga ma Siloam bä va ngu rhor nas. Bä nga nasot toqoräkt i sa ngua met bä sae bä ngua rhor nas dä nguat nañäm.”

¹² Näkt nga rha nari rhoqoräkt dä rha snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Ngu lu iaqäkt ama ruqa qa qoe nai?”

Dä sa qa qoar toqortäqyia, “Qaku nguat dräm.”

*Ama Farisiqäna Rha Rübät Mamär Sa Ama Säsur
Qa I Märäs Pät A Qa Rhoqor Mäniekt*

¹³ Näkt nga nasot dä rha met sa ama ruqa qäarakni i mudu ama säsur qa bä sage ama Farisiqäna.

¹⁴ Iaäkt ama qunäga qäarakni i ma Jisas ka näpgoer na ama ivätki qi na aa rhäbäñgi bä qa mu qi vät ama säsurqa aa mänap angärha rhäng bä sa qat nañäm di ama Sabat. ¹⁵ Bä nga rhoqoräkt dä qosaqi ama Farisiqäna rhi snanbät sä qa i mäniekt bä qat nañäm. Dä qa muvät pät a rha rhoqortäqyia, “Qa mu ama ivätki i qa näpgoer na qi qi na aa rhäbäñgi vät gu mänap angärha rhäng näkt ngua rhor nas bä rhäkt di nguat nañäm.”

¹⁶ Dä arhani ama Farisiqäna rha qoar toqortäqyia, “Iaäkt ama ruqa di qaku qa nage ma Ngämuqa inguna qaku qat tet parhäm ama Sabat aa muräkt.”

Dap arhani nävät a rha di rha snanbät toqortäqyia, “Ngu lu nga mamär iva anga ruqa qäarakni i qat tualat na ama vuirhong di qa rhualat

na anga muqunän anga nañis ngät toqor tangät täkt?”

Bä nga nävät tom däkt dä matmät arhä snängaqa bä ama udiom na rha. ¹⁷ Bä äkt i saqi rha rhong sävät kârak ka ruqa i mudu ama säsur qa bä rha snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Ngu lu ainge qârak i sa iaqäkt ka ruqa qa mumâräs pät gi saqong diva ngia rhamän doqor mäniekt sävät a qa?”

Dä qa muvät toqortäqyia, “Qa di akni ma Ngämuqa aa vämginaqa.”

¹⁸ Sökt di ama Judaqäna di qoki as kaku rhat nanakt i iaqäkt ama ruqa di mudu ama säsur qa näkt nasot dä sa märäs pät aa saqong bä qat nañäm bä dängdäng i sa rha rhäkne nani aa mamäqiom. ¹⁹ Bä sa nga rhoqoräkt i aa mamäqiom in män dä rha snanbät sä iom doqortäqyia, “Nga rhak täkt di in oemga iaqäkt kârak i ini qoar i sa in sa qa i ama säsurqa na qa? Ngu lu mäniekt bä rhäkt di qat nañäm?”

²⁰ Dä sa aa mamäqiom in muvät toqortäqyia, “Unät dräm i qa di un oemga bä qosaqi unät dräm i aa nanäk kia sa qa i ama säsur qa. ²¹ Sökt di qaku unät dräm i mäniekt bä sa rhäkt di qat nañäm bä qosaqi qaku unät dräm i auge iaqäkt kârak i qa mumâräs pät aa saqong bä qat nañäm. Ngäni snanbät sä qa inguna qa di sa ama mor qa bä va qa rhamän bä ba nas.”

²² Näkt ama rharimini qärqäni i aa mamäqiom in märhamän doqoräkt dinguna init len ama Judaqäna i sa nguna ama Judaqäna rha rhares ba ne i va iaqäkt kârak i qä qoaräs mamär i ma Jisas di ma Kraiss na qa diva rhi qutmäs a qa näva arhä mämairqi. ²³ Bä äkt i rhoqor täkt dä sa aa

mamäqiom in goaräs na rha rhoqortäqyia, “Sa qa di ama mor qa dap ngäni snanbät sä qa.”

²⁴ Bä äkt i saqi as ama Judaqäna rha mes kârak ka ruqa i mudu ama säsur qa bä rha qoar na qa rhoqortäqyia, “Ut dräm i iaqäkt ama ruqa qârak i qa mumäräs pät gi saqong di qat dräm gat tualat na ama vuirhong. Dap täkt di mamär iva ngi vodä gia ansäs sage ma Ngämuqa.”

²⁵ Dä sa qa movät toqortäqyia, “Qaku nguät dräm i iaqäkt ama ruqa di qat dräm gat tualat na ama vuirhong ura qaku. Dap sokt kärqäni i nguät dräm ini di mudu ama säsurqa na ngo dap täkt di sa nguät nañäm.”

²⁶ Dä soknga rha snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Ngu lu qa mäšana na nge? Ngu lu qa mumäräs pät gi saqong doqor mäniekt?”

²⁷ Dä qa movät pät a rha rhoqortäqyia, “Sa mai ngua qoar na ngän sokt di qop kaku ngän nari. Ngu lu mäniekt bä nani a ngän iva saqi ngäni nari nasot a nas? Nga nani a ngän iva qosaqi aa mudäsaqongda na ngän?”

²⁸ Bä nga rha rha rhoqoräkt dä rhat tuma qa i rhi qoar toqortäqyia, “Nge di iaqäkt ama ruqa aa mudäsaqongga na nge dap aiut di ma Moses aa mudäsaqongda na ut! ²⁹ Inguna sa ut dräm i ma Ngämuqa qa märhamän särhä ma Moses dap iaqäkt ama ruqa di qoki sa qaku ut dräm äkt i qa män nae.”

³⁰ Dä qârak ka ruqa qa movät pät a rha i qä qoar toqortäqyia, “Nak täkt di qräk mät ngo inguna sa ngäni qoar i qaku ngänät dräm äkt i qa män nae sokt di nak ka mumäräs pät gu saqong! ³¹ Näkt ut dräm i ma Ngämuqa di qaku qat nari nämät ama

ruvek k  rarhani i rhat tualat na ama vuirhong. Dap sokt kat nari n  m  t ama ruvek k  rarhani i rhat nanakt na qa b   rhat tet parh  m aa sn  ngaqa. ³² N  kt kosaqi mudu as kaku aung ga nari s  v  t anga ruqa q  rakni i aa nan  k kia sa qa i ama s  sur qa n  kt nasot d   akni ama ruqa qa mum  r  s p  t aa saqong. ³³ Ngakt b   iaq  kt ama ruqa di qaku qa nage ma Ng  muqa di vadi mai qaku q   namualat n   guani.”

³⁴ D   rha muv  t p  t a qa i rhi qoar toqort  qyia, “Nge di sa rh  q  p gia iar mam  r na ama vuirhong doqor  kt i gi nan  k kia sa nge. Ngu lu m  niekt b   nani a nge iva ngi su ut? Qaku mam  r v  t a nge iva ngi nasu ut.” N  kt nga nasot iang  rh  kt arha enge d   rha qutm  s a qa n  va arh   m  mairqi.

Ama S  sur Qa Ama Ruqa Aa Qatnanakt

³⁵ B   nga rhoqor  kt i ma Jisas ka nari i sa rha qutm  s iaq  kt ama ruqa n  kt toqor  kt i qa m  n b  t a qa d   qa qoar na qa rhoqort  qyia, “Nga ngiat nanakt n   ma Ruqa aa Emga?”

³⁶ D   qa ruqa qa snanb  t toqort  qyia, “Qamorqa, ngu lu auge iaq  kt? Ngi qoar na ngo ivakt iva nguat nanakt na qa.”

³⁷ D   sa ma Jisas ka qoar na qa rhoqort  qyia, “Rh  kt di nak sa ngia lu qa b   qa di rhak t  kt k  rak i ngi na qa in dam  n s  rh  m ne.”

³⁸ D   qa ruqa qa qoar n   ma Jisas toqort  qyia, “Gua Engeska, sa rh  kt di nguat nanakt.” N  kt nga rhoqor  kt d   sa qa ans  s sage ma Jisas.

³⁹ D   ma Jisas ka qoar na qa rhoqort  qyia, “Ngu m  n s  m  ni ama iv  tki ivakt iva ngua rhatn  v  mne na ama ruvek iva ama ruvek

kärrarhani i qaku rhat nañäm diva rhat nañäm dap iarhakt kärrarhae i rhat nañäm diva qaku rhat nañäm.”

⁴⁰ Näkt arhani ama Farisiqäna qärrarhani i qale rha rhi nä ma Jisas ta nari qa i qa märhamän doqoräkt dä sa rha snanbät toqortäqyia, “Ngu lu mänia? Nga aiut di qosaqi ama säsurta na ut?”

⁴¹ Dä ma Jisas ka goar toqortäqyia, “Nak ngakt bä nga ama säsurta na ngän dä vadi mai qaku ngän nata ama rhäksärhäm inguna nävät angäna vuirhong dap nguna rhäkt di ngäni goar i ngänät nañäm di as pa qale ngän ba angäna vuirhong angät täksärhäm angärha rem.”

10

Ma Jisas Di Qa Rhoqor Ama Ruqa Qäarakni I Qät Lu Vät Ama Sipsipkäna Mamär

¹ Näkt kosaqi ma Jisas ka goar na rha rhoqortäqyia, “Nguat tamän särhäm ngän na ama engäkki i ama ruqa qäarakni i qaku qat don sämät ama sipsipkäna angärha surqa mät ama tmongi dap kät beng mavängam bät a qa bä savuk di iaqäkt di ama suaqa bä qa di qosaqi ama ruqa qäarakni i qä rhar ta ama ruvek arhä qärhong. ² Dap ama ruqa qäarakni i qat don mät ama tmongi bä savuk di iaqäkt di ama ruqa qäarak i qät lu vät iangärhäkt ama sipsipkäna. ³ Näkt ama ruqa qäarakni i qät lu vät ama tmongi di qät tar nanokt ka savuk bä ama sipsipkäna ngät nari nämät iaqäkt kärak i qät lu vät a ngät. Näkt kat tes iangärhäkt aa sipsipkäna na angät ngärhep asägäk asägäk bä qä rhoer nanokt ngät navuk bä sä dalek.

4 “Bä nga rhoqoräkt i sa vuk sä qa sä iangärhäkt aa sipsipkäna moekt dä sa qä rhoer nanokt ngät dap dängdäng na ngät nasot a qa inguna ngät dräm aa eguinga. 5 Sokt di iangärhäkt aa sipsipkäna di qaku mamär mas iva ngä namet nasot anga ruqa anga nañis ka i ngakt bä nga rhoqoräkt dä va ngärhi ang daqule qa inguna sirhäkt kaku ngä naräm anga nañiska aa eguinga.”

6 Ma Jisas ka märhamän bät tangät täkt ama enge na ama siqutki sokt di qaku qunäga vät a rha sä iangärhäkt aa enge.

7 Dä soknga saqi as ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i ngo di ama tmongi na ngo bä ba ama sipsipkäna. 8 Näkt sa iarhakt kärarhae moekt ama ruvek i mudu rha er ta män näkt sä ngo di ama suarha na rha bä rha di ama ruvek kärarhani i rhi rhar ta arhani arhä qärhong sokt di ama sipsipkäna di qaku ngät nari nämät ta. 9 Aingo di ama tmongi näkt kärakni i qat don mät iaqyäkt ama tmongi diva ama iar va aa uväs. Bä va qa di qat don savuk dä saqi vukpuk sä qa bä va qat dän bät ama mämägän.

10 “Näkt ama suaqa di qat dän divakt iva sokt kä sua bä qä veng näkt kosaqi qä slava mamär nä iarhongäkt moe. Dap aingo di sa ngua män ivakt iva ba ngät na ama iar qärangätni i rhäqäp ngät na ama mämägän. 11 Näkt kosaqi aingo di ama ruqa qärakni i qät lu vät ama sipsipkäna mamär i sa qat dräm gät boda aa iar ba ngät. 12 Dap ama ruqa qärakni i rhit sek mä qa vät ama lat i qät lu vät ama sipsipkäna di iaqäkt di qaku ama ngärhik bä ba ama sipsipkäna. Bä äkt i nga rhoqoräkt i qä lu ama mäsmäs pä m ga ama muräpka i qä ngang inamuk

dä va qä ngang masirhat daqule ama sipsipkäna. Bä sa va iaqäkt ama muräpka qä nesmät na angätni nävät ama guläñgi nä iangärhäkt ama sipsipkäna dap pa vräs na ngät i ngärhi ang mavängam. ¹³ Bä iaqäkt ama ruqa diva qä ang masirhat daqule ama sipsipkäna inguna qa di sokt tit sek mä qa vät ama lat i qät lu vät ama sipsipkäna bä äkt i qaku qänäskänes ka iva qät lu vät a ngät mamär.

¹⁴ “Aingo di iaqäkt ama ruqa qärak i qät lu vät ama sipsipkäna mamär bä ngo di nguat dräm gu sipsipkäna bä iangärhäkt ama sipsipkäna di ngät dräm a ngo ¹⁵ nak kop toqorne rhoqoräkt i ama Ngätmamäk di qat dräm a ngo dä qosaqi ngo di nguat dräm ama Ngätmamäk. Bä ngut bodä gua iar bä ba ama sipsipkäna. ¹⁶ Näkt kosaqi angätni gu sipsipkäna nga e qarangätni i qaku ngät nämäni rhakt täkt ama guläñgi na ama sipsipkäna diva qoki as pa ngu rha ngät sagem mes. Bä va ngät di qosaqi ngät nari nämät ngo bä sa va ama sägäkt ama guläñgi na ama sipsipkäna dä va ama sägäk ama ruqa qärakni iva qät lu vät a qi.

¹⁷ “Näkt ama rharimini qärqäni i gu mamäk aa snäng bät a ngo dinguna ngut bodä gua iar ivakt iva saqi as ngu rhäqäs täm ngät. ¹⁸ Näkt pa qaku aung gä narhäksot nä gua iar dap pa ngu vodäm ngät parhäm gu snängaqa. Inguna sa gu mamäk ka rhares pät gua rhäng iva ngu vodä gua iar dä saqi ngu rhäqäs täm ngät. Gu mam ga muräkt bä ba ngo rhoqoräkt.”

¹⁹ Bä nga nävät tangät täkt ma Jisas aa enge dä saqi as matmät ama Judaqäna. ²⁰ Bä ama rhäqäp na rha nävät a rha di rhi qoar toqortäqyia, “Iaqäkt

di ama iauska qa e mät ka bä guani na qa mamär. Ngu lu mäniekt bä va ut nari nämät ka?”

²¹ Dap arhani di rhi qoar toqortäqyia, “Nga mamär iva anga iauska qa rhumäräs pät ama ruvek ama säsur ta arhä saqong? Nak tangät täkt ama enge di qaku ngät nämät ama ruqa qarakni i ama iauska qät täk pät a qa.”

Aingo Ngu Na Ama Ngätmamäk Di Sägak Na Un

²² Näkt nga nasot iangärhäkt dä ama tmäski ama mor qi qia män e ma Jerusalem gäarakni iva rha rhu arhä snäng sävät ama ansäspämgi ama mor qi qarakni i mudu saqi as ta vodäm gi sage ma Ngämuqa. Bä rhoqoräkt di ama soeng angät kunäng²³ bä ma Jisas di qale qa va ama ansäspämgi ama mor qi bä qat tet mänguräp ama suqulap sa ama ungi qärqapni i rhat tes ap i ma Solomon Aa Suqulap. ²⁴ Bä rhoqoräkt dä sa västämne na ama Judaqäna namet a qa bä rhi qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngu lu va qäsnia dä va ngi qoar na ut mamär sävät a nas? Ngakt bä ma Kraisa na nge dä ngi qoaräs na ut mamär.”

²⁵ Dä ma Jisas ka muvät pät a rha rhoqortäqyia, “Sa ngua qoaräs na ngän sokt di qaku ngänät nanakt. Iangärhäkt gua lat kärangät i nguat tualat na ngät di ngät nävät gu mamäk aa ngärhipki bä ngät di ngärhi sameng sävät a ngo²⁶ sokt di qaku ngänät nanakt inguna ngän di qaku ngän nämäni gu gulängi nä gu sipsipkäna. ²⁷ Gu sipsipkäna di ngät nari gua eguinga dä ngärhit päs gua rhäng bä nguat dräm a ngät. ²⁸ Näkt ngut bon ngät ta ama iar ama sok täm ngät bä sa va qaku mamär iva qäbäs na ngät dä va qaku mamär iva aung gä nar täm

ngät nagem ngo. ²⁹ Bä gu mamäk kärakni i qa von ngo rhäm ngät di ama moräs na qa masirhat pa ama ruvek moe arhä väs bä äkt i qaku mamär iva aung gä nar täm ngät nagem ga. ³⁰ Bä ngo ngu na ama Ngätmamäk di sägäk na un.”

³¹ Näkt nga ama Judaqäna rha nari rhoqoräkt dä saqi as ta mat ma ama dui ivakt iva rhi rhumät na qa. ³² Sökt di ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Sa ngua qur a ngän da ama rhäqäp na ngät ama mär ngät ama lat nage ama Ngätmamäk. Ngu lu agi a lat nävät iangärhäkt diva ngäni rhumät na ngo vät angät tpäs?”

³³ Dä sa ama Judaqäna rha muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Aiut diva qaku ut narhumät na nge vät agung angät tpäs nävät iangärhäkt gia lat ama mär ngät dap pät iomäkt i qaku ngit kutdrir sävät ma Ngämuqa inguna nge di nak kop ama ruqa mavängam näkt mamär dä ngiat tes nas i nge di ma Ngämuqa na nge.”

³⁴ Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Sa ngänät dräm i sa rha säm ama enge vä ma Ngämuqa aa Muräkt kärangättni i ngärhi qoar toqortäqyia, ‘Sa ngua qoar i aingän asägäk asägäk di ama ngämuqa na ngän.’ ³⁵ Ngakt bä ma Ngämuqa qa mes iarhakt ama ruvek i ama ngämuqa na rha iarhakt kärarhae i sa qa von da aa enge ba rha näkt kaku mamär vät anga ruqa iva qä nanbetäk mät na aa enge ³⁶ dä ngu lu mäniect bä ngäni qoar nä iaqäkt kärak i sa ama Ngätmamäk ka arñis na qa bä ba nas bä qa rhäk na qa sämäni rhakt täkt ama ivätki i qaku qät kutdrir sage ma Ngämuqa rhoqoräkt i qä qoar toqortäqyia, ‘Aingo di ma Ngämuqa aa emga na ngo?’ ³⁷ Ngakt bä qaku ngu at tualat nä iarhongäkt

kärqärhong i gu mamäk kat tualat nä irhong dä mamär iva qale ngänät nanakt na ngo. ³⁸ Dap ngakt bä nguät tualat nä iarhongäkt sokt di ngän di qaku ngän dat maengäkt sä gua enge dä mamär iva ngänät nanakt nä gua lat ivakt iva qunäga vät a ngän i ama Ngätmamäk di qa e gem ngo bä ngo di sa ngua e ge ama Ngätmamäk.”

³⁹ Bä nga ama Judaqäna rha nari rhoqoräkt dä saqi as ta siqut iva rhi sangar a qa sokt di qa met nämät arhä rhäkt. ⁴⁰ Näkt nga nasot toqoräkt dä evär dä ma Jisas särhage na ama rigi ma Jordan bä sävät ama ivärhäs kärqosni i mäqi ma Jon Gä baptais pät ama ruvek bä qale qa e. ⁴¹ Bä ama rhäqäp na rha ama ruvek ta män sagem ga näkt ti qoar na ne rhoqortäqyia, “Nak ngätki i ma Jon di qaku qa mualat na anga muqunängi anga nañis ki sokt di nak aa enge moe qärangättni i qa märhamän bät a ngät sävät tak täkt ama ruqa di ama engätki na ngät.” ⁴² Dä sa ama rhäqäp na rha ama ruvek nävät iosäkt ama ivärhäs tat nanakt nä ma Jisas.

11

Ma Lasarus Aa Tñäpki

¹ Näkt nga rhoqoräkt di akni ama ruqa qärakni i rhat tes ka i ma Lasarus nämät ama värhäm ma Betani qärqomni i ma Maria qi na arha matki ma Marta ina värhäm di aräm ga. ² Bä iaqyäkt ma Maria qäraktni i qale arha matka ma Lasarus mät ama rämgi di nak kop iaqyäkt kärakt i sa qia vrit na ama oel ama mär at tamaska vät ma Engeska aa qäriglem dä qia suqup pät iglem na at käseng. ³ Bä nga rhoqoräkt dä iaemäkt ki na arha matki in däk

na ama enge sage ma Jisas toqortäqyia, “Engeska, ama ruqa qäarakni i gia snäng bät a qa di aräm ga.”

⁴ Bä nga rhoqoräkt i ma Jisas ka nari iangärhäkt ina enge dä qa qoar toqortäqyia, “Rhakt täkt ama rämgi di qaku mamär iva iaqäkt kä nañäp mät ki. Dap iaqyäkt ama rämgi diva nani ma Ngämuqa aa murhämeska ivakt iva nävät a qi diva rhi sek sä ma Ngämuqa aa emga.”

⁵ Ma Jisas di aa snäng bät ma Marta qi na arha lätki dä ma Lasarus. ⁶ Bä nga qa nari i ma Lasarus di aräm ga dä as kale qa äkt pät aiomni ama qunängiom. ⁷ Näkt nga nasot iangärhäkt dä qa qoar na aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Saqi as evär däm ut sae ma Judia.”

⁸ Sökt di nga rha nari rhoqoräkt dä rha qoar na qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, nak kop kre rhäkt di nani ama Judaqäna iva rhi rhumät na nge na ama dui dap nga nani a nge iva evär däm nge sae?”

⁹ Dä ma Jisas ka muvät pät a rha rhoqortäqyia, “Ngänät dräm i mänasäng bät duququs bä dängdäng säpbängang di ama qunäga qät bon da ama neraqa. Ama ruqa qäarakni i qat tet pät kunäng di qaku qat dräm arharpus na qa inguna qat nañäm da ama neraqa ba ama ivätki. ¹⁰ Dap nga qat tet näp bängagi diva arpus na qa inguna qaku anga neraqa gem ga.” ¹¹ Näkt nga nasot tangät täkt aa enge dä saqi as ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Aurha ruaqa ma Lasarus di sa qa mänatäm sökt diva ngua rhet sae ivakt iva ngu rhäqäm a qa.”

¹² Dä soknga aa mudäsaqongda rha qoar na qa rhoqortäqyia, “Engeska, ngakt bä qä mänatäm diva

märäs pät a qa.” ¹³ Näkt toqoräkt di ma Jisas di sa qat tamän sävät ma Lasarus aa tñäpki sokt di aa mudäsaqongda di rhat tu arhä snäng i qat tamän sävät ama mänäpki mamär.

¹⁴ Dä ma Jisas ka qoar na rha mamär toqortäqyia, “Ma Lasarus di sa qa ñäp ¹⁵ sokt di märmär gem ngo i qaku qale ngo e divakt iva sä ngän iva ngänät nanakt. Dap täkt di u rhet sagem ga.”

¹⁶ Dä ma Tomas kärakni i rhat tes ka i ma Didimus i iaqyäkt ama ngärhipki at tarimini di ama mäsaqaqa di qa qoar nä iarhakt moe ama mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Rhäkt di qosaqi ut moe u rhet ivakt iva urhi ñäp ut na qa.”

Aingo Di Iaqäkt Kärak I Qat Täranas Na Ama Ruvek Nämät Ama Tñäpki Bä Qosaqi Ngo Di Ama Iar

¹⁷ Näkt nga rhoqoräkt i sa ma Jisas ka män e dä qa lu i sa qale ma Lasarus aa släqyige mät ama liqi qaraktni i sa rha rhap mä qi mäni ama qäsäpki. Aa släqyige di sa qale ige äkt pät ama levaet ama qunäng. ¹⁸ Näkt ma Betani di ngäkt kre ama dävauing ama kilomitaqäna nae ma Jerusalem sae sämät äm ¹⁹ bä äkt i sa ama rhäqäp na ama ruvek ta män sage ma Marta qi nä ma Maria ivakt iva rhit säm ama märmärgem sävät in snängaqa nasot in gamoeqa ma Lasarus.

²⁰ Bä sa nga rhoqoräkt i ma Marta qia nari sävät ma Jisas i as kat tet inamuk iva sagem da dä sa qia met ivakt iva qi rhäkna is nani a qa dap ma Maria di qali qi va vät. ²¹ Bä nga rhoqoräkt i ma Marta qia män bät ma Jisas dä qia qoar na qa rhoqortäqyia, “Engeska, nga vadi mai qale nge rhe dä sa vadi mai qaku mamär iva gua läktka qä nañäp. ²² Nämä dä sa

qa ñäp sokt di nguät dräm iva ma Ngämuqa qä von nge rha agini qärqäni i ngi nän ga rhäm ini.”

²³ Dä ma Jisas ka qoar na qi rhoqortäqyia, “Gia läktka di saqi as pa qa rhäranas nämät ama tñäpki.”

²⁴ Bä nga ma Marta qia nari rhoqoräkt dä qia qoar na qa rhoqortäqyia, “Nguät dräm iva saqi as pa qa rhäranas nämät ama tñäpki vät ama qäväläm gärqomni iva ama ruvek moe rha rhäranas pät ama dängdängini na qa ama qunäga.”

²⁵ Dä ma Jisas ka qoar na qi rhoqortäqyia, “Aingo di iaqäkt kärak i qat täranas na ama ruvek nämät ama tñäpki bä qosaqi ngo di ama iar*. Näkt aung gäarakni i qat nanakt na ngo i nämä dä sa qa ñäp sokt diva ama iar qa ²⁶ bä qosaqi iarhakt moe qärarhae i rhat däqäm näkt tat nanakt na ngo di qaku mamär iva rhi nañäp. Nga ngiat nanakt toqor täkt?”

²⁷ Dä sa qia qoar nä qa rhoqortäqyia, “Ari Engeska, nguät nanakt i nge di ma Ngämuqa aa emga ma Kraiss iaqäkt kärak i sa mudu rha säm iva as mirhup nasot dä va qa rhän sämäni ama ivätki.”

Ma Jisas Kät Nok

²⁸ Näkt nga nasot i sa qia qoar nä ma Jisas toqoräkt dä saqi evär däm gi bä qia siqutmät ba arha lätkki ma Maria iva qia rhet särhage sagem gi. Näkt kia qoar na qi rhoqortäqyia, “Sa Qamorqa di rhakni dap kät täkne nani a nge.” ²⁹ Bä äkt i nga ma Maria qia nari rhoqoräkt dä sa qia lir qia märanas

* **11:25** bä qosaqi ngo di ama iar Ma Jon ga säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Jon aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom dakt ama qängärini angät käväläm di arhani nävät a rha di sa qaku rha säm a äm sae.

bä qia met sagem ga. ³⁰ Rhoqoräkt di ma Jisas di as kaku qa män mät iomäkt ama värhäm dap kale qa as pät ama ivärhäs äkt kärqosni i sa ma Marta qia män bät a qa e. ³¹ Näkt nga rhoqoräkt i ama ruvek kârarhani i sa qale rha rhi nä ma Maria va vät i rhit sâm ama märmärgem sävât at snängaqa di rha lu rhoqoräkt i qia lir qia märanas bä vuk sä qi sä dalek dä sa rha met nasot a qi i rha mu arhä snäng iva qia rhet sävât ama ivärhäs kärqosni i rha mu ma Lasarus aa släqyige e ivakt iva qi igi sävât ige.

³² Bä nga rhoqoräkt i ma Maria qia män äkt pät iosäkt ama ivärhäs kärqosni i qale ma Jisas e dä sa qia lu qa dä arpus na qi samäk säng aa qar bä qia qoar na qa rhoqortäqyia, “Engeska, nga vadi mai qale nge rhe dä sa vadi mai qaku mamär iva gua matka qä nañäp.”

³³ Näkt nga rhoqoräkt i ma Jisas ka lu qi i qi na ama ruvek kârarhani i sa rha män di na qi i rhit nok dä sa airäs ka masirhat bä qät lavuqi na rha mamär. ³⁴ Bä äkt i ma Jisas ka snanbät toqortäqyia, “Ngu lu ngän mu aa släqyige qoe nai?”

Dä rha muvât pät a qa rhoqortäqyia, “Engeska, ngi ang bä ngi lu.”

³⁵ Dä vrakt sä ma Jisas bä qät nok. ³⁶ Dä sa ama ruvek ti qoar na ne rhoqortäqyia, “As ngäni lu i aa snäng bät a qa mamär!”

³⁷ Dap arhani nävât a rha di rhi qoar toqortäqyia, “Rhak täkt kârak i sa qa mumäräs pät ama säsurqa aa saqong di vadi mai mamär iva qa rhumaiar tak täkt ama ruqa bä va qaku qä nañäp.”

Ma Jisas Ka Märanas Nä Ma Lasarus Nämät Ama Tñäpki

³⁸ Bã ma Jisas di saqi as airäs ka masirhat toqoräkt i qa män bät iosäkt ama ivärhäs kärqosni i qale ma Lasarus aa släqyige e. Sa rha mu ige mät ama liqi näkt ta väs na ama duiqi da arha väm. ³⁹ Dã ma Jisas ka qoar toqortäqyia, “Ngäni rhägär na ama duiqi nae.” Dã sa ma Marta qäraktni i arha lätkka di iaqäkt ama ñäpka di qia qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Engeska, sokt di rhoqor täkt di sa imuk di ama rhamaska ama vu qa inguna sa qale aa släqyige äkt pät ama levaet ama qunäng.”

⁴⁰ Dã ma Jisas ka muvät pät a qi rhoqortäqyia, “Nga sa qaku ngua qoar na ngän i ngakt bã ngänät nanakt diva ngäni lu ma Ngämuqa aa murhämeska?”

⁴¹ Bã äkt i sa rha rhägär na ama duiqi nae. Dã sa ma Jisas ka ñäm dävit säva usäp näkt ka qoar toqortäqyia, “Mam, nguat tes ama mär sagem nge inguna sa ngia nari ngo. ⁴² Sa nguat dräm i vasägos dã ngiat nari ngo sokt di ngua märhamän doqoräkt iva ba ama ruvek kärarhani i qale rha rhäkt ivakt iva rhat nanakt i sa ngia rhäk na ngo sarhe.”

⁴³ Näkt nga nasot i ma Jisas ka märhamän doqoräkt dã sa qa näs masirhat toqortäqyia, “Lasarus, puk sä nge!” ⁴⁴ Dã sa vuk sä qa ñäpka sä dalek i aa rhäkt ngä na aa qar di sa rha is pät a ngät na ama baulitnäk ama ingas itnäk näkt kosaqi rha is pät aa uväski na ama bauläm.

Dã ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngäni rhäväkt sa ama tñäpki at boi nävät a qa näkt kale qa äkt iva qat tet.”

*Rha Märhamän Bät A Ne Iva Rhi Veng Ma Jisas
(11:45-53 / Mat 26:1-5 / Mak 14:1-2 / Luk 22:1-2)*

45 Dä soknga ama rhäqäp na ama ruvek kärarhani i sa rha män sage ma Maria ivakt iva rhit säm ama märmärgem sävät at snängaqa di rha lu iarhongäkt kärqärhong i sa ma Jisas ka mualat nä irhong dä rhat nanakt na qa. 46 Dap arhani nävät a rha di rha met bä sage ama Farisiqäna bä rha qoar na rha sävät iarhongäkt kärqärhong i sa ma Jisas ka mualat nä irhong. 47 Bä nga rhoqoräkt dä ama priskäna ama moräs na rha rhi na ama Farisiqäna rha mu ama mämugunäs bä ba ama gulänği na ama narhoerta mamär ma Sanedrin. Näkt ta snanbät sä ne rhoqortäqyia, “Ngu lu va u rhualat toqor mäniekt? Inguna rhak täkt ama ruqa di qat tualat na ama rhäqäp na ngät ama muqunän ama nañis ngät. 48 Ngakt bä urha qlak na qa rhoqoräkt dä va ama ruvek moe diva rhat nanakt na qa. Näkt na äkt dä va ama Romgäna va rha rhän bä rhi slava mamär na aurha ivärhäm ama qumärqumär äm ngä na aurha ruvek.”

49 Dä akni nävät a rha qärakni i rhat tes ka i ma Kaiafas iaqäkt kärak i ama pris ama vit na qa vät iaqäkt ama quiaqa qa qoar toqortäqyia, “Aingän di qaku ngänät dräm guani mamär! 50 Näkt kosaqi qaku qunäga vät a ngän i nak ama märäm masirhat kre i ama sägäk ama ruqa qä ñäp bä ba ama ruvek i varis kre va dä qärarhani aurha ruvek moe diva qäbäs na rha.” 51 Bä rhangät täkt di qaku qa maräkt aa enge sokt dinguna ma Kaiafas di ama pris ama vit na qa vät iaqäkt ama quiaqa dä sa qä sameng sävät agini qärqäni iva ini ngä rhän nasot i ma Jisas diva qä ñäp bä ba ama Judaqäna. 52 Bä iangärhäkt aa enge di qaku sokt toqoräkt iva ma Jisas kä ñäp bä bä iarhakt ama Judaqäna dap kosaqi va qä ñäp

bä bä iarhakt ma Ngämuqa aa es kärarhae i sa qale rha sañis na ne ivakt iva qä västämne na rha bä va sägäk na rha moe. ⁵³ Bä äkt i nga mänašäng nävät iaqäkt ama qunäga dä rhat tamän särhäm ne iva rhi veng ga.

⁵⁴ Dä soknga na äkt dä saqi as kaku ma Jisas kat tet mät saqong mänguräp ama Judaqäna. Dap kinak ka met na äkt bä sämät ama värhäm gärqomni i rhat tes äm i ma Efraim bät ama ngärhäktka glaqot na ama qräk dä bäs ama ivärhäs bä qale qa e qä na aa mudäsaqongda.

⁵⁵ Rhoqoräkt di qorhäs mamär na ama qäväläm gärqomni iva ama Judaqäna arha tmäski ma Pasova bä ama rhäqäp na rha rha met nävät iaqäkt ama ngärhäktka bä sae ma Jerusalem ivakt iva rhi qumär nas narhoer iva äkt dä sa va ma Pasova. ⁵⁶ Bä nga rhoqoräkt i rhat mair va ama ansäspämgi ama mor qi dä rhat nañäm nani ma Jisas dap ti snanbät sä ne rhoqortäqyia, “Ngu lu ngän du angän snäng doqor mäniekt? Nga va qoki sa qaku qä namän säva ama tmäski?”

⁵⁷ Sökt di ama priskäna ama moräs na rha rhi na ama Farisiqäna rha von da arha enge ama qrot ngät i ngakt bä aung gat dräm äkt i qale ma Jisas e dä mamär iva qä qoaräs irhäm ga ivakt iva rhi sangar a qa.

12

Ma Maria Qia Rhor Na Ama Oel Vät Ma Jisas E Ma Betani

(12:1-8 / Mat 26:6-13 / Mak 14:3-9)

¹ Näkt as pät ama ngärhäqyet da sägäk ama qunäng iva äkt dä sa ma Pasova dä sa ma Jisas ka

män e ma Betani äkt i ma Lasarus kärakni i ma Jisas ka märanas na qa nämät ama tñäpki qale qa e. ² Bä nga rhoqoräkt i sa ma Jisas ka män e dä rha mualat na ama tmäs bä ba qa. Ma Marta qiat tatmät na ama tmäs dap ma Lasarus di qale qa qä nä iarhakt kärarhae i rhat täs ti nä ma Jisas nävät ama laiqa.

³ Dä sa ma Maria qia rha ama oel qäraktni i mamär iva qorhäs sämät ama kapiom ama udiom gäaraktni i rhat tes ki i ama nard. Iaқыäkt ama oel di at tamaska ama mär qa masirhat bä ama ligär masirhat pät a qi. Näkt kia rhor na qi vät ma Jisas aa qar näkt kia suqup pät aa qar na at käseng. Bä iaқыäkt ama vätka di rhäqäp ka na ama mär qa ama rhamaska.

⁴ Sökt di akni nävät ma Jisas aa mudäsaqongda qärakni i rhat tes ka i ma Judas Iskariot iaқыäkt kärak iva nasot dä va qä vodäm ga bä ba aa ikkäna qa qoar toqortäqyia, ⁵ “Ngu lu mäniekt bä qaku rha vodä rhakt täkt ama oel bä rha von ama tläkta rha ama ligär? Nak at saqong di rhoqorne na ama dävaung ama handretkäna na ama qunäng angät titsek.” ⁶ Sa qa märhamän doqoräkt di qaku vadi vakt inguna qät lavuqi na ama tläkta dap nguna qa di ama suaqa. Qa di qat dräm gat lu vät ama rhaeqa na ama ligär dä qat dräm gat tat nae nävät ama ligär qärangättni i rhit näs ngät sae bä mamärmamär vät a qa.

⁷ Dä soknga ma Jisas ka muvät pät a qa maräkt toqortäqyia, “Ngi qyiradeng na qi inguna sa qiat tu qi nani ama qäväläm gärqomni iva rhi sasärhäm ngo. ⁸ Inguna qärarhani ama tläkta diva vasägos dä qale rha gem ngän dap aingo diva qaku qale ngo gem ngän basägos.”

*Ama Priskäna Ama Moräs Na Rha Rha Muräkt
Iva Rhi Veng Ma Lasarus*

⁹ Dap toqoräkt dä sa ama gulän̄gi ama mor qi na ama Judaqäna rha räm nä ma Jisas i qale qa e dä rha män i qaku va sokt ti lu ma Jisas dap pakt iva qosaqi rhi lu ma Lasarus iaqäkt karak i sa ma Jisas ka märanas na qa nämät ama tñäpki. ¹⁰ Sokt di ama priskäna ama moräs na rha rhat tamän särhäm ne iva qosaqi rhi veng ma Lasarus ¹¹ inguna nävät a qa bä ama rhäqäp na rha ama Judaqäna rhat tet sage ma Jisas bä rhat nanakt na qa.

Ma Jisas Ka Mon Sae Ma Jerusalem

(12:12-19 / Mat 21:1-11 / Mak 11:1-10 / Luk 19:28-44)

¹² Näkt duququ vät akni ama qunäga dä iaqyäkt ama gulän̄gi ama enges ki mamär na ama ruvek kärarhani i sa rha män säva ama tmäski rha nari sävät ma Jisas i qa e varhäm aa iska sae ma Jerusalem. ¹³ Bä äkt i sa rha rha ama ngämung gärangätni i rhat tes ngät i ama pam angä rhäqyitnäk bä rha met ivakt iva rhi rhäknais nani a qa dap tit näs toqortäqya,

“Hosana!

Mamär iva ama modämne sävät tak täkt karak i qat dän nävät ma Engeska ma Ngämuqa aa ngärhipki! Ama modämne sage ama Israelqäna arha vitnaqa!”

¹⁴ Dä sa ma Jisas ka män bät ama donki ama rhoem ga bä sa qa muqun bät aa rhäng doqor varhäm ama enge qärangätni i sa rha säm a ngät i ngät tamän doqortäqya,

15 “Va qale ngit len ma Saion at tuimgi.

As ngi lu gia vitnaqa iak navuk i qat dän
i qat muqun bät ama donki at toemga aa
rhäng.”

16 Näkt nga rhoqoräkt narhoer dä as kaku qunäga vät aa mudäsaqongda sä rhangät täkt. Sokt di nga nasot i sa rha sek sä ma Jisas aa ngärhipki dä nak as ta lu mamär nä rhangät täkt kârangät i sa rha säm a ngät sävät a qa bä qosaqi iarhongäkt kärqärhong i sa rha mualat nä irhong sävät a qa.

17 Dap toqoräkt dä ama guläñgi na ama ruvek kärarhani i sa qale rha rhi na qa rhoqoräkt i qa mes ma Lasarus nämät ama liqi näkt ka märanas na qa nämät ama tñäpki di qoki as tit präs dä ama enge sävät iarhongäkt. 18 Bä ama ruvek ama rhäqäp na rha di rha met sae ivakt iva rhi lu qa inguna rha nari i sa qa mualat nä iaqyäkt ama muqunäñgi ama nañis ki. 19 Bä nga rhoqoräkt dä ama Farisiqäna rha qoar na ne rhoqortäqyia, “As ngäni lu i aiut di qaku ut täqäne dä mamär nä guani. As ngäni lu i sa ama ruvek moe di sa rha met nasot a qa!”

Ma Jisas Ka Märhamän Sävät Aa Tñäpki

20 Sa rhoqoräkt di arhani ama Jentailqäna di rha e mänguräp iarhakt kärarhae i sa rha met ivakt iva rhi ansäs pa ama tmäski ma Pasova. 21 Dä rha met sage ma Filip iaqäkt kärak i qa näva ama värhäm ama lel äm ma Betsaida e ma Galili sa ama nän i rha qoar na qa rhoqortäqyia, “Morqa, nani a ut iva urhi lu ma Jisas.” 22 Dä sa ma Filip ka met bä qa

qoar nä ma Andru bä in met na äkt bä in goar nä ma Jisas.

²³ Dä ma Jisas ka movät pät a iom doqortäqyia, “Sa ama qäväläm ngä män iva ma Ruqa aa Emga diva rhi sek sa aa ngärhipki. ²⁴ Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i ngakt bä nga qaku anga wit aa gavämini ngä säp sävät ivät bä ini ngärhi ñäp diva qale ianiäkt ama gavämini i ama sägäni nä ini. Dap ngakt bä ini ngärhi ñäp dä va ini ngärhi sa ama rhäqäp nä irhong ama gavämirhong. ²⁵ Aung gäarakni i aa snäng bät aa iar diva qa rhusäng sä ngät nasot dap iaqäkt karak i qaku aa snäng bät aa iar mäni rhakt täkt ama ivätki diva qä sangar a ngät bä va ngä rhän i ama iar ama sok täm ngät. ²⁶ Näkt iaqäkt karak i qat tualat ba ngo di mamär iva qät päs gua rhäng bä äkt i qoe nai i qale ngo e di äkt di qosaqi gua latka diva qale qa e. Bä auge qarak i qat tualat bä ba ngo diva gu mamäk kät kutdrir sävät a qa.

Va Rhi Sek Ma Ruqa Aa Emga Rhävit Nävät Ivät

²⁷ “Rhäkt di vät gu snängaqa di qänäskänes ngo dä sa va ngu qoar toqor mäniekt? ‘Mam, sa ngia rhumaiar ngo nämät tom däkt ama qäväläm?’ Sökt di sirhäkt kaku inguna ama rharimini qärqäni i sa ngua män di varhäm dom däkt. ²⁸ Mam, mamär iva ngi sek sä gi ngärhipki!”

Bä nga nasot iangärhäkt aa enge dä ama eguinga qa män näda ama usäpki arha ron i qat tamän doqortäqyia, “Sa ngua sek sä qi näkt saqi as pa ngu sek sä qi.” ²⁹ Dä ama guläñgi na ama ruvek kärarhani i qale rha e bä rha nari rhoqoräkt di rha qoar i iaqäkt ama eguinga di ama iauska qarakni i

vukpukdur väm ga dap arhani di rha qoar i sa ama ensel qa märhamän särhäm ga.

³⁰ Dä sa ma Jisas ka movät i qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Rhak täkt ama eguinga di qaku ba ngo dap iaqäkt diva bä ba ngän.” ³¹ Sa rhäkt di ama qäväläm gärqomni iva ama matnävämne ngä rhän bät takt täkt ama ivätki bä rhäkt di ama narhoerqa nämäni rhakt täkt ama ivätki diva rhi qutmäs a qa nae. ³² Dap ngo di ngakt bä rhi sek mä ngo rhävit nävät ivät dä va ngu artäm sa ama ruvek moe sagem mes.” ³³ Sa qa märhamän doqoräkt ivakt iva qä qur a rha iva qä ñäp toqoräkt.

³⁴ Bä qä guläñgi na ama ruvek ta movät toqortäqyia, “Sa ut nari i ama Muräkt di ngärhi qoar i ma Kraiss diva qale qa mas dap mäniekt bä ngi qoar toqortäqyia, ‘Ma Ruqa aa Emga diva qoki rhi sek mä qa rhävit?’ Ngu lu auge rhak täkt kärak i qa di ma Ruqa aa Emga?”

³⁵ Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ama neraqa diva as kale qa gem ngän bät ama qäväläm ama uiu äm maqälak nak kop. Dap mamär iva ngän det da ama neraqa rhoqoräkt i as kale ama neraqa gem ngän inguna nasot dä va bängangit pät a ngän. Ama ruqa qärakni i qat tet pät bängangit angät tpäs di qaku qat dräm i qat tet koe nai.” ³⁶ Mamär iva ngänät nanakt na ama neraqa rhoqoräkt i as kale qa gem ngän ivakt iva ngän dän i ama neraqa aa es na ngän.”

Qoki As Ama Judaqäna Di Qaku Rhat Nanakt

Bä nga rhoqoräkt i sa ma Jisas ka märhamän bät tangät täkt bä rhäksot dä qa met bä qa ngaip nas nämät ta. ³⁷ Näkt nasot toqoräkt i sa ma

Jisas ka mualat nä iangärhäkt ama muqunän ama nañis ngät mänguräp mä rha dä qoki as ta di qaku rhat nanakt na qa. ³⁸ Bä iangärhäkt divakt iva rhäkmamär varhäm ma Ngämuqa aa vämginaqa ma Aisaia aa enge qärangätni i ngät tamän doqortäqyia*,

“Engeska, sa ngu lu auge qat nanakt na aut sameng
bä qosaqi auge qarak i sa qa lu mamär nä ma Engeska aa qrot?”

³⁹ Bä ama rharimini qärqäni i sa qaku rhat nanakt dinguna qosaqi angätni ma Aisaia aa enge ngät tamän doqortäqyia†,

⁴⁰ “Sa qa väsdät mät arhä saqong
dä qa mualat sä rha iva ama qrot arhä väs
ivakt iva qaku mamär iva rhat nañäm na arhä saqong
dä va qaku mamär iva qunäga vät a rha mät
arhä mädräm bä qop pa qaku mamär vät a
rha iva rhi rhong sävät a ngo
ivakt iva ngua rhumäräs pät a rha.”

⁴¹ Ma Aisaia qa märhamän doqoräkt inguna sa qa lu ma Jisas aa murhämeska bä qa sameng sävät a qa. ⁴² Dap toqoräkt di qoki ama rhäqäp na rha nä mänguräp ama narhoerta di rhat nanakt na qa. Sukt dinguna nävät ama Farisiqäna dä qaku rhi nasameng irha arhä qatnanakt inguna rhit len i varis ti naqutmäs a rha näva ama mämairqi

* **12:38** Ais 53:1 † **12:39** Ais 6:10

⁴³ inguna nani a rha na ama ansäs masirhat nage ama ruvek dap kaku nani a rha na ama ansäs nage ma Ngämuqa.

Ma Jisas Ka Män Ivakt Iva Qa Rhumaiar Ama Ruvek Pät Ama Ivätki

⁴⁴ Dä ma Jisas ka märhamän masirhat toqortäqyia, “Auge qärak i qat nanakt na ngo di qaku sokt kat nanakt na ngo dap kosaqi qat nanakt nä iaqäkt kärak i qa rhäk na ngo. ⁴⁵ Bä iaqäkt kärak i sa qa lu ngo di qosaqi sa qa lu iaqäkt kärak i qa rhäk na ngo. ⁴⁶ Sa ngua män sämäni ama ivätki i ama neraqa na ngo ivakt iva aung gäarakni i qat nanakt na ngo diva qaku qale qa vät bängangit angät tpäs.

⁴⁷ “Dap auge qärak i qat nari gua enge sokt di qaku qat tet parhäm ngät diva qaku ngo ngu namatnävämne na qa. Inguna sa qaku ngua män ivakt iva ngua rhatnävämne na ama ruvek dap ngua män divakt iva ngua rhumaiar ta. ⁴⁸ Sa akni di qa e qärakni iva qat tatnävämne nä iaqäkt kärak i qät kyiradeng na ngo dä qaku qat tat maengäkt sä gua enge. Bä iangärhäkt ama enge qärangätni i sa ngua märhamän bät a ngät diva ngä rhatnävämne na qa vät ama dängdängini na qa ama qunäga. ⁴⁹ Inguna sa qaku ngua märhamän nävät gu mädräm maräkt dap ama Ngätmamäk kärakni i qa rhäk na ngo sa qa qoar na ngo nä qärangätni ama enge iva ngua rhamän bät a ngät bä va ngua rhamän bät a ngät toqoräkt. ⁵⁰ Bä nguat dräm i iangärhäkt aa rhäkne di ngärhit bon da ama iar ama sok täm ngät. Bä äkt i sa agini qärqäni i nguat tamän bät ini di ianiäkt di qärqäni ianiäkt i sa ama

Ngätmamäk ka qoar na ngo iva ngua rhamän bät ini.”

13

Ma Jisas Ka Rhor Aa Mudäsaqongda Arha Qar

¹ Näkt toqoräkt di sa qorhäs mamär na ama qäväläm gärqomni iva ama tmäski ma Pasova bä ma Jisas di qat dräm i sa ama qäväläm ngä män iva qa rhet daqule rhakt täkt ama ivätki bä sage ama Ngätmamäk. Sa nguna aa snäng bät aa ruvek pät ama ivätki qärrarhani i sa qa ernanas täm da dä aa snäng bät a rha mamär.

² Bä nga rhoqoräkt i rhat täs säpbängang dä nak sa ma Sämga qa mu ama snängaqa dä ma Judas Iskariot ma Saimon aa emga aa ron iva qä vodä ma Jisas bä ba aa ikkäna.

³ Ma Jisas di qat dräm i sa ama Ngätmamäk ka mu iarhongäkt moe va aa rhäkt bä qosaqi qat dräm i qa di sa qa män nage ma Ngämuqa dä va qa diva evär däm ga sage ma Ngämuqa ⁴ Bä äkt i nga rhoqoräkt dä qa märanas nagem da qärrarhani i rhat täs bä qa mu aa boiqi ama uiu qi rhämone näkt ka qop mäni nas na ama boiqi qäraktni i rhat dräm di suqup pät a nas na qi. ⁵ Näkt nasot toqoräkt dä sa qa rhor na ama rigi sämät ama luska bä qa nasäng i qät tor aa mudäsaqongda arha qar näkt kä suqup pät a ngät nä iaqyäkt ama boiqi qärakt i sa qa qop ki mäni nas.

⁶ Sa qät tor arha qar bä sävät ma Saimon Pita iaqäkt kärak i qa snanbät sä ma Jisas toqortäqyia, “Engeska, nga ngiat tu gi snäng iva ngi rhor gua qar?”

⁷ Dä ma Jisas ka muvät pät a qa rhoqortäqyia, “As kaku qunäga vät a nge rhäkt sa agini qärqäni

i nguat tualat nä ini dap pa nasot dä va qunäga vät a nge.”

⁸ Dä sa ma Pita qa qoar na qa rhoqortäqyia, “Qale, qaku mamär iva ngi narhor gua qar.”

Dä ma Jisas ka movät päta a qa rhoqortäqyia, “Ngakt bä nga qaku ngu narhor gia qar dä va qaku rhäm nge nämäni ngo.”

⁹ Dä ma Saimon Pita qa movät päta a qa rhoqortäqyia, “Qaku sokt gua qar dap kosaqi ngua rhäkt ngä nä ngua väski!”

¹⁰ Dä sa ma Jisas ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Ama ruqa qaräknä i sa qa rhor nas mamär di qaku qät läk iva qä lir qä rhor nas inguna aa släqyige moe di ama qumärqumär ige dap sokt kät läk iva qä rhor aa qar.* Bä ngän di ama qumärqumärta na ngän sokt di qaku ngän moe.” ¹¹ Sa qa märhamän doqoräkt dinguna qat dräm i iaqäkt kärak iva qä vodäm ga bä ba aa ikkäna bä äkt i qa qoar i qaku rha moe di ama qumärqumär ta.

¹² Näkt nga rhoqoräkt i qa rhor arha qar bä rhäksot dä saqi qa mon mät aa boiqi ama uiu qi näkt evär däm ga sa äkt i mai qat muqun e.

Näkt ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Nga qunäga vät a ngän sa ama rharimini qarqäni i sa ngua mualat sä ngän di rhoqoräkt?” ¹³ Bä ngän des ngo i Qamorqa dä Engeska di ngäktki rhoqoräkt i ngän damän doqoräkt inguna aingo di ngo rhoqoräkt. ¹⁴ Bä äkt i nga rhoqoräkt i angäna

* **13:10** sokt kät läk iva qä rhor aa qar. Ma Jon ga säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Jon aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom däkt ama qängärini angät käväläm di arhani nävät a rha di sa qaku rha säm a äm sae.

Engeska dä angän gamorqa na ngo dä sa ngua rhor angäna qar bä va ngän di mamär iva qosaqi ngänit tor angäna qar qane. ¹⁵ Sa ngua mualat sä ngän doqoräkt di sa ngur qur a ngän iva ngän dualat toqoräkt. Bä mamär iva qosaqi ngän dualat toqor ngo. ¹⁶ Näkt nkuat tamän särhäm ngän na ama engäkki i sa qaku anga latka qa vit pa aa morqa aa uväs bä qosaqi anga ngangga di qaku qa vit pa iaqäkt kärak aa uväs i sa qa rhäk na qa. ¹⁷ Ngakt bä qunäga vät a ngän sä rhangät täkt dä sa va ama modämne sävät a ngän gre i ngän dualat na ngät.

¹⁸ “Sa nkuat tamän doqoräkt di qaku sävät a ngän moe inguna nkuat dräm iarhakt kärarhae i sa ngua armeng däm da. Dap toqoräkt i ngua qoar i akni diva qä vodäm ngo bä bä gua ikkäna diva rhäkмамär varhäm ma Ngämuqa aa enge qarängätni i ngät tamän doqortäqyia, ‘Iaqäkt kärak i qat täs gu bret di sa qa rhong mes na ngo.’ ¹⁹ Bä va narhäkt diva nkuat tamän särhäm ngän narhoer na agi a lat kärängätni iva ngä rhän ivakt iva qre i sa ngä män dä va ngänät nanakt i aingo di iaqäkt. ²⁰ Bä nkuat tamän särhäm ngän na ama engäkki mamär i auge qäarak i qä rhar sa akni qäarak i sa ngua rhäk na qa di qä rhar sä ngo bä qosaqi iaqäkt kärak i qä rhar sä ngo di qä rhar sä iaqäkt kärak i sa qa rhäk na ngo sarhe.”

Akni Nävät A Ngän Diva Qä Vodäm Ngo Bä Gua Ikkäna
(13:21-30 / Mat 26:17-25 / Mak 14:12-21 / Luk 22:7-13)

²¹ Näkt nga nasot i ma Jisas ka märhamän doqoräkt dä sa rhäqäp ka na ama qänäskänes bä

qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Nak nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i akni nävät a ngän diva qä vodäm ngo bä gua ikkäna.” ²² Bä nga rhoqoräkt dä sa aa mudäsaqongda rhi nasäng i rhit ñäm sävät a ne i qaku rhat dräm i qat tamän sävät auge mamär nävät a rha.

²³ Näkt akni nävät ama mudäsaqongda qäarakni i ma Jisas aa snäng bät a qa mamär di sa qat muqun glaqot na qa. ²⁴ Bä äkt i sa ma Saimon Pita qa siqutmät sävät iaqäkt ama mudäsaqongga bä qa qoar na qa iva qä snanbät sä ma Jisas i rhoqoräkt di qat tamän sävät auge. ²⁵ Dä sa qä mudäsaqongga qa angär sävät ma Jisas näkt ka snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Engeska, ngu lu auge iaqäkt?”

²⁶ Dä ma Jisas ka movät toqortäqyia, “Iaqäkt di qäarak iva ngu rha ama bretige bä ngu rhäk ige sämät ama dis näkt pa ngu von ga.”

Bä nga rhoqoräkt i sa qa rhäk ama bretige dä qa von ma Judas Iskariot ma Saimon aa emga. ²⁷ Bä nga rhoqoräkt i sa ma Judas ka rha ama bretige dä ma Sämgä qa mon sämät ka.

Näkt ma Jisas ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Ianiäkt kärqäni iva ngia rhualat nä ini di ngi lir ngia rhualat nä ini.” ²⁸ Sökt di qaku aung bät ama laiqa aa rhäkt di qunäga vät a qa i mäniekt bä ma Jisas ka qoar na qa rhoqoräkt. ²⁹ Bä arhani di rha mu arhä snäng i ma Jisas kat tamän särhä ma Judas iva qä vodäm bät guarhong gärqärhongni i rhit läk nani irhong ba ama tmäski ura va sa qa von da rhä guani bä ba ama tläкта inguna qa di qat dräm gät lu vät ama ligär.

³⁰ Näkt nga rhoqoräkt i sa ma Judas ka rha ama bretige dä qop puk sä qa masägos sä dalek. Sa rhoqoräkt di sa bängagi.

Ngut Bon Ngän Da Ama Iaräs Na Ngät Ama Muräkt

³¹ Bä nga rhoqoräkt i sa ma Judas ka met dä ma Jisas ka qoar toqortäqyia, “Sa rhäkt di ma Ngämuqa qät sek sä ma Ruqa aa Emga aa ngärhipki. Bä nävät a qa di rhit sek sä ma Ngämuqa aa ngärhipki. ³² Näkt ngäkt bä nävät ma Ruqa aa Emga aa lat di rhit sek sä ma Ngämuqa aa ngärhipki dä va qosaqi ma Ngämuqa maräkt kät sek sä iaqäkt bä va qa rhualat toqoräkt masägos.”

³³ Dä saqi as ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngu es, pa qaku qale ngo mauiu ngu na ngän. Bä va ngänit näm nani a ngo sokt di nguät tamän särhäm ngän däkt di qoki rhoqor ama Judaqäna qärrarhani i sa ngua qoar na rha rhoqortäqyia, ‘Äkt iva ngua rhet sae di qaku mamär iva ngän namet sae.’ ³⁴ Näkt ama iaräs na ngät ama muräkt iva ngu von ngän däm ngät di ngät tamän doqortäqyia, ‘Angäna snäng bät a ne. Sa mamär iva angäna snäng bät a ne rhoqor ngo i sa gua snäng bät a ngän.’ ³⁵ Ngäkt bä angäna snäng bät a ne diva rhoqoräkt dä va ama ruvek tat dräm i ngän di gu mudäsaqongda na ngän.”

Ma Jisas Ka Qoar I Ma Pita Diva Qä Rhäqyas Na Qa

(13:36-38 / Mat 26:30-35 / Mak 14:26-31 / Luk 22:31-34)

³⁶ Dä ma Saimon Pita qa snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Engeska, ngu lu va ngia rhet sa qoe?”

Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Äkt iva ngua rhet sae di qaku mamär iva rhäkt di ngi namet nasot a ngo sae dap pa nasot dä va dängdäng na nge sae.”

³⁷ Dä ma Pita qa snanbät toqortäqyia, “Engeska, ngu lu mäniekt bä qaku mamär iva ngu namet nasot a nge rhäkt? Aingo diva ngu ñäp iva ngua rhatnrähäm nge.”

³⁸ Bä äkt i ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Nga ngätki iva ngi ñäp toqoräkt? Nak nguat tamän särhäm nge na ama engätki i as toqoräkt i qaku ama durätkka qa nok dä va ngi rhäqyas na ngo madäpguamek!”

14

Aingo Di Ama Iska Bä Ama Engätki Bä Ama Iar

¹ Näkt kosaqi ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Sa varis äkt bä qänäskänes ngän inguna ngänät nanakt nä ma Ngämuqa dä qosaqi ngänät nanakt na ngo. ² Sa vä gu mam aa vätka di ama rhäqäp na ap ama qävälap kärqapni iva qale ngän bä bap. Näkt nga vadi mai sa qaku rhoqoräkt di sa vadi mai ngua qoar na ngän. Bä ngo di nguat tet sae ivakt iva ngu rhäkmu na ap bä ba ngän. ³ Näkt ngakt bä ngua rhet bä ngu rhäkmu na ama qävälap bä ba ngän dä sa va evär däm ngo bä va ngu rha ngän sagem mes ivakt iva qale ngän ngän na ngo äkt i qale ngo e. ⁴ Aingän di sa ngänät dräm ama iska sävä iosäkt ama ivärhäs kärqos i nguat tet sae.”

⁵ Dä sa ma Tomas ka snanbät toqortäqyia, “Engeska, sa qaku ut dräm i ngiat tet sa qoe nai bä äkt i ngu lu va urhi räm ama iska sae rhoqor mäniekt?”

⁶ Dä ma Jisas ka muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Aingo di ama iska bä ama engätki bä ama iar. Sa qaku aung gä namet sage ama Ngätmamäk näva aung anga iska dap sokt nävät a ngo. ⁷ Vadi mai sa ngänät dräm a ngo mamär di qosaqi vadi mai ngänät dräm gu mamäk. Bä va narhäkt bä rhävit dä sa ngänät dräm a qa bä sa ngän lu qa.”

⁸ Dä ma Filip ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Engeska, ngi qur a ut ta ama Ngätmamäk. Ngakt bä nga rhoqoräkt diva mamär na ut.”

⁹ Dä ma Jisas ka snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Filip, nak sa qale ngo mänguräp mä ngän bät ama qäväläm ama uiu äm näkt nga as kaku ngiat dräm a ngo? Sa iaqäkt kärak i qa lu ngo di sa qa lu ama Ngätmamäk. Ngu lu mäniekt bä ngi qoar toqortäqyia, ‘Ngi qur a ut ta ama Ngätmamäk?’ ¹⁰ Nga qaku ngiat nanakt i ngo di ngua e va ama Ngätmamäk dä ama Ngätmamäk di qa e väm ngo? Ama enge kärangätni i nguat tamän bät a ngät bä ba ngän di qaku sokt ngät nagem ngo. Dap kinak iaqäkt ama Ngätmamäk kärak i qale qa väm ngo di sa qat tualat na aa lat.

¹¹ “Bä mamär iva ngänät nanakt na ngo rhoqoräkt i nguat tamän i aingo di ngua e va ama Ngätmamäk dap ka di qa e väm ngo ura ngakt bä qaku dä mamär iva ngänät nanakt na ngo nävät ama lat kärangätni i nguat tualat na ngät.

¹² Näkt nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i iaqäkt kärak i qat nanakt na ngo diva qat tualat nä iarhongäkt kärqärhong i sa nguat tualat nä irhong. Bä va qa di qat tualat na ama moräs nirhong bät tärhong däkt angät tpäs inguna nguat tet sage ama Ngätmamäk. ¹³ Bä va ngua rhualat na agini qärqäni

i ngäni nän ngo rhäm ini nävät gu ngärhipki ivakt iva ama Ngätmamäk kä rha ama murhämeska nävät ama Ngärhoemga. ¹⁴ Näkt ngakt bä ngäni nän ngo* nani guani nävät gu ngärhipki dä sa va ngua rhualat nä ini.”

Ma Jisas Ka Qoar Iva Qä Rhäk Na Ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa

¹⁵ Näkt kosaqi ma Jisas ka qoar toqortäqyia, “Ngakt bä angäna snäng bät a ngo dä va ngän det parhäm gu muräkt. ¹⁶ Bä va ngu nän ama Ngätmamäk dä va qä von ngän da akni ama ruqa qarakni iva qat tatnärhäm ngän bä va qale qa mas kä na ngän. ¹⁷ Iaqäkt ama ruqa di ama Qloqaqa na ama engätki. Bä ama ruvek nävät ama ivätki diva qaku mamär vät a rha iva rhi narha qa inguna qaku rhat lu qa bä qosaqi qaku rhat dräm a qa. Dap ngän di sa ngänät dräm a qa inguna sa qale qa qä na ngän bä va qale qa väm ngän.

¹⁸ “Näkt pa qaku ngu namet daqule ngän i ngän doqor ama säbotta dap saqi as pa evär däm ngo sagem ngän. ¹⁹ Bä vät ama qäväläm ama qot äm dä va ama ruvek nävät ama ivätki di saqi as pa qaku rhi nalu ngo dap ngän diva ngäni lu ngo. Näkt nguna äkt i sa nguat däqäm dä va ngän di qosaqi va ngänät däqäm. ²⁰ Näkt pät iomäkt ama qäväläm dä va qunäga vät a ngän mamär i ngo di ngua e vä gu mamäk dap ngän di ngän nae väm ngo bä ngo di ngua e väm ngän. ²¹ Aung gäarakni i qat sangar

* **14:14** ngo Ma Jon ga säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Jon aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom däkt ama qängärini angät käväläm di arhani nävät a rha di sa qaku rha säm a äm sae.

sävät gu muräkt bä qat tet parhäm ngät di iaqäkt di qarak i aa snäng bät a ngo. Näkt iaqäkt karak i aa snäng bät a ngo diva gu mamäk aa snäng bät a qa bä qosaqi ngo diva gua snäng bät a qa bä va ngu qur a qa rhäm mes.”

²² Dä ma Judas karakni i qaku ma Judas Iskar-iot na qa qa qoar toqortäqyia, “Engeska, ngu lu mäniekt bä va ngi qur a ut täm mes dap kaku rha ama ruvek nävät ama ivätki?”

²³ Dä ma Jisas ka movät pät a qa i qä qoar toqortäqyia, “Bä aung gäarakni i aa snäng bät a ngo diva qat tet parhäm gu rhisu. Bä va gu mamäk diva aa snäng bät a qa dä va un dän sagem ga bä va qali lun e väm ga. ²⁴ Dap iaqäkt karak i qaku aa snäng bät a ngo diva qaku qat tet parhäm gu rhisu. Näkt tangät täkt ama enge qärangätni i sa ngänät nari ngät nämät ngo di qaku gua enge dap kinak ama Ngätmamäk karakni i sa qa rhäk na ngo aa enge iangärhäkt.

²⁵ “Bä rhangät täkt ama enge moe di sa ngua märhamän bät a ngät as toqoräkt i qale ngo ngu na ngän. ²⁶ Sökt di ama ruqa qarakni iva qat tatnärhäm ngän di ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qarak i ama Ngätmamäk pa qä rhäk na qa nävät gu ngärhipki diva qä su ngän dä iarhongäkt moe dä va qät puk pät a ngän nä iarhongäkt moekt kärqärhong i sa ngua qoar na ngän nä irhong.

²⁷ “Ama bulap di nguat tet daqule ngät gem ngän bä iangärhäkt gu bulap di ngut bon ngän däm ngät. Näkt sa qaku nguat dräm ngut bon ngän däm ngät toqor ama ruvek nävät ama ivätki qärrahani i rhat dräm dit bon. Dap kale qänäskänes ngän dä qale ngänit len.

28 “Sa ngän nari ngo i ngua qoar toqortäqyia, ‘Nguat tet daqule ngän näkt saqi va evär däm ngo sagem ngän.’ Näkt ngakt bä sa angäna snäng bät a ngo dä vadi mai märmar gem ngän iva nguat tet sage ama Ngätmamäk inguna qa di ama moräs na qa masirhat pä ngua väs.

29 “Sa ngua märhamän särhäm ngän narhoer nä rhangät täkt iva ngä rhän ivakt iva ngakt bä sa ngät dän dä va ngänät nanakt. 30 Näkt sa qaku ngu natmärhamän särhäm ne ngu na ngän mauiu inguna ama tpäskinaqa nämäni rhakt täkt ama ivätki di sa iak kat dän. Bä qa di nak kaku aa anga qrot iva qa rhualat nä guani qärqäni iva qa rhäqäne dä mamär na ngo nä ini. 31 Sökt di nguat tualat maräkt parhäm iarhongäkt kärqärhong i sa ma Ngämuqa qa qoar na ngo iva ngua rhualat nä irhong ivakt iva ama ruvek nävät ama ivätki di mamär vät a rha iva qunäga vät a rha i gua snäng bät a qa.

“Ngän däranas bä u rhet narhäkt.”

15

Aingo Di Ama Qaulige Na Ama Wain Ama Engätki Nä Ige

1 Näkt kosaqi ma Jisas ka qoar na rha rho-qortäqyia, “Aingo di ama qaulige na ama wain ama engätki nä ige dap gu mamäk di iaqäkt kärak i qät lu vät ama qauligleng nävät ama etki.

2 Sa qät dodäkt sa ama ngärhäqyitnäk moe nae nämäni ngo qärqitnäkni i qaku itnäk ngärhit sa anga gavam dap sa qä qumär vät ama ngärhäqyitnäk moe qärqitnäkni i itnäk ngärhit sa ama gavam ivakt

iva itnäk ngärhit sa masirhat. ³Bä aingän di sa ama qumärqumärta na ngän inguna nävät gua enge qärangätni i sa ngua märhamän särhäm ngän na ngät.

⁴“Näkt kale ngän basägos mäni ngo dä sa va qale ngo vasägos mäni ngän. Inguna qaku anga ngärhäqyit ngä nasa anga gavam gop äkt mavängam gre i qali lit mät släqyäs dap koki mamär iva qali lit pasägos mäni ama qaulige. Bä äkt i qaku mamär vät a ngän iva ngäni sa anga gavam gre i qaku qale ngän basägos mäni ngo.

⁵Aingo di ama qaulige na ngo dap aingän di ama ngärhäqyitnäk na ngän. Näkt ngakt bä qale anga ruqa vasägos mäni ngo bä ngo di qale ngo mäni qa dä sa va qät sa ama gavam masirhat inguna ngakt bä qaku qale ngän mäni ngo diva qaku mamär iva ngä namualat nä guani. ⁶Ngakt bä aung anga ruqa di qaku qale qa vasägos mäni ngo di qa rhoqor ama ngärhäqyit kärqitni i sa rha rhon na it bä qek dä bit näkt sa iatnäqäkt ama ngärhäqyitnäk toqoräkt di rhat tat mä itnäk bä rhit don nä itnäk sämät ama mudam bä itnäk ngät dang.

⁷“Dap ngakt bä qale ngän basägos mäni ngo dä gua enge di qale ngät gem ngän basägos dä mamär iva ngäni nän da agini qärqäni i nani a ngän nä ini dä sa va ma Ngämuqa qa rhualat nä ini. ⁸Va ngänit bon gu mamäk ta ama murhämeska gre i ngänit sa ama gavam masirhat bä rhoqor täkt di ngänir qur ama ruvek i ngän di gu mudäsaqongda na ngän. ⁹Qoki rhoqor ama Ngätmamäk i aa snäng bät a ngo dä qosaqi ngo di gua snäng bät a ngän. Sa rhäkt diva qale ngän basägos mäni gu lavuqi. ¹⁰Näkt ngakt bä ngän det parhäm gua enge diva qale

ngän basägos mäni gu lavuqi nak kop toqor ngo i nguat tet parhäm gu mamäk aa enge dä sa qale ngo vasägos mäni aa lavuqi. ¹¹ Bä sa ngua qoar na ngän nä rhärhong däkt divakt iva gu märmärgem diva qale ngät gem ngän bä va ngän di märmär gem ngän masirhat.

¹² “Näkt ngu qoar na ngän iva angäna snäng bät a ne i qoki rhoqor ngo i gua snäng bät a ngän. ¹³ Ama ruqa aa lavuqi di ama enges ki masirhat mamär qrekt i qät boda aa iar iva bä ba aa ruavek. ¹⁴ Bä aingän di gua ruavek na ngän gre i ngän det parhäm gua enge.

¹⁵ “Näkt sa va qaku ngu natmes ngän i ama latta na ngän gärrahani i qale rha vä gua rem inguna ama latka rhoqoräkt di qaku qat dräm aa morqa aa qärhong. Dap sa ngua mes ngän i gua ruavek na ngän inguna iarhongäkt moekt nage gu mamäk kärqärhong i ngua räm irhong di sa ngua muqunäga vät a ngän sä irhong. ¹⁶ Bä qaku ngän narmeng däm ngo dap aingo ngua armeng däm ngän näkt ngua muqunän bät a ngän ivakt iva ngän det bä ngänit sa ama gavam bä va iangärhäkt ama gavam diva qale ngät mas. Bä nga rhoqoräkt dä ama Ngätmamäk pa qä von ngän da agini qärqäni i ngäni nän däm ini nävät gu ngärhipki. ¹⁷ Näkt tangät täk gua enge bä ba ngän divakt iva angäna snäng bät a ne.”

Ama Ruvek Nävät Ama Ivätki Di Ama Vu Da Arha Ron Mamär Säväät Ama Mudäsaqongda

¹⁸ Näkt kosaqi ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngäkt bä ama ruvek nävät ama ivätki di ama vu da arha ron säväät a ngän dä mamär

iva qunäga vät a ngän i aingo di ama vu da arha ron sävät a ngo narhoer. ¹⁹ Ngakt bä ngän di nak nämäni ama ivätki mamär dä ama ruvek nävät ama ivätki diva arhä snäng bät a ngän. Sokt di sa ngua armeng däm ngän nämäni ama ivätki bä rhäkt di qaku ngän nämäni qi bä nävät tom däkt dä ama vu da arha ron mamär sävät a ngän. ²⁰ Mamär iva ngän du angän snäng sävät gua enge qarängätni i sa ngua qoar na ngän doqortäqyia, ‘Qaku anga latka di qa vit pa aa morqa aa uväs.’ Ngakt bä rha sangäm na ngo dä va qosaqi rhi sangäm na ngän. Dap ngakt bä rhat tet parhäm gua enge dä va qosaqi rhat tet parhäm angäna enge.

²¹ “Bä va rhat tualat sä ngän doqoräkt dinguna nävät gu ngärhipki inguna qaku rhat dräm iaqäkt kärak i qa rhäk na ngo. ²² Ngakt bä vadi mai qaku ngua män bä ngua märhamän särhäm da dä vadi mai qaku ma Ngämuqa qä narhäksärhäm da sa arha vuirhong. Dap täkt di sa qale rha va arha vuirhong angät täksärhäm angärha rem.

²³ “Bä auge qaräc i ama vu da aa ron sävät a ngo di qa di qosaqi ama vu da aa ron sävät gu mamäk. ²⁴ Näkt ngakt bä vadi mai qaku ngua mualat mänguräp mä rha nä iangärhäkt ama lat kärängät i qaku mamär vät aung iva qä namualat nä ngät dä vadi mai qaku ma Ngämuqa qä narhäksärhäm da sa arha vuirhong. Dap täkt di sa rha lu iangärhäkt ama lat dä sa ama vu da arha ron sävät a ngo bä qosaqi sävät gu mam. ²⁵ Sokt di qoki rha mualat toqoräkt ivakt iva sa rhäkmamär ta ama enge qarängätni i sa rha säm a ngät pa arhä muräkt kärängätni i ngät tamän doqortäqyia, ‘Sa ama vu da arha ron sävät a ngo mavängam dap kaku vät

guani angät tpäs.’

²⁶ “Bä nga rhoqoräkt i ama ruqa qäarakni i qat tatnärhäm ngän ba qa rhän iaqäkt kâarak iva ngu rhäk na qa sagem ngän nage ama Ngätmamäk kâarak i ama Qloqaqa na ama engäkki qâarak i qat dän nage ama Ngätmamäk dä sa va qä sameng sävät a ngo. ²⁷ Bä ngän diva qosaqi ngäni sameng sävät a ngo inguna sa qale ngän ngän na ngo nävät ama rharimini.”

16

¹ “Näkt tärhong däkt moekt kärqärhong i sa ngua qoar na ngän nä irhong divakt iva qale arharpus na ngän. ² Va rhi qutmäs a ngän näva ama mämairväm näkt ama qäväläm diva qäqi äm ngä rhän gärqomni iva aung gäarakni i qä veng ngän diva qat tu aa snäng i qat tualat na ama märini bä bä ma Ngämuqa. ³ Bä va rhat tualat nä rhärhong däkt inguna sa qaku rhat dräm ama Ngätmamäk bä qosaqi qaku rhat dräm a ngo. ⁴ Näkt sa ngua qoar na ngän nä rhärhong däkt divakt iva ngakt bä iömäkt ama qäväläm ngä rhän bät a ngän dä va vuk pät a ngän nä gua enge.

Ama Qloqaqa Ama Qumärqumärqa Aa Lat

“Dap kaku ngua qoar na ngän nä rhärhong däkt pät ama rharimini inguna qale ngo gem ngän. ⁵ Sökt di rhäkt diva nguät tet sage iaqäkt kâarak i qa rhäk na ngo sökt di qop kaku aung nävät a ngän gä snanbät sä ngo rhoqortäqya, ‘Ngu lu va ngia rhet sa qoe?’ ⁶ Dap täqäp ngän na ama iräski inguna sa ngua qoar na ngän nä rhärhong däkt. ⁷ Sökt di nguät tamän särhäm ngän na ama engäkki rhoqortäqya, va ama märini ngä rhän bä ba ngän

gre iva ngua rhet daqule ngän. Inguna ngakt bä qaku ngu namet daqule ngän dä ama ruqa qarakni i qat tatnärhäm ngän diva qaku qä namän sagem ngän.

⁸ “Näkt toqoräkt iva qa rhän dä va qär qur ama ruvek nävät ama ivätki i agi arha lat di ama vu ngät dä agi arha lat di ama räkt ngät dä ma Ngämuqa aa saqong bä sävät ma Ngämuqa aa matnävämne qarangätni iva ngä rhän. ⁹ Dä va qär qur ama ruvek sävät arha vuirhong inguna ama ruvek di qaku rhat nanakt na ngo. ¹⁰ Dä va qosaqi iaqäkt ama ruqa qarak i qat tatnärhäm ngän ba qär qur ama ruvek sävät ama räkt ngät ama lat inguna va ngua rhet sage ama Ngätmamäk bä saqi as pa qaku ngän nalu ngo. ¹¹ “Näkt pa qär qur ama ruvek sävät ama matnävämne inguna ama tpäskinaqa nämäni rhakt täkt ama ivätki di sa qale qa da ama matnävämne angärha ron.

¹² “Näkt as masirhat mamär nä gua enge bä ba ngän sokt di sa sirhäkt kaku ngän nasangar mamär sävät iangärhäkt ama enge moekt. ¹³ Sokt di nga rhoqoräkt iva iaqäkt ama Qloqaqa na ama engätki qa rhän dä va qär qur a ngän da ama engätki moe. Qaku qä natmärhamän nävät aa mädräm maräkt dap pa sokt kat tamän bät iarhongäkt kärqärhong i qat nari irhong. Dä va qär qoar na ngän nä qarqärhongni iva as irhong ngä rhän. ¹⁴ Bä va qä von ngo rha ama murhämeska inguna va qät ta qarqärhongni i irhong nagem ngo bä va qat tuqunäga sä irhong bä ba ngän. ¹⁵ Bä iarhongäkt moe qarqärhong i ama Ngätmamäk aa qarhong di ngo gu qarhong. Bä äkt i sa ngua qoar iva ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qät ta agini

qärqäni i ini nagem ngo bä va qat tuqunäga sä ini bä ba ngän.

Ama Mudäsaqongda Arha Iräski Diva Qi Rhong Na Nas Ma Ama Märmärgem

¹⁶ “Näkt nasot ama qäväläm ama qot äm diva as kaku ngän nalu ngo näkt pät ama qäväläm ama qot äm nasot dä saqi va ngäni lu ngo.”

¹⁷ Dä soknga arhani nävät ma Jisas aa mudäsaqongda rha qoar na ne rhoqortäqyia, “Ngu lu ama rharimini rhoqor mäniekt sa aa enge qärqäni i sa qä qoar toqortäqyia, ‘Bä nasot ama qäväläm ama qot äm diva as kaku ngän nalu ngo näkt pät ama qäväläm ama qot äm nasot dä saqi va ngäni lu ngo’ dä qosaqi qä qoar toqortäqyia, ‘Inguna va ngua rhet sage ama Ngätmamäk?’” ¹⁸ Bä qoki mai na rha i rhi snanbät sä ne rhoqortäqyia, “Ngu lu ama rharimini rhoqor mäniekt bä äkt i qä qoar toqortäqyia, ‘ama qäväläm ama qot äm’? Sa qaku qunäga vät a ut sä iangärhäkt aa enge.”

¹⁹ Bä nga ma Jisas kat dräm i nani a rha iva rhi snanbät sä qa närha aa enge dä qa snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Nga ngäni snanbät sä ne närha ama rharimini mäniekt kärqäni i ngua qoar toqortäqyia, ‘Nasot ama qot äm ama qäväläm dä as kaku ngän nalu ngo näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä saqi va ngäni lu ngo’? ²⁰ Sa nguut tamän särhäm ngän na ama engätki iva ngän di ngänit nok dä airäs ngän dap ama ruvek nävät ama ivätki di sa va märmär gem da masirhat. Bä ngän diva airäs ngän sokt diva iaqyäkt angäna iräski diva qi rhong na nas ma ama märmärgem.

21 “Ama evopki di nga rhoqoräkt i qit sa ama qokokka dä qi nari ama ruanini inguna sa at käväläm ngä män iva qi sa sokt di nga rhoqoräkt i sa qia sa at kokokka dä sa rät pät a qi na ama ruanini inguna nävät at märmärgem i sa at kokokka qa män sämäni ama ivätki. 22 Bä äkt i aingän di rhäkt di airäs ngän masirhat sokt di saqi as pa ngu lu ngän dä va mär gem ngän masirhat bä va qaku aung gä nasot nä iangärhäkt angän märmärgem. 23 Näkt pät iomäkt ama qäväläm diva qaku ngän nasnanbät sä ngo na anga snanbät. Sa nguät tamän särhäm ngän na ama engäkki iva ama Ngätmamäk pa qä von ngän da agini qärqäni i ngäni nän ga rhäm ini nävät gu ngärhipki. 24 Qoki as inamäk bä sarhäkt di as kaku ngän nän dä guani nävät gu ngärhipki. Ngäni nän ma Ngämuqa dä va qä von ngän iväkt iva märmär gem ngän masirhat.

Sa Nguä Män Näva Ama Ivätki At Täväš

25 “Bä inamäk dä sa nguät tamän särhäm ngän na ama enge qärangätäni i qaku qunäga vät a ngän sä ngät sokt di as ama qäväläm iva äm ngä rhän gärqomni iva qaku ngu natmärhamän doqoräkt dap pa nguät tamän särhäm ngän mamär sävät ama Ngätmamäk. 26 Näkt pät iomäkt ama qäväläm dä va ngäni nän nävät gu ngärhipki. Sa qaku nguät tamän iva ngu nän ama Ngätmamäk bä ba ngän. 27 Dap kinak mamär iva ngäni nän doqoräkt inguna ama Ngätmamäk di aa snäng bät a ngän inguna sa angäna snäng bät a ngo dä ngänät nanakt i sa nguä män nagem ga. 28 Sa nguä män nage ama Ngätmamäk bä sämäni ama ivätki näkt saqi rhäkt

diva ngua rhet nämäni ama ivätki bä va evär däm ngo sage ama Ngätmamäk.”

²⁹ Dä sa ma Jisas aa mudäsaqongda rha qoar toqortäqyia, “I, sa rhäkt di ngiat tamän mamär dä qaku ngiat tamän na ama enge qärangätäni i qaku qunäga vät a ut sä ngät. ³⁰ Bä rhäkt di sa ut lu i ngiat dräm iarhongäkt moe bä nge di qäqi qaku ngit läk iva aung gä snanbät sä nge na anga snanbät inguna ama ruvek moe di sa ngiat dräm arhä snängaqa mamär. Bä nävät tom däkt dä ut nanakt i sa ngia män nage ma Ngämuqa.”

³¹ Dä ma Jisas ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Nga rhäkt di sa ngänät nanakt? ³² As ngäni lu i as ama qäväläm ba äm ngä rhän bä sa rhäkt di sa äm ngä män iva vräsmät na ngän bä säva angäna värhap ak dä ak na ngän. Bä va ngän det daqule ngo i sokt ngo maräkt. Sokt di qaku sokt ngo qale ngo inguna ama Ngätmamäk di sa qale qa qä na ngo. ³³ Näkt sa ngua qoar na ngän nä rhärhong däkt divakt iva nävät a ngo diva qale ama bulap gem ngän. Inguna mäni rhakt täkt ama ivätki diva ngänit ta ama märänga. Sokt di mamär iva märmär gem ngän. Sa ngua män näva ama ivätki at täväs.”

17

Ma Jisas Kä Nän Säväät A Nas

¹ Näkt sa nasot tangät täkt aa enge dä ma Jisas ka näm dävit säda ama usäpki arha ron bä qä nän doqortäqyia, “Mam, ama qäväläm di sa äm ngä män. Sa ngi sek sä ngia emga aa ngärhipki ivakt iva ngia emga qä sek sä gi ngärhipki. ² Inguna sa ngia von ga rha ama qrot daver ama ruvek moe

ivakt iva qä von dä ama iar ama sok täm ngät
 bä bä iarhakt kärarhae i sa ngia von ga rhäm da.
³ Bä rhangät täkt di ama iar ama sok täm ngät iva
 rhat dräm i ainge di sokt nge ama engätki na qa
 ma Ngämuqa näkt sävät ma Jisas ma Kraisa iaqäkt
 kärak i sa ngia rhäk na qa. ⁴ Sa ngua von nge rha
 ama murhämeska rhe mäni ama ivätki i ngua sot
 na ama lat kärangätni i sa ngia von ngo rhäm ngät
 iva ngua rhualat na ngät. ⁵ Näkt sa rhäkt mam,
 diva ngi sek sä ngo sa äkt i qale nge e sädä gia
 sdäm. Näkt sa rhäkt mam, diva ngi von ngo rha
 ama murhämeska qärakni i mudu nguat sangar a
 qa ngu na nge rhoqoräkt i as kaku ama ivätki qia
 män.

Ma Jisas Kä Nän Säväät Aa Mudäsaqongda

⁶ “Sa ngua muqunäga sä nge bä bä iarhakt
 kärarhae i sa ngia von ngo rhäm da nämäni ama
 ivätki. Bä rha di sa gia ruvek bä sa ngia von ngo
 rhäm da bä sa rha met parhäm gia enge. ⁷ Bä
 rhäkt di rhat dräm i iarhongäkt moe qärqärhong i
 sa ngia von ngo rhäm irhong di irhong nagem nge.
⁸ Inguna ngua von da rha ama enge qärangätni i sa
 ngia von ngo rhäm ngät dä rhat nanakt na ngät.
 Bä rhat dräm ama engätki i sa ngua män nagem
 nge dä rhat nanakt i sa ngia rhäk na ngo. ⁹ Bä
 ngu nän di sävät a rha. Dap kaku ngu nän sävät
 ama ruvek mavängam nävät ama ivätki dap kinak
 ngu nän sävät iarhakt kärarhae i sa ngia von ngo
 rhäm da inguna rha di gia ruvek na rha. ¹⁰ Näkt
 gu qärhong moe di gi qärhong bä qosaqi gi qärhong
 moe di gu qärhong. Bä nävät iarhongäkt dä sa ama
 murhämeska qa män sagem ngo.

11 “Bä rhäkt di qaku qale ngo mäni ama ivätki inguna nguat dän sagem nge. Dap ta diva as kale rha mäni ama ivätki. Gu mamäk ama qumärqumär qa mamär, sa mamär iva ngit lu vät a rha mamär na ama qrot nävät gi ngärhipki qäraktni i sa ngia von ngo rhäm gi iväkt iva sägäk na rha rhoqor un i sägäk na un. 12 Sa rhoqoräkt i qale ngo ngu na rha dä ngut lu vät a rha bä ama iar va arhä väs nävät iaqyäkt ama ngärhipki qärakt i sa ngia von ngo rhäm gi. Sa ngut lu vät a rha bä sa qaku aung nävät a rha di musäng sä qa dap sokt iaqäkt kärak i sa ma Ngämuqa qa muqunän bät a qa iva rhi sangäm na qa iväkt iva rhäkмамär varhäm gia enge qarängättni i sa rha säm a ngät.

13 “Bä rhäkt di nguat dän sagem nge sokt di nguat tamän bät tärhärhong däkt as toqoräkt i qale ngo mäni ama ivätki iväkt iva rhäqäp ta mamär na ama märmärgem doqor ngo. 14 Näkt sa ngua von da rhä gia enge dä ama ruvek nävät ama ivätki di sa ama vu da arha ron na rha inguna qaku rha nämäni ama ivätki rhoqor ngo.

15 “Bä rhangät täkt gua nän di qaku va ngi narhat ta nämäni ama ivätki dap pakt iva ngit lu vät a rha mamär nämät ma Sämgä. 16 Bä sa rha di qaku rha nämäni ama ivätki i nak kop toqor ngo i qaku ngo nämäni qi. 17 Sa ngia arñis na rha na ama engätki. Gia enge di ama engätki na ngät. 18 Bä sa ngua rhäk na rha sämäni ama ivätki i rhoqor nge i sa ngia rhäk na ngo sämäni ama ivätki. 19 Näkt ngua arñis na nas iva bä ba rha. Rhoqoräkt diväkt iva qosaqi rhi arñis na nas nä gia engätki.”

Ma Jisas Kä Nän Säväät Ama Qatnanaktpämda

Moe

²⁰ “Bä rhangät täkt gua nän di qaku sokt sävät a rha. Dap ngu nän di qosaqi sävät iarhakt kärarhae iva rhat nanakt na ngo nävät arhä sameng ²¹ ivakt iva rha moe diva sägäk na rha i nak kop toqor nge mam i sa ngia e väm ngo dä ngua e väm nge. Bä rha di qosaqi mamär iva qale rha väm un ivakt iva ama ruvek nävät ama ivätki diva rhat nanakt i sa ngia rhäkt na ngo.

²² “Sa ngua von da rha ama murhämeska qäarakni i sa ngia von ngo rhäm ga ivakt iva sägäk na rha rhoqor un i sägäk na un. ²³ Bä äkt i qosaqi aingo di sa ngua e väm da dä ainge di sa ngia e väm ngo ivakt iva rha rhän i sägäk na rha mamär. Bä nävät tom däkt dä va ama ruvek nävät ama ivätki rhi räm i sa ngia rhäk na ngo bä gia snäng bät a rha di qoki rhoqor nge i sa gia snäng bät a ngo.

²⁴ “Mam, sa nani a ngo nä iarhakt kärarhae i sa ngia von ngo rhäm da iva qale rha rhi na ngo äkt i qale ngo e ivakt iva rhi lu gu murhämeska qäarakni i sa ngia von ngo rhäm ga inguna sa gia snäng bät a ngo as toqoräkt i qaku ama ivätki qia män.” ²⁵ “Gu mamäk ama räkt ka, nämä dä qaku ama ruvek nävät ama ivätki rhat dräm a nge sokt di nguat dräm a nge bä rhärha rhäkt ama gamoe di rhat dräm i sa ngia rhäk na ngo. ²⁶ Bä sa ngua muqunäga sä nge bä ba rha bä va qoki as nguat tuqunäga sä nge ivakt iva gi lavuqi qäarakni i sävät a ngo diva qali qi e väm da bä aingo diva qale ngo e väm da.”

Rha Sangar Ma Jisas

(18:1-12 / Mat 26:47-56 / Mak 14:43-52 / Luk 22:47-53)

¹ Bä nga rhoqoräkt i ma Jisas kä nän bä rhäksot dä sa qä na aa mudäsaqongda rha met na äkt bä rha mängaläkt ama uväs kärqosni i rhat tes äs i ma Kidron. Näkt nga rhage nä iosäkt ama uväs di ama ivärhäs kärqosni i qale ama erhäs na ama ngämung na ama olip e dä sa qä na aa mudäsaqongda rha mon sae. ² Dä ma Judas kärakni iva qä vodä ma Jisas säva aa ikkäna arhä rhäkt di qosaqi qat dräm iosäkt ama erhäs inguna ma Jisas kä na aa mudäsaqongda rhät dräm bäspästämne na rha e.

³ Bä äkt i sa ma Judas ka er nanokt ama guläñgi na ama ulaqimärharhärhäkt näkt sävät arhani ama narhoerta nävät ama priskäna ama moräs na rha näkt ama Farisiqäna bä sa äkt sävät iosäkt ama erhäs. Näkt iaqyäkt ama guläñgi di rhit ta ama lirhäng dä ama ngämungiseng gärqisengni i rhat dräm dat tudäm sädä iseng angät tpäs näkt ama ulaqi at kärhong. ⁴ Bä ma Jisas di sa qat dräm iarhongäkt moe qärqärhong iva irhong ngä rhän bät a qa bä äkt i vuk sä qa nävä iosäkt ama erhäs bä qa snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Ngu lu ngänit ñäm nani auge?”

⁵ Dä rha muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Ma Jisas nae ma Nasaret.”

Dä ma Jisas ka qoar toqortäqyia, “Nak kop aingo rhäkt.” Näkt toqoräkt di ma Judas kärakni iva qä vodäm ga säva arhä rhäkt di qa e qä na rha. ⁶ Bä nga rhoqoräkt i ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Nak kop aingo rhäkt” dä sa rha moda arha rhäng bä arpus na rha sävät ivät.

⁷ Dä saqi as ma Jisas ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Ngu lu ngänit ñäm nani auge?”

Dä rha qoar toqortäqyia, “Ma Jisas nae ma Nasaret.”

⁸ Dä ma Jisas ka movät toqortäqyia, “Sa ngua qoar na ngän i nak kop aingo rhäkt. Ngakt bä ngänit ñäm nani a ngo dä sa angäna qlak nä rhärha e ama gamoe iva rha rhet.” ⁹ Bä rhangät täkt ngä märanas divakt iva rhäkmmär varhäm ama enge qarängätni i sa qa märhamän bät a ngät toqortäqyia, “Sa qaku ngua musäng sa aung nävät iarhakt kärarhae i ngia von ngo rhäm da.”

¹⁰ Bä nga rhoqoräkt dä ma Saimon Pita qaräkni i qät ta ama ulaqi arha singi di qa mar täm gi bä qa rhodäkt sa ama pris ama vit na qa aa latka aa sdämgi ama märmär qi. Iaqäkt ama latka di aa ngärhipki ma Malkus. ¹¹ Dä soknga ma Jisas ka märhamän särhä ma Pita ma ama qrot toqortäqyia, “Ngia rhu gia singi nasot a nas! Nga va qaku ngu nanakt nämät ama kap na ama märänga qaräkni i sa ama Ngätmamäk ka von ngo rhäm ga iva ngu nakt nämät ka?”

Rha Met Sä Ma Jisas Sage Ma Anas Kä Nä Ma Kaiafas

(18:12-14 / Mat 26:57-68 / Mak 14:53-65 / Luk 22:54, 66-71)

¹² Bä äkt i sa ama guläñgi na ama ulaqimärharhärhäkt ti na arhä narhoerqa näkt sävät ama Judaqäna arhä narhoerta rha sangar ma Jisas. Dä rha qop mät aa rhäkt ¹³ näkt ta er ta met sä qa sage ma Anas käräkni i ma Kaiafas ama pris ama vit na qa vät iaqäkt ama quiaqa aa rhäväska. ¹⁴ Näkt iaqäkt ma Kaiafas di qaräk i sa qa

qoar na ama Judaqäna i sa ama märäm masirhat
iva ama sägäk ama ruqa qä ñäp bä ba ama ruvek.

Ma Pita Qa Rhäqyas Nä Ma Jisas

(18:15-18 / Mat 26:69-75 / Mak 14:66-72 / Luk 22:55-62)

¹⁵ Bä nga rhoqoräkt i rhat tet sä ma Jisas
dä ma Saimon Pita qä na akni nävät ama
mudäsaqongda in det nasot a rha. Sokt di iaqäkt
ama mudäsaqongga di ama pris ama vit na qa qat
dräm a qa bä nga rhoqoräkt dä qä na rha sä ma
Jisas savuk säva ama pris ama vit na qa aa vätka
aa ivärhäm ¹⁶ dap ma Pita di qale qa inamäk dalek
glaqot na ama tmongi. Bä äkt i qä mudäsaqongga
qärakni i ama pris ama vit na qa qat dräm a qa evär
däm ga navuk bä qa märhamän särha ama latki
qärakni i qit lu vät ama tmongi bä sa qa mon sä
ma Pita savuk. ¹⁷ Dä sa qa latki nämät ama tmongi
qia snanbät sä ma Pita rhoqortäqyia, “Nga sa qaku
ak na nge nävät ma Jisas aa mudäsaqongda?”

Dä qa muvät toqortäqyia, “Qaku rhäm ngo.”

¹⁸ Näkt nga rhoqoräkt i qale rha vuk dä ama latta
rhi na ama narhoerta di sa rha ek ta ama mudäbäs
bä rhat mair namet a äs i rhat narhäkt inguna ama
iski. Bä ma Pita di qosaqi qat mair qä na rha i qat
narhäkt.

Ama Pris Ama Vit Na Qa Ka Snanbät Sä Ma Jisas

(18:19-24 / Mat 26:57-68 / Mak 14:53-65 / Luk 22:54, 66-71)

¹⁹ Dap toqoräkt dä ama pris ama vit na qa kä
snanbät sä ma Jisas närha aa mudäsaqongda dä
närha aa rhisu. ²⁰ Dä ma Jisas ka muvät pät a
qa rhoqortäqyia, “Sa ngua märhamän mamär särha
ama ruvek nävät ama ivätki dap kaku ngua ngaip

sa anga enge. Sa nguat dräm ngu su ama ruvek pa ama mämairväm bä qop pa ama ansäspämgi ama mor qi äkt i väspästämne ama Judaqäna moe e. ²¹ Ngu lu mäniekt bä ngi snanbät sä ngo? Sa ngi snanbät sä iarhakt kärarhae i rha nari ngo inguna sa rhät dräm doqoräkt i nguat tamän.”

²² Bä nga ma Jisas ka märhamän doqoräkt dä akni nävät ama narhoerta na glaqot na qa qa e va aa sdäm. Näkt ka snanbät sä qa ma ama qrot toqortäqyia, “Nga va ngiat tuvät pät ama pris ama vit na qa rhoqoräkt?”

²³ Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Ngakt bä ngua märhamän bät anga enge qarängätni i qaku ama räkt ngät dä ngäni qoar mamär i qaku ama räkt ngät. Dap ngakt bä sa ngua märhamän bät ama enge qarängätni i ama räkt ngät dä ngu lu mäniekt bä ngia e vä gua sdäm?” ²⁴ Bä na äkt dä ma Anas ka rhäk na qa i qoki as ta qop mät aa rhäkt sage ma Kaiafas ama pris ama vit na qa.

Saqi As Ma Pita Qa Rhäqyas Nä Ma Jisas

(18:25-27 / Mat 26:69-75 / Mak 14:66-72 / Luk 22:55-62)

²⁵ Dap toqoräkt dä ma Saimon Pita di as kat mair bä qat narhäkt dä rha snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Nga qosaqi qaku ak na nge nävät ma Jisas aa mudäsaqongda?”

Dä qa rhäqyas i qa qoar toqortäqyia, “Qaku rhäm ngo.”

²⁶ Dä akni nävät ama pris ama vit na qa aa latta qaräkni i aa aka di sa ma Pita qa rhodäkt sa aa sdämgi qa snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Nga

ngätki na ngo i sa ngua lu nge ngi na qa mäk pa ama erhäs na ama olip?”

²⁷ Dä saqi as ma Pita qa rhäqyas näkt pät iomäkt ama qäväläm maräkt dä ama duraktka qa nok.

*Rha Mair Nä Ma Jisas Dä Ma Pailat Aa Saqong
(18:28-32 / Mat 27:1-2 / Mak 15:1 / Luk 23:1-2)
(18:33-38 / Mat 27:11-14 / Mak 15:2-5 / Luk 23:3-*

5)

(18:39-40 / Mat 27:15-23 / Mak 15:6-15 / Luk 23:13-25)

²⁸ Näkt na äkt dä ama Judaqäna rha met sä ma Jisas nage ma Kaiafas bä säva ama Romgäna arha tpäskinaqa aa vätki ama mor qi. Näkt toqoräkt i sa rha män e di as pät duququs mamär dä qaku rha mon sävä iaqyäkt ama vätki inguna nani a rha iva ama qumärqumär ta rhoqor varhäm arhä qarhong ivakt iva rhoqoräkt dä mamär iva rha äs ama tmäski ma Pasova.

²⁹ Bä äkt i sa vuk sä ma Pailat sagem da bä qa snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Ngu lu ngän däksärhä rhak täkt ama ruqa na agini?”

³⁰ Dä rha movät pät a qa i rhi qoar toqortäqyia, “Ngakt bä vadi mai qaku qa mualat nä guani dä vadi mai qaku ut namän sä qa sagem nge.”

³¹ Dä sa ma Pailat ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Qoki ngän, ngän det sä qa bä ngän datnävämne na qa varhäm angän muräkt.”

Sokt di qä Judaqäna rha movät pät a qa rhoqortäqyia, “Aut Muräkt di qaku ngärhit tares pät urha rhäng iva urhi veng aung.” ³² Rhangät täkt di ngä märanas ivakt iva rhäkmamär varhäm ama enge qarängätni i sa ma Jisas ka märhamän bät a ngät sävät aa tñäpki iva qä näp di rhoqoräkt.

Gu Muräktpäm Di Qaku Ngät Nämäni Rhakt Täkt Ama Ivätki

³³ Bã nga ma Pailat ka nari rhoqoräkt dä saqi evär däm ga savuk säva aa vätki ama mor qi näkt ka rhäkne nani ma Jisas bã qa snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Nga ainge di ama Judaqäna arha vitnaqa na nge?”

³⁴ Dã ma Jisas ka snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Nga ainge maräkt gi snanbät iangärhäkt ura arhani rha qoar na nge sävät a ngo?”

³⁵ Dã ma Pailat ka muvät toqortäqyia, “Nak nga ama Judaqa na ngo? Qoki gia ruvek ti nä gi priskäna ama moräs na rha di iarhakt kärarhae i rha män sä nge sagem ngo. Ngu lu ngia mune vät a nas na agini?”

³⁶ Dã ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Gu muräktpäm di qaku ngät nämäni rhakt täkt ama ivätki. Ngakt bã vadi mai ngät nämäni ama ivätki dä sa vadi mai gua latta vä gua rem di e vät ngua väs ivakt iva qaku ama Judaqäna rhi nasangar a ngo. Dap täkt di gu muräktpäm di qaku ngät narhe.”

³⁷ Dã soknga ma Pailat ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Bã äkt i nge di ama vitnaqa. Nga ngätki rhoqoräkt?”

Dã ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Qoki nge ngi qoar i aingo di ama vitnaqa. Ama rharimini qärqäni i sa ngua män sämäni ama ivätki divakt iva ngu sameng sävät ama engätki. Näkt iarhakt ama ruvek moe qärarhae i rha nävät ama engätki at käge di rhat nari nämät ngo.”

³⁸ Dã ma Pailat ka snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Ngu lu ama engätki di agiqa?”

Näkt nga nasot i qa snanbät toqoräkt dä saqi as puk sä qa sä dalek sage ama Judaqäna bä qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Qaku ngua män bät guani qärqäni iva ngu rhäksärhäm ga nä ini. ³⁹ Sökt di varhäm angän gärhong diva ngua rhuisiska vät akni anga ruqa näva ama tpäskiarharhäng bä ba ngän bät ma Pasova angät kunäng. Nga nani a ngän iva ngua rhuisiska vät ‘ama Judaqäna arha vitnaqa’ bä ba ngän?”

⁴⁰ Dä sa rha muvät pät a qa i rhit näs toqortäqyia, “Qaku, qaku rhä iaqäkt ama ruqa! Ngi von ut tä ma Barabas!” Rhoqoräkt di ma Barabas di sa qale qa va ama tpäskiarharhäng inguna ak na qa nävät iarhakt kärarhae i sa rha märanas na ama inirqi.

19

*Rha Muräkt Iva Rhi Edämsäs Pät Ma Jisas Mäni
Ama Sämānanamuqa*

*(19:1-16 / Mat 27:24-26 / Mak 15:15 / Luk 23:25)
(19:1-3 / Mat 27:27-31 / Mak 15:16-21)*

¹ Rhoqoräkt dä sa ma Pailat ka vodä ma Jisas bä ba ama ulaqimärharhärhäkt bä sa rhat täranäs ka.

² Näkt ama ulaqimärharhärhäkt ta mualat na ama guaqi na ama ngämuga aa rhäqyitnäk ama gärgär vät itnäk iva rhoqor ama vitnaqa aa qäbautki bä rha mu qi dä aa uväs. Näkt kosaqi rha monmät pät a qa na ama pärpel qi ama boiqi ³ näkt sa rhit täqäs mät ama enge nasot arha rhäng gane qärangättni i rhat tamän särhäm ga na ngät toqortäqyia, “Ama märmärgem sage ama Judaqäna arha vitnaqa!” Näkt ti e va aa sdäm.

⁴ Dä saqi as puk sä ma Pailat sä dalek bä qa qoar na ama Judaqäna rhoqortäqyia, “As ngäni lu

i sa rhäkt di ngut täk na qa sagem ngän divakt iva ngänät dräm i sa qaku ngua män bät guani iva ngu rhäksärhäm ga vät ini.”

⁵ Bä nga rhoqoräkt i vuk sä ma Jisas navuk sa ama guaqi na ama gängär da aa uväs näkt ama boiqi qäarakni i sa rha monmät pät a qa na qi dä sa ma Pailat ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngäni lu qäarak ka ruqa.”

⁶ Bä nga rhoqoräkt i ama priskäna ama moräs na rha rhi na ama narhoerta rha lu qa dä sa rha näs i rhi qoar toqortäqyia, “Ngi edämsäs pät a qa mäni ama sämänanamuqa! Ngi edämsäs pät a qa!”

Sokt di ma Pailat ka muvät toqortäqyia, “Ngän det sä qa bä ngäni edämsäs pät a qa. Inguna ngo di sa qaku ngua män bät guani qärqäni iva ngu rhäksärhäm ga vät ini.”

⁷ Dä ama Judaqäna rha muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Aiut di aut muräkt näkt parhäm iangärhäkt ama muräkt di qoki mamär iva qä ñäp inguna qä qoar i qa di ma Ngämuqa aa emga.”

⁸ Bä nga ma Pailat ka nari rhoqoräkt dä nak sa qät len masirhat. ⁹ Dä saqi evär däm ga savuk säva ama vätki ama mor qi. Näkt ka snanbät sä ma Jisas toqortäqyia, “Ngu lu ngia män na qoe nai?” Sokt di ma Jisas di qaku qa muvät pät a qa.

¹⁰ Bä äkt i ma Pailat ka snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Nga va qaku ngi namärhamän särhäm ngo? Nga qaku ngiat dräm i aingo di gu qrot iva ngua rhuisiska vät a nge bä qosaqi gu qrot iva ngua rhuräkt iva rhi edämsäs pät a nge mäni ama sämänanamuqa?”

¹¹ Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Nga vadi mai qaku rhi navon nge rha ama rhares na rhävuk

dä vadi mai sa qaku mamär vät gi qrot nä guani. Bä äkt i iaqäkt kârak i sa qa von nge rhäm ngo di aa vuini ama mor ini mamär.”

¹² Mänasäng na äkt dä ma Pailat kâ siqut iva qa rhuisiska vät ma Jisas sokt di qop ama Judaqâna di rhit näs i rhi qoar toqortäqyia, “Ngakt bä gia qlak nä rhak täkt ama ruqa bä qa rhet dä sa qaku ma Sisar aa ruaqa na nge inguna iaqäkt kârak i qâ qoaräs i qa di ama vitnaqa di iaqäkt di qaku qät kutdrir vät ma Sisar.”

¹³ Bä nga ma Pailat ka nari rhoqoräkt dä vuk sä qa sä ma Jisas sä dalek näkt ka muqun mät ama matnävämnaqa aa mämugunäs pät ama ivärhäm gärqomni i rhat tes äm i ama ivärhäm i sa rha mas na ama duligleng ama rhäqâp nä igleng i na ama Judaqâna arha enge di rhat tes äm i ma Gabata. ¹⁴ Näkt toqoräkt di sa mäniqunäng bät iaqäkt ama qunäga na ama rhäkmu irhä ma Pasova angät tadenas. Dä ma Pailat ka qoar na ama Judaqâna rhoqortäqyia, “Angäna vitnaqa rhak i.”

¹⁵ Sokt di rhit näs toqortäqyia, “Ngia rhet sä qa na äkt bä va ngi rhäksot na qa! Ngï edämsäs pät a qa mäni ama sämänanamuqa!”

Dä ma Pailat ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Nak nga mamär iva ngu edämsäs pät angäna vitnaqa?”

Dä ama priskäna ama moräs na rha rha muvät toqortäqyia, “Qaku aurha anga vitnaqa aung dap sokt ma Sisar.” ¹⁶ Bä nga rhoqoräkt dä sa ma Pailat ka vodä ma Jisas ivakt iva rhi edämsäs pät a qa.

Rha Edämsäs Pät Ma Jisas Mäni Ama Sämānanamuqa

(19:16-27 / Mat 27:32-44 / Mak 15:21-32 / Luk 23:26-43)

Dä sa ama ulaqimärharhärhäkt ta rha ma Jisas ¹⁷ näkt kat tet i sokt ka qät ta aa sämānanamuqa bä säva ama ivärhäs sä dalek na ama värhäm ama mor äm gärqosni i rhat tes äs i ama rhomga aa uväski. Iosäkt ama ivärhäs di na ama Judaqäna arha enge di rhat tes äs i ma Golgota. ¹⁸ Bä rha edämsäs pät a qa äkt mäni ama sämānanamuqa qä na aiomni ama udiom i ma Jisas sä mänguräp mä iom i ak särhage dä akni särhage.

¹⁹ Näkt sa ma Pailat ka säm ama enge bä rha däktgyäm ngät mäni ama sämānanamuqa. Iangärhäkt ama enge di ngät tamän doqortäqyia, “Ma Jisas nae ma Nasaret, ama Judaqäna arha vitnaqa.” ²⁰ Ama rhäqäp na rha ama Judaqäna di rha mes iangärhäkt ama enge inguna ama ivärhäs iosäkt kärqos i sa rha edämsäs pät ma Jisas e di glaqot na ama värhäm ama mor äm. Näkt ama enge qärangätni i sa rha säm a ngät di na ama Judaqäna arha enge näkt sävät ama enge i ama Romgäna rhi na ama Grikkäna. ²¹ Bä nga rhoqoräkt dä ama Judaqäna arhä priskäna ama moräs na rha rha qoar nä ma Pailat toqortäqyia, “Qale ngi nasäm doqortäqyia, ‘Ama Judaqäna arha vitnaqa’ dap kinak ngi säm doqortäqyia, ‘Rhak täkt ama ruqa di qa qoar i qa di ama Judaqäna arha vitnaqa.’”

²² Dä ma Pailat ka muvät toqortäqyia, “Ianiäkt kärqäni i sa ngua säm ini diva qali lini rhoqoräkt.”

²³ Näkt nga rhoqoräkt i ama ulaqimärharhärhäkt ta edämsäs pät ma Jisas dä sa rha rha aa boi bä rha matmät na ngät sävät ama levaet nä imek ama ningimek i asägäk asägäk nävät a rha sa aa nengäs. Dä nani a rha iva rha rhualat toqoräkt sa aa boiqi ama uiu qi sokt di iaqyäkt di ama sägäkt na qi navuk bä samäk. ²⁴ Bä äkt i rha qoar na ne rhoqortäqyia, “Qale ut nangyiret mät ki. Dap kinak pa u rhualat na anga serhäm ivakt iva urhi lu iva auge qä rha qi.” Rhangät täkt di ngä märanas ivakt iva rhäkмамär varhäm ma Ngämuqa aa enge qarängätni i ngät tamän doqortäqyia,

“Rha matmät nä gu boi bä ba ne
dä serhäm da nani gu boiqi.”

Bä qoki rhäkмамär i ama ulaqimärharhärhäkt ta mualat toqoräkt.

²⁵ Dap toqoräkt di ma Jisas aa nanäk ki na arha matki näkt sävät ma Maria qarakti i ma Klopas aa egutki näkt sävät ma Maria nae näva ama varhäm ama gaini na äm ma Makdala di rhat mair e glaqot nä ma Jisas aa sämänanamuqa. ²⁶ Bä nga rhoqoräkt i ma Jisas ka lu aa nanäk näkt aa mudäsaqongga qarakti i aa snäng bät a qa i qat mair glaqot na qi dä sa qa märhamän särha aa nanäk toqortäqyia, “Rhakti, as ngi lu i ngia emga rhak i.” ²⁷ Dap ka qoar nä qä mudäsaqongga rhoqortäqyia, “As ngi lu i gi nanäk takt i.” Bä sa na äkt dä iaqäkt aa mudäsaqongga qä na qi säva aa vät bä qät lu vät a qi.

Ma Jisas Aa Tñäpki
 (19:28-30 / Mat 27:45-56 / Mak 15:33-41 / Luk 23:44-49)

²⁸ Näkt nga nasot iangärhäkt dä ma Jisas kat dräm i ama lat moe di sa rhäksot na ngät iva sa rhäkмамär varhäm ma Ngämuqa aa enge bä äkt i sa qa qoar toqortäqyia, “Aqäsäk ngo.” ²⁹ Rhoqoräkt di qale ama kainaqi na ama wain ama valak mät ki e bä äkt i rha ok ama bauläm mät ki näkt ta srät na äm da ama ngämungäm ama hisop angät ngärhäktka aa uväs näkt ta sek mä qa sä äm sämät ma Jisas aa vämgi. ³⁰ Bä nga nasot toqoräkt i sa ma Jisas ka nakt ama wain ama valak mät ki dä qa qoar toqortäqyia, “Sa rhäksot.” Nasot iangärhäkt aa enge dä qa an da aa uväs näkt ka voda aa qloqaqa bä bä ma Ngämuqa.

Rha Qut Mäni Ma Jisas Aa Brät

³¹ Näkt toqoräkt di ama qunäga na ama rhäkmu iva duququ vät akni ama qunäga diva ama moräs na qa ama qunäga bä ba ama Judaqäna. Bä äkt i ama Judaqäna rha nän ma Pailat iva rhin betäk pät ama gamoe qärrarhani i sa rha edämsäs pät a rha arha qar näkt pa rhin but sa arhä släqyigleng samäk inguna qaku nani a rha iva qale arhä släqyigleng mäni ama sämänanamu rhoqoräkt pät ama Sabat. ³² Bä äkt i nga rhoqoräkt dä ama ulaqimärharhärhäkt ta män bä rha anbetäk pät ama narhoer qa ama ruqa aa qar qarakni i rha edämsäs pät a qa qä nä ma Jisas näkt nasot dä qosaqi sa akni aa qar. ³³ Dap nga rhoqoräkt iva sä ma Jisas di nak sa rha lu i sa qa ñäp dä qaku rha anbetäk säva aa qar.

³⁴ Dap kinak akni nävät ama ulaqimärharhärhäkt ka qut mäni ma Jisas aa brät na ama qepka bä qärir na ama biaska masägos kä na ama rigi. ³⁵ Näkt iaqäkt karak i qa lu rhoqoräkt di sa qa sameng sävät iangärhäkt ama lat bä iangärhäkt aa sameng di ama engätki na ngät. Bä qa di qat dräm i qat tamän bät ama engätki bä qä sameng iväkt iva ngän di mamär iva qosaqi ngänät nanakt.

³⁶ Rhangät täkt di ngä märanas ivakt iva rhäkmamär varhäm ma Ngämuqa aa enge qärangätni i ngät tamän doqortäqyia, “Qaku anga sägäkt nävät aa släp diva vetäk mäni qi” ³⁷ dä qosaqi va rhäkmamär varhäm angätni ma Ngämuqa aa enge qärangätni i ngärhi qoar toqortäqyia, “Va rhat nañäm sävät iaqäkt karak i sa rha qut mä qa.”

Rha Mas Ma Jisas Aa Släqyige Mät Ama Nöpka Aa Liqi

(19:38-42 / Mat 27:57-61 / Mak 15:42-47 / Luk 23:50-56)

³⁸ Nasot iangärhäkt dä ma Josep nämät ama värhäm ma Arimatea qa nän ma Pailat tä ma Jisas aa släqyige. Ma Josep di ma Jisas aa mudäsaqongga na qa sokt di qä ngaip nas inguna qät len ama Judaqäna arhä narhoerta. Dä ma Pailat ka rhares pät aa rhäng bä äkt i qa män bä qa rha ma Jisas aa släqyige nae.

³⁹ Näkt ma Nikodemus karakni i sa mäqi qa met sage ma Jisas näp bängagi di qosaqi qä nä ma Josep toqoräkt. Ma Nikodemus di qät ta arhom gärqärhomni iva irhom sävät ma Jisas aa släqyige qärqärhom i rhat tes irhom i ama mir näkt ama

alos i sa rha modämne nä irhom angät märänga di qorhäs na ama ruqa ama rhäk täm ga da ama ngärhäqyisem da levaet ama kilogramgäna. ⁴⁰ Dä soknga in da ma Jisas aa släqyige bä sa in mu ama mir ngä na ama alos pät ige näkt ina ong bät ige na ama baulitnäk ama ingas itnäk. In däknamu nä ma Jisas aa släqyige rhoqoräkt di varhäm ama Judaqäna arhä qärhong. ⁴¹ Näkt glaqot na ama ivärhäs iosäkt kärqos i sa rha edämsäs pät ma Jisas mäni ama sämänanamuqa e di ama etki qia e näkt pät iaqyäkt ama etki di qale ama iaräs na qi ama ñäpka aa liqi. Iaqyäkt ama liqi di as kaku rha mu anga ñäpka aa släqyige mät ki. ⁴² Dap toqoräkt di ama Sabat bä äkt i nga rhoqoräkt dä rha mu ma Jisas aa släqyige mät iaqyäkt ama liqi inguna sa qia e glaqot.

20

*Ma Jisas Ka Märanas Nämät Ama Tñäpki
(20:1-9 / Mat 28:1-10 / Mak 16:1-8 / Luk 24:1-12)*

¹ Vät ama narhoer qa ama qunäga säng ama tadenas toqoräkt i as kaku irige sa ama qunäga dä ma Maria nae ma Makdala qia met sämät ama liqi qaraktni i sa rha mas nä ma Jisas mät ki dä qia lu i sa rha rut na ama dulige näda ama liqi arha väm. ² Bä äkt i sa evär däm gi i qi ngang masirhat bä sage ma Saimon Pita qa na akni ama mudäsaqongga qaraktni i ma Jisas aa snäng bät a qa mamär bä qia qoar na iom doqortäqyia, “Sa rha rha aurha Engeska aa släqyige nämät ama liqi bä qaku ut dräm i sa rha mu ige qoe nai!”

³ Bã nga rhoqorãkt dã sa ma Pita qã na ak kã mudãsaqongga in mãranas bã in nasãng i in det iva sa äkt sãmãt ama liqi. ⁴ In moe di ini ngang ini ngang sokt di sa ak kã mudãsaqongga qa ang daqule ma Pita bã qa er qa mãn e. ⁵ Dã sa qa angãr bã qa ñãm bãvit sãvãt ka baulitnãk ama ingas itnãk kãrqiitnãkni i qali litnãk mãt ka liqi sokt di qaku qa mon sae.

⁶ Bã nga rhoqorãkt i dãngdãng nã ma Saimon Pita nasot a qa bã qa mãn e dã marãkt na qa bã qa mon sãmãt ka liqi. Dã sa qa lu ama baulitnãk ama ingas itnãk i qali litnãk i itnãk ngãt namas e ⁷ nãkt sãvãt ama baulit kãrqiitni i sa rha is pãt ma Jisas aa uvãski na it. Irhãkt ama baulit di it ngã vaktmãt na nas bã ba nas nãkt kali lit sã nas dap ama ingas itnãk ama baulitnãk sã nas. ⁸ Bã nga rhoqorãkt dã nak as kã mudãsaqongga qãrakni i sa mai qa er qa mãn e qosãqi qa mon sãmãt ka liqi. Qa lu rhoqorãkt dã qa mat maengãkt. ⁹ Sokt di qoki as kaku qunãga vãt a rha sã ma Ngãmuqa aa enge i ma Jisas diva qa rhãranas nãmãt ama tñãpki.

*Vãs Dã Ma Jisas Ge Ma Maria Nae Ma Makdala
(20:10-18 / Mat 28:9-10 / Mak 16:9-11)*

¹⁰ Nasot dã sa evãr dã qã mudãsaqongiõm sãvã ina vãt ¹¹ dap ma Maria di qiat mair dalek na ama liqi bã qit nok. Bã nga rhoqorãkt i qit nok dã qia angãr ivãkt iva qi ñãm sãmãt ama liqi ¹² dã qia lu ama enseliõm gãrqiõmni i ama qulum in boi i sa inãt muqun äkt nasot ma Jisas aa slãqyige i ak kat muqun äkt i aa uvãski nae dã akni qat muqun äkt i aa qar nae. ¹³ Dã in snãnbãt sã qi rhoqortãqyia, “Rhãktni, mãniekt bã ngit nok?”

Dä qia qoar na iom doqortäqyia, “Sa rha rha gua Engeska aa släqyige bä qaku nguät dräm i sa rha mu ige qoe nai.”

14 Bä nasot i sa qia märhamän doqoräkt dä qia rhong bät a nas bä qia lu ma Jisas i qat mair e sokt di qaku qia räm i ma Jisas na qa. 15 Dä qa snanbät sä qi rhoqortäqyia, “Rhaktni, mäniekt bä ngit nok? Ngu lu auge iaqäkt karak i ngit ñäm nani a qa?”

Sokt di qiat tu at snäng i qa di ama latka na qa nävät iaqyäkt ama etki bä äkt i qia qoar na qa rhoqortäqyia, “Morqa, ngakt bä sa ngia rha aa släqyige dä va ngi qoar na ngo i sa ngia mu ige qoe nai dä va ngu rha ige nae.”

16 Dä ma Jisas ka qoar na qi rhoqortäqyia, “Maria.”

Dä qia ñäm sävät a qa dä qia näs i qia märhamän na ama Judaqäna arha enge rhoqortäqyia, “Rabonai!” i iaqyäkt ama ngärhipki at tarimini di qamorqa.

17 Dä ma Jisas ka qoar toqortäqyia, “Qale ngi nasangar a ngo inguna as kaku evär däm ngo sage ama Ngätmamäk. Dap kinak ngia rhet bä sage gua ruavek bä va ngi qoar na rha rhoqortäqyia, ‘Aingo diva evär däm ngo sage gu mamäk dä angän mamäk i sage gu Ngämuqa dä angän Ngämuqa.’”

18 Dä ma Maria nae ma Makdala qia met bä sage ama mudäsaqongda sä rhangät täkt ama sameng doqortäqyia, “Sa ngua lu ma Engeska!” Näkt kia sameng ba rha na ama engirhong gärqärhongni i qa märhamän särhäm gi nä irhong.

Väs Dä Ma Jisas Ge Aa Mudäsaqongda
 (20:19-23 / Mat 28:16-20 / Mak 16:14-18 / Luk
 24:36-49 / Lat 1:6-8)

¹⁹ Näkt toqoräkt i bängangäs pät ama narhoer qa ama qunäga säng ama tadenas dä ama mudäsaqongda di sa qale rha moe va vät. Dap ta väs mät ama tmon mamär särhäm mes inguna rhit len ama Judaqäna. Dä sa ma Jisas ka män bä qat mair mänguräp mä rha näkt ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Qale ama bulap gem ngän.” ²⁰ Näkt ngä nasot i qa märhamän särhäm da rhoqoräkt dä sa qa qur a rha rha aa rhäqyiglem dä mäni aa brät. Bä nga rhoqoräkt i ama mudäsaqongda rha lu ma Engeska dä rhäqäp ta mamär na ama märmärgem.

²¹ Dä saqi as ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Qale ama bulap gem ngän. Rhoqor ama Ngätmamäk i sa qa rhäk na ngo dä qosaqi aingo di ngut täk na ngän.” ²² Näkt nasot iangärhäkt aa enge dä qa es da aa qänäqaqa vät a rha näkt ka qoar toqortäqyia, “Ngäni rha ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa. ²³ Ngakt bä ngäni qyiradeng na aung aa anga vuirhong diva ma Ngämuqa qä qyiradeng nä irhong dap ngakt bä qaku ngän naqyiradeng na aung aa anga vuirhong diva qaku ma Ngämuqa qä naqyiradeng nä irhong.”

Ma Jisas Kä Nä Ma Tomas

²⁴ Sokt di ma Tomas kärakni i rhat tes ka i ma Didimus i iaqyäkt ama ngärhipki at tarimini di ama mäsaqaqa qärak i qa nävät ama ngärhäqyisem da udiom na rha ama mudäsaqongda di qaku qale qa qä na rha rhoqoräkt i ma Jisas sa qa män gem da.

²⁵ Bã äkt i arhani ama mudäsaqongda di sa rhi qoar na qa rhoqortäqyia, “Sa ut lu ma Engeska!”

Di nak ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngakt bã qaku ngu nalu ama nilqäna angät bungbung ba aa rhäqyiglem dä qaku ngu narhäk ngua rhäktka mät ngät dä qaku ngu narhäk ngua rhäkt mäni aa brät diva qaku ngu namat maengäkt.”

²⁶ Näkt nasot ama ngärhäqyet da dävauing na ama qunäng dä saqi as kale ma Jisas aa mudäsaqongda va vät bã rhoqoräkt di qale ma Tomas kä na rha. Rhoqoräkt di saqi rha väs mät ama tmon mamär särhäm mes sokt di ma Jisas ka män bã qat mair mänguräp mä rha näkt ka qoar toqortäqyia, “Qale ama bulap gem ngän.” ²⁷ Dä qa qoar nä ma Tomas toqortäqyia, “Ngi rhäk ngia rhäktka rhe dä ngi lu gua rhäqyiglem. Ngi rhäk gia rhäkt inamuk bã ngi rhäk mäni gu brät. Qale gi snängaiom ama udiom dap sa ngiat nanakt.”

²⁸ Dä ma Tomas ka muvät i qä qoar na qa rhoqortäqyia, “Gua Engeska dä gu Ngämuqa!”

²⁹ Dä ma Jisas ka märhamän särhäm ga rhoqortäqyia, “Sa ngiat nanakt na ngo inguna äkt i sa ngia lu ngo. Ama modämne sävät iarhakt kärarhae i sa qaku rha lu ngo sokt di rhat nanakt.”

Ama Rharimini Qärqäni I Ma Jon Ga Säm Bã Rhakt Täkt Ama Abuk

³⁰ Näkt ma Jisas di qa mualat na angätäni ama rhäqäp ama muqunän ama nañis ngät da aa mudäsaqongda arhä saqong gärangätäni i sa qaku ngua säm a ngät pä rhakt täkt ama abuk. ³¹ Dap tangät täkt di sa ngua säm a ngät ivakt iva ngänät nanakt i ma Jisas di ma Kraiss ma Ngämuqa aa emga

na qa bä va bä ba ngän na ama iar ama sok täm ngät nävät aa ngärhipki.

21

Väs Dä Ma Jisas Ge Ama Ngärhäqyet Da Udiom Aa Mudäsaqongda

¹ Nasot iangärhäkt dä saqi as päs dä ma Jisas bä aa mudäsaqongda rha lu qa vät ama namuqa aa rhäkt ma Taiberias kärakni i qosaqi i rhat tes ka i ama namuqa ma Galili. Näkt aa mänmänäs gem da di rhoqortäqyia. ² Ma Saimon Pita qä nä ma Tomas kärakni i rhat tes ka i ma Didimus i iaqyäkt ama ngärhipki at tarimini di ama mäsaqaqa näkt ma Nataniel nae ma Kana e ma Galili näkt ma Sebedi aa imiom näkt sävät aiomni ama mudäsaqongiom di västämne na rha e. ³ Dä ma Saimon Pita qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Aingo diva ngua rhet ngu rhon na ama väiu.”

Dä rha qoar na qa rhoqortäqyia, “Va u rhet ut na nge.” Bä äkt i rha met bä rha muqun mät ama mlauski sokt di nävä iaqyäkt ama bängagi di qaku rha ar sä guani.

⁴ Bä nga rhoqoräkt i qunäga qunäga di sa qale ma Jisas i qat mair vät a qoan sokt di aa mudäsaqongda di qaku rha räm i ma Jisas na qa. ⁵ Dä ma Jisas ka näs sävät a rha rhoqortäqyia, “Gua ruavek, nga qaku angän anga rhinäm?”

Dä rha muvät toqortäqyia, “Qaku.”

⁶ Dä qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngäni rhon na angän bäiuqi särhage na ama mlauski säda märmär dä va ngäni ar sa agung.”

Bä nga nasot i rha mualat toqoräkt dä sa qaku mamär vät a rha iva rhi ardrän na ama väiuqi

savono sāmät ama mlauski inguna nage ama rhinäm gärangätni i masirhat na ngät.

⁷ Bä nga rha lu rhoqoräkt dä ama mudäsaqongga qarakni i ma Jisas aa snäng bät a qa mamär qa qoar nä ma Pita rhoqortäqyia, “Nak iak mit äkt di ma Engeska.” Bä nga rhoqoräkt i ma Saimon Pita qa nari qa i qä märhamän doqoräkt dä sa qa qop mäni nas na aa boiqi ama uiu qi inguna rhoqoräkt di sa qa set däm gi nävät aa nas bä qa rhon na nas säp koep. ⁸ Dap arhani ama mudäsaqongda di rha väs aa rhäng mät ama mlauski i rhi rhardrän nä qä väiuqi qarakni i rhäqäp ki na ama rhinäm inguna rhoqoräkt di qaku gläius samit sävät a qoan. Sa na äkt i qale rha e bä samit sävät a qoan di qorhäs na ama levaet na ama ruvek da ama ngärhäqyisem da sägäk na ama mitaqäna.

⁹ Näkt nga rhoqoräkt i sa rha män mit pät a qoan dä rha lu ama rhinäm i qale ngät mät ama mudäbäs kärqosni i äs angärha ilännga qat dang näkt ama bretkäna. ¹⁰ Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngäni rha agung anga rhinäm nävät kärangätni i sa ngäna ar sä ngät.” ¹¹ Dä ma Saimon Pita qa veng sāmät ama mlauski bä qa ardrän na ama väiuqi samit sävät a qoan. Iaқыäkt ama väiuqi di rhäqäp ki na ama rhinäm ama mor ngät i ama rhodäm sä ngät di ama ngärhäqyiet da udiom na ama ruvek da ama ngärhäqyisem da dävauḡ. Rhoqoräkt di nak täqäp ama väiuqi mamär sokt di qaku bäñmät na qi.

¹² Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngäni ang iva ngän däs.” Rhoqoräkt di qaku aung nävät ama mudäsaqongda qa mu aa snäng iva qä

snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Auge na nge?” inguna sa rhat dräm i qa di ma Engeska. ¹³ Dä sa ma Jisas ka met sae dä qa rha ama bretkäna bä qa von da näkt kosaqi qa mualat toqoräkt sa ama rhinäm. ¹⁴ Rhos täkt di ma Jisas aa däpguamek na äs ama mänmänäs sage aa mudäsaqongda nasot toqoräkt i qa märanas nämät ama tñäpki.

Ma Jisas Kä Nä Ma Pita

¹⁵ Näkt nga rhoqoräkt i rha mäsbä rhäksot dä ma Jisas ka snanbät sä ma Saimon Pita rhoqortäqyia, “Saimon ma Jon aa emga, nga ngätki i gia snäng bät a ngo masirhat mamär vät tärhärha rhäkt arhä väs?”

Dä ma Saimon ga muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Iei Engeska, sa ngiat dräm i sa gua snäng bät a nge.”

Dä ma Jisas ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngit bon gu sipsipkäna ama rhoes iva ngät täs.”

¹⁶ Dä saqi as ka snanbät sä qa bä maunmem doqortäqyia, “Saimon ma Jon aa emga, nga ngätki i gia snäng bät a ngo?”

Dä sa qa muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Iei Engeska, sa ngiat dräm i gua snäng bät a nge.”

Dä ma Jisas ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngit lu vät gu sipsipkäna.”

¹⁷ Näkt kosaqi ma Jisas ka snanbät sä ma Saimon iva madäpguamek toqortäqyia, “Saimon ma Jon aa emga, nga gia snäng bät a ngo?”

Bä nga rhoqoräkt dä ma Pita di qänäskänes ka masirhat inguna ma Jisas sa qa snanbät sä qa iva madäpguamek toqortäqyia, “Nga gia snäng bät a

ngo?” Dä qa muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Engeska, sa ngiat dräm iarhongäkt moe dä ngiat dräm i gua snäng bät a nge.”

Dä ma Jisas ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngit bon gu sipsipkäna iva ngät täs. ¹⁸ Nguat tamän särhäm nge na ama engätki i sa rhoqoräkt i ama rhoemga na nge di ngiat donmät pät a nas dä ngiat tet parhäm gi snängaqa. Dap kre va ama sruqa na nge dä va ngi is ngia rhäqyisem bä va akni qat donmät pät a nge nakt kä rhoer nanokt nge sa äkt i qaku nani a nge iva ngi namet sae.”

¹⁹ Ma Jisas ka märhamän doqoräkt di na ama muqunäga sävät ma Pita aa tñäpki qäarakni iva qä ñäp ivakt iva qä von ma Ngämuqa rha ama murhämeska na qi. Näkt nasot iangärhäkt aa enge dä ma Jisas ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngit päs gua rhäng!”

Ma Jisas Kä Na Ama Mudäsaqongga Qäarakni I Aa Snäng Bät A Qa Mamär

²⁰ Dä ma Pita qa rhong bät a nas dä qa lu ama mudäsaqongga qäarakni i ma Jisas aa snäng bät a qa mamär i sa qat tet nasot a iom. Iaqaäkt ama mudäsaqongga di iaqaäkt kärak i sa qa an aa rhäng dä ma Jisas toqoräkt i rhat täs ma Pasova bä qa snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Engeska, ngu lu va auge qä vodäm nge sävä gia ikkäna arhä rhäkt?”

²¹ Näkt nga rhoqoräkt i ma Pita qa lu qa dä qa snanbät sä ma Jisas toqortäqyia, “Engeska, dap taerhak ama ruqa diva rhoqor mäniekt na qa?”

²² Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Ngakt bä nani a ngo iva qat däqäm bä dängdäng i evär däm ngo dä mäniekt bä qänäskänes nge sä qa? Mamär

iva ngit päs gua rhäng.” ²³ Bä nga nävät tangät täkt aa enge dä vräs da ama enge ge ama qatnanak-tpämda iva rhak täkt ama mudäsaqongga diva qaku qä nañäp. Sökt di ma Jisas di qaku qa qoar iva qaku qä nañäp dap kinak ka qoar toqortäqyia, “Ngakt bä nani a ngo iva qat däqäm bä dängdäng i evär däm ngo dä mäniekt bä qänäskänes nge sä qa?”

²⁴ Rhak täkt di ama mudäsaqongga qäarakni i qä sameng sävät tärhong däkt bä qa di sa qa säm irhong. Näkt sa ut dräm i aa sameng di ama engätki na ngät.

²⁵ Näkt ma Jisas di qosaqi qa mualat na angätni ama lat masirhat. Ngakt bä vadi mai rhi säm a ngät moe dä nguat tu gu snäng i mamär iva qaku anga släqyimek pät ama ivätki moe nanokt ama abukkina qarangätni iva rhi säm iangärhäkt ama lat moe väm ngät.

Ama Iaräs Na Ngät Ama Rharesbane
The New Testament in the Ura Language of Papua New
Guinea

Nupela Testamen long tokples Ura long Niugini

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ura

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-02-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 21 Feb 2024

2899d6f1-45c9-5492-bd93-58312ca32319